

Notulen -vastgesteld-

Beraadslagende vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

5

Datum	:	13 december 2021
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	dhr. M. Admiraal
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

10 **Aanwezig:** Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. W. van Andel (CDA), hr. D.J. van den Berg (JA21),
mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. R.J.
Dekker (FvD), dhr. J. Dassing (FvD), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL),
15 mw. G. Van Geffen (Liberaal Noord-Holland), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), mw. L.
Gonggrijp (D66), Statenlid J. Gringhuis (GL), mw. J.M.E de Groot (SP), dhr. G.J.W. Hartog (VVD), dhr.
D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA),
dhr. E.W.J. Jensen (JA21), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C.
Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J.
Köhler (JA21), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), Ines Kostić (PvdD), dhr. S. Koyuncu (DENK), mw. C.D.M.
Kuiper-Kuijpers (CDA), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel
20 (JA21), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), dhr. H.S. Mulder (D66), dhr. A.J.M. Muurlink (PvdA), mw.
A. Nanninga (JA21), dhr. N.A.L. Roosendaal (VVD), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C.
Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhouw (FvD), mw.
A.T.B. de Vries (PvdA), mw. N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), mw. T.K. van Wijnen
(GL), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: dhr. R.J.P. Baljeu (Fractie Baljeu)

25

Agenda	Paginanummer
1. Opening en mededelingen	03
2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden	04
3a Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding	09
30 3b Lijst geheimhouding PS	09
4. Vaststelling notulen van de beraadslagende en besluitvormende vergaderingen van 8 en 15 november 2021	10
5. Vaststelling Strategische Statenagenda	10
6. Vaststelling lijst ingekomen stukken	10
35 7. Voortganglijst van moties	10
8 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk	10
8a. Beslissing op bezwaar betreffende het besluit van Provinciale Staten van 5 juli 2021 tot vaststelling van de RES-sen 1.0 (Voordracht 66-2021)	10
8b. Zienswijze Provinciale Staten op de eerste begrotingswijziging 2022	
40 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (Voordracht 68-2021)	10
8c. Zienswijze Provinciale Staten op de begrotingswijziging 2022	
Omgevingsdienst IJmond (Voordracht 69-2021)	10
8d. Zienswijze Provinciale Staten op de eerste begrotingswijziging 2021	
Plassenschap Loosdrecht e.o. (Voordracht 70-2021)	10
45 8e. Laatste begrotingswijziging 2021 (Voordracht 72-2021)	10

	9. Beslissing op bezwaar betreffende het besluit van Provinciale Staten van 5 juli 2021 inhoudende de vaststelling dat het besluit tot vaststelling van de RES 1.0 Noord-Holland Noord en de RES 1.0 Noord-Holland Zuid niet referendabel is (Voordracht 67-2021)	10
50	10. Europastrategie 2022-2030 (Voordracht 71-2021)	28
	11. Beleidskader erfgoed en cultuur (Voordracht 73-2021)	52
	12. Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022 (Voordracht 73-2021)	76
	13. Vragenuur	78
55	14. Beraadslaging Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten)	79
	15. Indien aan de orde: stemming motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag	88
	16. Sluiting beraadslagende vergadering	90

60 **1. Opening en mededelingen**

De **VOORZITTER:** Dames en heren. We hebben quorum. Ik open de beraadslagende vergadering. Vanwege de aangescherpte coronamaatregelen wordt deze vergadering wederom in hybride vorm gehouden. Een aantal Statenleden zijn fysiek aanwezig om vandaag te beraadslagen over de
65 punten op de agenda. De overige Statenleden zijn online aanwezig in de vergadering. Enkele woordvoerders die dat hebben aangegeven bij de Statengriffie, voeren vanuit huis het woord. Besluitvorming over amendementen, moties en voordrachten vindt vanavond vanaf 20.00 uur plaats in de besluitvormende vergadering die volledig online zal worden gehouden. Aan de Statenleden het dringende verzoek om ervoor te zorgen dat u de vergadering volgt via de Teams-
70 link en niet via de stream op de website. Dan heeft u geen vertraging en weet u precies wanneer de stemming geopend wordt. Op deze manier zorgen we voor rechtsgeldige besluitvorming die in overeenstemming is met de Tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming. Welkom aan de in de Statenzaal aanwezige Statenleden. Welkom ook aan alle leden die online zijn ingelogd en aan alle belangstellenden en ambtenaren, die deze vergadering via de website
75 volgen. Uiteraard ook welkom aan de leden van het college van Gedeputeerde Staten, hier aanwezig in de zaal.

Ik verzoek de online aanwezige leden om uw microfoons te dempen en uw camera uit te zetten. Ik vraag iedereen om de mobiele telefoons tijdens de vergadering op stil te zetten. Aan de leden die online zijn ingelogd vraag ik nog om er rekening mee te houden dat de
80 vergadering live wordt uitgezonden. Wees u er van bewust dat uw achtergrond in beeld kan zijn en dat achtergrondgeluiden worden uitgezonden wanneer u het woord voert. Gebruik een headset en beperk achtergrondgeluiden zoveel mogelijk.

Ik deel u mede, dat er geen bericht van verhindering is ontvangen. Er is wel een bericht van de
85 heer Dessing (FvD), dat hij na de lunch zal aanhaken. Mevrouw Vastenhouw (FvD) zal vanaf 10:30 uur in de vergadering inloggen.

Dat betekent dat er op dit moment 53 Statenleden aanwezig zijn.

Bij het wisselen van spreker bij het spreekgestoelte en bij de interruptiemicrofoon, wordt telkens
90 tussendoor schoongemaakt voor de volgende spreker. De spreekgestoelten PS en GS kunnen worden afgewisseld, zodat het schoonmaken ongestoord kan gebeuren. Ik herhaal de aandachtspunten voor een hybride en online-vergadering van Provinciale Staten.

Uw moties en amendementen kunt u vanaf nu en tijdens de hele vergadering tot aan de stemming per mail indienen bij de Statengriffie, met in de cc de mede-indieners.

95 De moties en amendementen worden gepubliceerd zodra u deze officieel ook mondeling heeft ingediend tijdens uw bijdrage en het dictum heeft voorgelezen. U hoort mij vervolgens zeggen dat de motie daarmee onderdeel is van de beraadslagingen.

100 In een nieuwe online besluitvormende Statenvergadering vanavond worden alle stemmen digitaal gedaan. Ik wil ieder Statenlid dat vanavond deelneemt aan de stemmen oproepen om de NotuVote stemmodule vandaag alvast een keer te openen en in te loggen. Mocht u tegen

problemen aanlopen bij het inloggen, dan kunt u vanaf 14:00 uur ondersteuning krijgen via de Statengriffie en de helpdesk van NotuVote.

105 Vandaag overdag, tijdens deze beraadslagende vergadering wordt er niet gestemd. Als er een punt van orde wordt gemaakt waarover wordt besloten wordt door de vergadering, zal ik dat doen via de fractievoorzitters.

U heeft van tevoren bij de Statengriffie aangegeven wie bij welk onderwerp op de agenda het woord wil voeren.

110 Voor de kijkers thuis meld ik nog dat na afloop van de beraadslagingen vandaag, de beraadslagende vergadering wordt gesloten. De besluitvormende vergadering vangt om 20.00 uur aan.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden

115 De **VOORZITTER**: In een hybride en online vergadering wordt er geen primus vastgesteld. Een eventuele hoofdelijke stemming geschiedt op volgorde van fracties, conform het addendum op het Reglement van Orde in het kader van digitaal vergaderen. Dat vindt plaats aan het einde van de besluitvormende vergadering.

120 De fractie SP heeft een verzoek tot het houden van een actualiteit ingediend, conform artikel 48 van het Reglement van Orde, inzake Tata Steel. Het Presidium heeft negatief geadviseerd over de actualiteit ingediend door de fractie SP en aangegeven dat het wellicht middels een mondelinge vraag aan de orde kan worden gesteld. Het is aan uw Staten om te beslissen of met het verzoek tot het houden van deze actualiteit kan worden ingestemd. Voor het houden van een actualiteit moeten minimaal 11 leden akkoord gaan conform het Reglement van Orde. In de beraadslagende vergadering wordt niet gestemd. Ik ga daarom een rondje langs de fractievoorzitters om hen te vragen of hun fractie akkoord gaat met het houden van een actualiteit. Waarbij dan het aantal aanwezige leden van de fractie telt. Dat betekent voor de fractie van Forum voor Democratie dat, nu twee leden niet aanwezig zijn, er één lid overblijft.

130

Is uw fractie voor of tegen het houden van de actualiteit?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): tegen. De heer **VAN DER MAAS** (VVD): tegen. Mevrouw **STRENS** (D66): tegen. De heer **LEERINK** (PvdA): tegen. De heer **JENSEN** (JA21): tegen. De heer **HEIJNEN** (CDA): tegen. De heer **DEKKER** (FvD): tegen. De heer **ZOON** (PvdD): voor. De heer **DEEN** (PVV): voor.
135 Mevrouw **ALBERTS** (SP): voor. De heer **KLEIN** (CU): tegen. Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): voor. De heer **KOYUNCU** (DENK); voor.

140

De **VOORZITTER**: De heer Baljeu (fractie Baljeu) is niet aanwezig. Dat betekent dat er 52 Statenleden aanwezig zijn.

Mevrouw **VAN GEFFEN** (Liberaal Noord-Holland): tegen.

De **VOORZITTER**: Meer dan een/vijfde van de aanwezige leden heeft voor gestemd. Dat betekent dat de Actualiteit doorgaat. De beraadslagingen over de actualiteit worden gehouden bij

145 agendapunt 14. Het stemmen over eventuele ingediende moties bij de actualiteit vindt vanavond plaats in de besluitvormende vergadering.

Er zijn mondelinge vragen ingediend door fractie PvdD inzake het Ontbreken van een Wet natuurbeschermingsvergunning voor Schiphol. Deze vragen komen bij het Vragenuur aan het
150 einde van de beraadslagende vergadering aan de orde.

Dan kom ik bij de moties Vreemd aan de Orde van de Dag. De fractie Liberaal Noord-Holland heeft een drietal moties VOD ingediend. Ik stel mevrouw Van Geffen in de gelegenheid om die motie VOD nader toe te lichten.

155 Mevrouw **VAN GEFFEN** (Liberaal Noord-Holland): De eerste motie, die ik indien samen met de SP en 50PLUS/PvdO, betreft het vrijmaken van middelen voor het Masterplan Wonen. Het lijkt misschien vroeg, maar regeren is vooruitzien. Aangekondigd is dat het veel geld gaat kosten en dat mogelijk de bezitters van benzine- en dieselauto's dit moeten betalen via een verhoging van
160 de opcenten. In de commissie Economie Financiën en Bestuur spraken we over alternatieven onderzoeken, zoals het Fonds PDNH, dat in 2013 is opgericht. Toen was er geen geld in de markt en niemand dacht aan duurzaamheid. Nu is er veel geld in de markt en iedereen heeft het over duurzaamheid. Het is absoluut mogelijk om op zorgvuldige wijze delen van dit fonds aan de markt te verkopen en die middelen dan te besteden aan de wooncrisis.

165

Motie VOD 228/13-12-2021

Tijdig nadenken over financiering Masterplan Wonen

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, Gehoord hebbende de discussie in de commissie EFB op 29 november jl.

170 *Constateernde dat:*

- *GS werken aan een definitieve versie van het Masterplan Wonen;*
- *In de laatste algemene beschouwingen de suggestie is gedaan dit te financieren door verhoging van de opcenten;*
- *Bezitters van elektrische auto's zijn vrijgesteld van betaling van opcenten;*
- 175 - *Bezitters van diesel- en benzineauto's daarom het Masterplan Wonen zouden moeten financieren;*

overwegende dat:

- *In de commissie EFB suggesties voor alternatieve financiering zijn genoemd die haalbaar zijn; bijvoorbeeld inzet van middelen uit het herstellfonds (Motie 42) die betrekking hebben op de gebouwde omgeving, zijnde middelen die een economisch coronaherstel zouden stimuleren in de bouw terwijl in de praktijk sprake is van economische oververhitting in de bouw; of het deels vrijmaken van middelen uit Fonds PDENH dat een steeds meer maatschappelijk gewenst product heeft en in toenemende mate een rol vervult die concurreert met de markt;*

185 *gehoord de discussie, dragen het College van Gedeputeerde Staten op:*

- *te voorkomen dat een eenzijdige groep Noord-Hollanders de rekening van het Masterplan Wonen gaat betalen*

- *voor financiering van het Masterplan Wonen tijdig en grondig te kijken naar beschikbare middelen in de lopende begroting*

190 *en gaan over tot de orde van de dag.*

Liberaal Noord-Holland, SP en 50PLUS/PvdO

De tweede motie, over beleid voor regionale luchthavens, dien ik samen in met 50PLUS/PvdO. In de commissie Mobiliteit en Financiën bleek dat er geen duidelijke regie is op beschikbaarheid
195 en doelen van regionale luchthavens. Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wijst hiervoor naar de Provincie en gemeenten en richt zichzelf vooral op internationale netwerkkwaliteit van de luchtvaart. Dat betekent dat vliegveld in Hilversum het moeilijk heeft en tussen wal en schip dreigt te vallen. Het beleid van de Provincie dateert van 2010 en het is goed
200 om te evalueren en vooruit te kijken wat de Provincie wil met duurzaamheid, elektrisch vliegen, technische opleiding en de borging van een goede basisinfrastructuur.

Motie VOD 229/13-12-2021

Beleid voor regionale luchthavens

*Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, Gehoord
205 hebbende de discussie in de commissie M&B op 29 november jl.*

Constaterende dat:

- *Een goede basisinfrastructuur voor regionale luchtvaart voor het heden en de toekomst van groot belang is;*
- *Rijk noch provincie noch gemeenten nu de regierol hebben of nemen voor deze
210 basisinfrastructuur;*
- *Belangrijke regionale vliegvelden als Twente, Eelde, en in onze provincie vliegveld Hilversum vergaande en haalbare plannen hebben voor elektrisch vliegen en verduurzaming van het vliegveld;*

Overwegende dat:

- 215 - *De provincie Noord-Holland voor de nabije toekomst een grotere rol voorziet voor regionale luchthavens, gezien de technologische ontwikkelingen, met name door de komst van stille, kleine elektrische vliegvelden;*
- *Het Rijk werkt aan een luchtvaartnota met veel aandacht voor netwerkkwaliteit (met name in internationaal verband);*
- 220 - *De beleidsnota regionale luchthavens in Noord-Holland dateert van 2010;*
gehoord de discussie, dragen het College van Gedeputeerde Staten op:
 - *Het beleid voor regionale luchthavens in Noord-Holland te evalueren;*
 - *Nieuw provinciaal beleid te maken binnen de context van netwerkkwaliteit in de nieuwe luchtvaartnota;*
 - 225 - *Hierbij elektrisch vliegen, verduurzaming van vliegvelden, de betekenis van vliegvelden voor technische opleidingen en de borging van een goede basisinfrastructuur voor regionale luchtvaart onderdeel te laten zijn.*

en gaan over tot de orde van de dag.

Liberaal Noord-Holland en 50PLUS/PvdO

230

Tenslotte de motie over omgangsvormen in een open en transparante bestuurscultuur, die ik indien samen met 50PLUS/PvdO.

Een van de coalitiepartijen maakte in een persbericht kenbaar dat de opcenten met een euro per maand per auto worden verhoogd om zo het Masterplan Wonen te kunnen financieren.

235 Provinciale Staten zijn daarover niet geïnformeerd. Volgens artikel 220 van de Provinciewet gaan Provinciale Staten hier wel over en niet slechts een coalitiepartij. Vandaar de oproep om afstand te nemen van deze werkwijze en samen te blijven werken aan een open en transparante bestuurscultuur.

240 **Motie VOD 230/13-12-2021**

Omgangsvormen in het kader van een transparante en open bestuurscultuur in eigen huis
Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, constaterende dat:

- 245 · *de coalitiepartijen in het coalitieakkoord "Duurzaam doorpakken" hebben beschreven te gaan werken aan een transparante en inclusieve bestuurscultuur in eigen huis door onder andere Provinciale Staten meer te betrekken bij het proces van beleidsontwikkeling;*
- *één van de coalitiepartijen op 23 november 2021 middels een persbericht kenbaar heeft gemaakt dat de opcenten met 1 euro per maand per auto worden verhoogd om zo het Masterplan Wonen te kunnen financieren;*
- 250 · *het niet kenbaar is gemaakt op welke provinciale stukken c.q. provinciale onderzoeken de uitspraak van één van de coalitiepartijen over de ophoging van de opcenten is gebaseerd;*
- *volgens artikel 220 van de Provinciewet "Provinciale staten besluiten tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een provinciale belasting door het vaststellen van een belastingverordening" Provinciale Staten hierover gaan en niet slechts één coalitiepartij;*

255 *overwegende dat:*

- *aankondigingen doen over wijzigingen van provinciale belastingen, door één van de coalitiepartijen via een persbericht, de formele rol van Provinciale Staten ondermijnt;*
- *aankondigingen doen over wijzigingen van provinciale belastingen, door één van de coalitiepartijen via een persbericht, zonder provinciale stukken c.q. provinciale*
- 260 *onderzoeken, niet in lijn is met een transparante en inclusieve bestuurscultuur;*
- *alle Provinciale Statenleden – ongeacht wel of geen lid van een coalitiepartij – in de uitoefening van hun controlerende, kaderstellende en volksvertegenwoordigende functie niet in strijd dienen te handelen met artikel 220 van de Provinciewet;*

verzoeken Provinciale Staten:

- 265 · *afstand te nemen van de werkwijze van één van de coalitiepartijen om wijzigingen over provinciale belastingen te communiceren via de media, alvorens dit is besproken in het democratisch verkozen orgaan, namelijk Provinciale Staten;*
- *zich in te blijven zetten voor het bewerkstelligen van een transparante en inclusieve bestuurscultuur binnen de provincie Noord-Holland;*
- 270 · *leden van Provinciale Staten te stimuleren om hun functie uit te oefenen met inachtneming van artikel 220 Provinciewet;*

En gaan over tot de orde van de dag.

Liberaal Noord-Holland en 50PLUS/PvdO

275 De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Van Geffen. De drie moties maken onderdeel uit van de
beraadslagingen. De stemming over deze moties zal plaatsvinden, vanavond, in de
besluitvormende vergadering.

Er is nog een motie Vreemd aan de Orde van de Dag ingediend door de PvdA en de VVD.

280 Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): De Helderse stadsdichter Yanaika Zomer dichtte afgelopen weekend
over De Lange Jaap, de Helderse vuurtoren: "*Mijn stad aan zijn voeten is nergens zonder hem.*"
De gevoelens van 57.000 inwoners van Den Helder konden niet beter worden verwoord en
vertaald door deze woorden.

285 Samen met mevrouw Kaamer van Hoegge van de VVD heb ik een motie VOD opgesteld, die
hopelijk een kleine duit in het zakje kan doen om de politiek en de uitvoeringsinstanties op
allerlei niveaus van de ernst van de zaak te doordringen. Mede indieners van deze motie VOD zijn
het CDA, SP en JA21.

Motie VOD 231/13-12-2021

290 Red de Lange Jaap

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021,

Overwegende dat:

- *De Helderse vuurtoren 'de Lange Jaap' een beeldbepalende en monumentale landmark is voor zowel zeelieden als voor inwoners van Den Helder (Huisduinen) in het bijzonder en Noord Holland in het algemeen.*
- *Vuurtoren de Lange Jaap een lokaal symbool is, toeristische (en dus economische) waarde heeft voor Den Helder;*
- *Vuurtoren de Lange Jaap door de provincie Noord-Holland in de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018 wordt aangeduid als baken in het landschap.*
- 300 - *Vuurtoren de Lange Jaap de hoogste nog werkende gietijzeren vuurtoren van Nederland is, en daarmee oudheidkundige waarde heeft in de geschiedenis van de technische ontwikkeling van vuurtorens in Nederland.*

Constaterende dat:

- *Er veel onderzoeken hebben plaatsgevonden naar de technische staat van vuurtoren de Lange Jaap;*
- 305 - *Er met de uitkomsten van deze onderzoeken om allerlei onbekende redenen tot nu toe niets gedaan is;*
- *Dat er, ondanks de onderzoeksresultaten, in de afgelopen decennia geen enkel onderhoud heeft plaatsgevonden aan Rijksmonument de Lange Jaap;*
- 310 - *De minister heeft aangegeven dat het Rijk hierin te kort heeft geschoten;*
- *Veel inwoners van Den Helder zich grote zorgen maken om het voortbestaan van 'hun Lange Jaap'.*

Draagt GS op:

315 *Bij de minister er in een brief op aan te dringen dat deze belangrijke landmark in het Noord-Hollandse landschap niet mag verdwijnen door gebrekkig onderhoud en dus*

behouden moet worden voor de toekomst. En dat er om die reden alles aan gedaan moet worden de Lange Jaap voor Noord-Holland, en daarmee voor Den Helder, te behouden.
PvdA, VVD, CDA, SP en JA21

320 De **VOORZITTER**: Ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. De stemming zal plaatsvinden in de besluitvormende vergadering.

Wenst iemand nog het woord over de agenda? Zo niet dan is de agenda voor de beraadslagende vergadering overeenkomstig het voorstel van het Presidium vastgesteld.

325

3a Bekrchtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding

De **VOORZITTER**: Er is geen stuk ter bekrchtiging ingekomen. Dat zal vanavond bekrchtigd worden in de besluitvormende vergadering.

330

3b Lijst geheimhouding PS

De **VOORZITTER**: Ik geef het woord aan de heer Zoon.

335 De heer **ZOON** (PvdD): Ik zou graag aandacht willen vragen voor de geheimhouding van twee onderdelen van Pallas, te weten 2010/9 en 2012/12. We hebben afgesproken dat de geheimhouding komt te vervallen op 1 januari 2023, of zoveel eerder als daartoe aanleiding is. Volgens de PvdD is die aanleiding er. Er wordt nu voor de zoveelste keer terugbetaling van een lening gegeven, zonder dat er publieke controle op kan plaatsvinden, over de reden waarom die
340 lening bij voorhand is gegeven. De private partij is ook niet gevonden voor 1 januari 2023 en er is nu wel een publieke discussie over een volledig publieke financiering. We zien genoeg aanleiding om eerder de geheimhouding eraf te halen. We zouden u daartoe willen verzoeken.

De **VOORZITTER**: Ik heb uw verzoek eerder ontvangen. Ik heb u daar ook op geantwoord dat in
345 principe de geheimhouding nog niet opgeheven kan worden. Het gaat enerzijds om bedrijfsvertrouwelijke informatie, die nog niet openbaar mag worden gemaakt, conform artikel 10 lid 1 sub c van de Wet Openbaarheid Bestuur. Anderzijds gaat het om financiële en economische belangen van de Staat en de Provincie (artikel 10 lid 2 sub b WOB). Hier vindt wel een afweging plaats. De financiële belangen wegen, gelet op de motivatie, zwaarder dan het
350 algemeen belang van openbaarmaking. Dat is de reden en conclusie dat de geheimhouding zal moeten worden voortgezet en voort moet blijven duren. We hebben hierover eerder met elkaar gesproken. Dat betekent dat de lijst regelmatig wordt gecontroleerd op de vraag of geheimhouding nog opportuun is. Daar waar mogelijk wordt gehoor gegeven aan de wens van de Staten, zoals al eerder hier bediscussieerd, dat daar waar het kan de geheimhouding wordt
355 opgeheven. In dit specifieke geval is dat dus niet mogelijk.

Verlangt iemand anders nog het woord over deze lijst? Zo niet, dan stel ik voor de lijst voor kennisgeving aan te nemen.

360 De agendapunten 4 tot en met 8 komen aan de orde in de besluitvormende vergadering. Dat geldt ook voor eventuele opmerkingen of stemverklaringen bij deze punten.

4. Vaststelling notulen van de vergadering van 8 en 15 november 2021

Zie besluitvormende vergadering.

365 **5. Vaststelling Strategische Statenagenda**

Zie besluitvormende vergadering.

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken

Zie besluitvormende vergadering.

370

7. Voortganglijst van moties

Zie besluitvormende vergadering.

8 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk

375

8a. Beslissing op bezwaar betreffende het besluit van PS van 5 juli 2021 tot vaststelling van de RES-sen 1.0 (Voordracht 66-2021)

8b. Zienswijze PS op de eerste begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (Voordracht 68-2021)

380

8c. Zienswijze PS op de begrotingswijziging 2022 Omgevingsdienst IJmond (Voordracht 69-2021)

8d. Zienswijze PS op de eerste begrotingswijziging 2021 Plassenschap Loosdrecht e.o. (Voordracht 70-2021)

8e. Laatste begrotingswijziging 2021 (Voordracht 72-2021)

385

Zie besluitvormende vergadering.

De **VOORZITTER**: Agendapunt 9 is een Statenaangelegenheid en valt onder de agenda van de voorzitter. Ik verzoek de vicevoorzitter om mijn plaats over te nemen.

390

De voorzitter draagt het voorzitterschap over aan de vicevoorzitter, mevrouw Kocken, hierna te noemen: voorzitter.

9. Beslissing op bezwaar betreffende het besluit van Provinciale Staten van 5 juli 2021 inhoudende de vaststelling dat het besluit tot vaststelling van de RES 1.0 Noord-Holland Noord en de RES 1.0 Noord-Holland Zuid niet referendabel is

395

(Voordracht 67-2021)

De **VOORZITTER**: Aan de orde is agendapunt 9.

400

De heer **ZOON** (PvdD): Sinds het vertrek van Statenleden uit de Hoor en Adviescommissie (HAC) staat nu buiten twijfel dat de HAC een volledig onafhankelijk orgaan is, zowel richting als GS- als PS-besluiten. Het advies is altijd afgewogen en daarom van een hoog aanzien. Ik wil de HAC

bedanken voor het advies en de aanbevelingen tot een betere motivering zijn terecht. Het is goed om het besluit over het referendum aan te vullen met die motivering. De brief van vorige week van Noord-Holland Referendum laat zien dat het referendum over de RES niet het beoogde middel is om die discussie aan te gaan. De PvdD heeft al eerder vastgesteld dat de procedure rond de RES verbeteringen kent. Tevens verwacht de fractie dat de werkgroep Burgerparticipatie met verbeteringen komt om inwoners te betrekken bij de besluitvorming. Al met al kan de PvdD instemmen met de voordracht.

410 Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter, vandaag bespreken we de beslissing met betrekking tot het bezwaar inzake het besluit van Provinciale Staten dat het besluit tot vaststelling van de twee regionale energiestrategieën niet referendabel is. De PVV is ronduit teleurgesteld. Zo heeft de 'onafhankelijke' hoor- en adviescommissie advies uitgebracht, maar dat bevat helaas weinig échte kritiekpunten. Het advies gaat helaas niet verder dan dat het besluit aangevuld moet worden met een motivering. Bovendien lijkt de commissie wel heel makkelijk mee te gaan met de door het college aangegeven spoedeisende karakter van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. Dit terwijl de provincie Noord-Holland op wereldniveau niet meer is dan een zandkorrel op een strand, er al jaren de nodige wetenschappers en metingen zijn die een hele andere realiteit laten zien en uit artikel 11.3 van de referendumverordening blijkt dat een eventueel referendum geen opschortende werking hoeft te hebben voor de RES zelf.

420 Voorzitter, onze fractie vreest dat deze discutabele gang van zaken gaat resulteren in fors minder vertrouwen in de provinciale politiek én de referendumverordening. Want laten we eerlijk zijn, de Stichting Noord-Holland Referendum heeft veel moeite gedaan en met de duizenden opgehaalde handtekeningen onmiskenbaar aangetoond dat er de nodige weerstand is tegen de plannen. Kritische burgers worden nu aan de kant geschoven, terwijl in 2018 de nieuwe referendumverordening werd aangenomen om het de burger makkelijker te maken om referenda op de agenda te krijgen. En dan ligt er een eerste verzoek, nota bene over een onderwerp dat het leven van burgers op veel vlakken sterk gaat beïnvloeden en dat wordt dan van tafel geveegd. De PVV is van mening dat we daar absoluut op de een of andere manier wat mee moeten doen.

430 Want waar het in dit traject gaat om een fors aantal kritische burgers die hun handtekening hebben gezet, is de kritiek in de samenleving vele malen groter. Zo stelt de Stichting in haar brandbrief van 7 december jl. dat uit een recente peiling van Peil.nl blijkt dat het huidige Nederlandse klimaatbeleid en de invulling van de energietransitie niet overeenkomen met de wensen van de Nederlandse burgers. Waar het beleid zich richt op een energietransitie door middel van veel meer windturbines en zonneparken, geeft een ruime meerderheid van de ondervraagden aan een voorkeur te hebben voor kernenergie. En als gekeken wordt naar een directe vergelijking tussen kernenergie en energie uit wind en zon, kiest bijna 60% van de ondervraagden voor kernenergie en slechts 30% voor energie uit zon en wind.

435 In de motivering van het college valt te lezen dat de vaststelling van de RES'en geen externe rechtsgevolgen met zich meebrengt en geen juridische binding heeft. De RES'en moeten gezien worden als verkenningen die nog moeten worden geoperationaliseerd in provinciale verordeningen, bestemmings- en omgevingsplannen. Dus veel gaat op gemeentelijk niveau plaatsvinden. De PVV is benieuwd of dan wel provinciale en gemeentelijke referenda kunnen worden georganiseerd? Of is de kans groot dat een verzoek, net als het verzoek van de Stichting

445 Noord-Holland Referendum, weer vlak voor de finishlijn strandt? En hoe zit het met gemeenten die geen referendumverordening hebben? Bent u bereid alle Noord-Hollandse gemeenten op te roepen een referendumverordening in te stellen en hun mee te geven dat besluiten moeten passen binnen hun referendumverordening? In het Financieel Dagblad van 9 december jl. stond dat het PBL denkt dat 41 TWh aan zon- en windparken in 2030 mogelijk is en daarmee het
450 klimaatdoel van 35 TWh gemakkelijk wordt gehaald. Gemeenten en provincies zouden zelfs ruimte zien voor meer zonnepanelen en windmolens dan in het Klimaatakkoord afgesproken. De PVV houdt haar hart vast. De vraag is nu of er extra zon- en windparken komen, of dat het kabinet kiest voor een kerncentrale. De PVV zou graag het laatste zien. Maar onze fractie vraagt zich ook af of het door Gedeputeerde Staten in hun motivering genoemde scenario, -dat het Rijk
455 na bestuurlijk overleg met de regio dwingende juridische interventies gaat inzetten-, wel zo 'hard' is. Kan er dan ook niet serieus worden gekeken naar mogelijkheden voor kernenergie in Noord-Holland?

De PVV ontkent niet het belang van de juridische verhoudingen tussen bestuurslagen, maar als er sprake is van een kokervisie, zoals bij de energietransitie, waardoor er onvoldoende oog is voor draagvlak en de gevolgen inzake burgers hun welvaart, welzijn en leefomgeving, is een starre
460 houding samenleving ondermijnend. De kloof tussen burgers en politiek zal steeds groter worden met alle gevolgen van dien.

Voorzitter, ik ga afronden. De PVV mist vooralsnog bestuurlijke moed in dit huis en vreest dat over een aantal jaar de conclusie zal worden getrokken: "Hadden we toen maar een referendum
465 gehouden"... Laten we het alsjeblieft zover niet komen. Zoals onze fractie al vaker in dit huis heeft gezegd: Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

Het zal u niet verbazen dat de PVV tegen voorliggend besluit zal stemmen.

De heer **VAN DER MAAS** (VVD): De VVD is geen voorstander van referenda. Wij vinden het een
470 onding. We leven in een representatieve democratie. Een referendum is te beperkt voor het nemen van besluiten op dit gebied. Dat is onze algemene stelregel. De Provincie Noord-Holland heeft een referendumverordening. Dus hebben we het verzoek tot een referendum getoetst aan de daarvoor geldende voorwaarden. We kwamen tot de conclusie dat we dit onderwerp niet referendabel vinden om de wel bekende redenen. Nu hebben we een onafhankelijke toetsing van
475 het bezwaar gehad door de HAC. Dat bevestigt ons in onze mening. We zullen instemmen met het voorstel om het bezwaar af te wijzen.

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Met betrekking tot de beslissing op het bezwaar is het advies van de Hoor- en adviescommissie als volgt: "*De commissie kan zich vinden in de stelling van Provinciale
480 Staten, de verweerders, dat hetgeen de RES moet bewerkstelligen, kan worden gezien als een dringend provinciaal belang. De commissie acht het niet onaannemelijk dat het behalen van het Klimaatakkoord, niet alleen een landelijk, maar ook een provinciaal dringend belang is.*"

In onze ogen is dat precies hetgeen waarom het CDA tegen het instellen van een Referendumverordening is geweest. De bezwaarden willen het draagvlak toetsen voor
485 energiewinning op land en een wezenlijke invloed uitoefenen op de totstandbrenging. Er zijn natuurlijk redenen waarom de RES ter vaststelling, in juli van dit jaar, aan Provinciale Staten is voorgelegd: afspraken met het Rijk, commitment om binnen een bepaalde periode een bepaalde

energieopbrengst te genereren en een regelgevend traject, de Omgevingsverordening, die voor energie op land ruimte moet bieden aan gemeenten. Dergelijke verweren over een dringend
490 provinciaal belang zullen er altijd zijn bij een verzoek om een referendum te houden. De Provincie heeft vrijwel altijd te maken met besluiten die partners als Rijk en gemeenten raken. Er zal altijd wel een stip aan de horizon zijn wanneer het gerealiseerd moet zijn. Natuurlijk gaat het om besluiten met verstrekkende gevolgen, want anders gaat men zich niet inzetten om 45.000 handtekeningen op te halen. We hebben hierover uitgebreid gesproken bij de behandeling van de
495 voordracht voor het al dan niet inwilligen van het referendumverzoek. Het CDA heeft toen aangegeven dat de fractie het Referendumverzoek ongelukkig vindt, maar dat het instellen van een Referendumverordening inschatplichtig maakt. We hebben een andere afweging gemaakt dan de meerderheid binnen Provinciale Staten. Het CDA vindt ten principale dat als over een voordracht een debat heeft plaatsgevonden en een bepaald besluit is genomen, het past dat je
500 dat besluit ook respecteert. Ook al zit je er als fractie zelf anders in. Een besluit op bezwaar is echter een heroverweging van een eerder genomen besluit en zou daarmee aanleiding zijn om de hele discussie nu opnieuw te doen, met ongetwijfeld hetzelfde resultaat. Dat lijkt ons geen goede zaak. Ik neem aan dat de commissie kennis heeft kunnen nemen van het verslag van de Statenvergadering van 5 juli dit jaar over het referendumverzoek, waarin alle motiveringen zijn
505 weergegeven. Ik ontvang hiervan graag een bevestiging. De hele discussie opnieuw doen zou ook geen recht doen aan het advies van de HAC. We zullen het advies van de commissie respecteren en dus instemmen met het voorliggende ontwerpbesluit, maar wel onder de volgende kanttekeningen. We vragen aan de partijen in de coalitie, die voor het instellen van de Referendumverordening hebben gestemd, -D66, GroenLinks
510 en de Partij van de Arbeid-, of zij nog wel heil zien in de Referendumverordening. De hele gang van zaken heeft in ieder geval bij bezwaarders tot een grote teleurstelling geleid. De vraag is of het criterium van een dringend provinciaal belang ook bij andere onderwerpen, het houden van een referendum niet zal uitsluiten. Zijn er überhaupt voorbeelden te noemen waarbij men zich wil inzetten om 45.000 handtekeningen op te halen en er toch geen sprake zal zijn van een dringend
515 provinciaal belang?

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Voor ligt het besluit van Provinciale Staten dat de RES niet referendabel is. Mijn fractie is zeker een voorstander van meedenken van inwoners. Daarvoor zijn vele mogelijkheden; niet alleen het referendum. Het hebben van een Referendumverordening
520 betekent nog niet dat per definitie een verzoek om het houden van een referendum gehonoreerd moet worden. Het moet per geval bekeken worden. De onafhankelijke HAC wijst inhoudelijk het bezwaar tegen dit besluit van Provinciale Staten van de hand. Mijn fractie stemt in met de voorliggende voordracht.

525 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik ben toch nog even benieuwd naar het punt van het CDA. Bent u nog bereid om daarop te reflecteren? Hoe kijkt de PvdA nu tegen de Referendumverordening in zijn geheel aan?

530

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): De Referendumverordening heeft zeker zijn nut. Het is een onderdeel van een breed pallet, maar wat ik u al zei: Het betekent niet dat per definitie elk verzoek om een referendum zal worden gehonoreerd. Het is maatwerk. Het is een toets die iedere keer moet worden toegepast.

535 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Als u terugkijkt naar de afgelopen jaren, bent u dan bereid om te reflecteren op een agendapunt wat volgens u wel referendabel was geweest?

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Nee, dat ga ik hier niet doen. Als dat punt hier voorligt, dan ga ik erop in.

540

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Waar ik een beetje naar wil sturen, is dat inwoners in Noord-Holland wel een beeld krijgen, wanneer ze voor iets een referendum kunnen inzetten en dat ze willen weten waar zij aan toe zijn. Nu is een referendumverzoek ingediend. Dat wordt dan direct afgeketst. Voor veel inwoners is het onduidelijk wanneer zij iets referendabel kunnen maken. Ik vraag u daarin mee te denken en daarover helder te communiceren, zodat inwoners daar iets mee kunnen.

545

Mevrouw **DE VRIES** (PvdA): Ik denk dat u gelijk hebt. Het is heel lastig voor inwoners. Het is voor ons ook al lastig. Dat werd duidelijk in de discussie. We hebben een werkgroep Burgerparticipatie. Laten we vooral daarin kijken wat mogelijk is, qua transparantie en die discussie daar in elk geval voorbereiden.

550

De **VOORZITTER**: Daarmee is uw termijn afgerond. We gaan naar de volgende spreker.

555 Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Een onafhankelijke hoor- en adviescommissie. Wat valt daar nu tegenin te brengen? De grote vraag blijft: Laten de volksvertegenwoordigers de belangen van het bestuur en grote bedrijven prevaleren boven het belang van Noord-Hollanders? Of kiezen Provinciale Staten voor democratie? Zoals FvD hierna zal betogen -de fractie duwt er geen door-, luistert ze echt naar de bevolking, in plaats van selectief. Dat is waar het vandaag om gaat.

560

Op 5 juli jl. hebben Provinciale Staten met een nipte meerderheid besloten dat geen referendum gehouden zal worden over het besluit tot vaststelling van de Regionale Energiestrategieën 1.0 Noord-Holland Noord en Noord-Holland Zuid. Daartegen heeft Stichting Noord-Holland Referendum bezwaar aangetekend. Gedeputeerde Staten hebben op 23 september jl. schriftelijk verweer gevoerd en op 7 oktober heeft de HAC over deze kwestie geadviseerd. De stichting voert aan dat het besluit in strijd is met het zorgvuldigheidsvereiste en het motiveringsvereiste, dat het besluit niet geschaard kan worden onder artikel 5, lid 2 onder n van de Referendumverordening, wegens spoedeisendheid en dat een eventueel referendum raadgevend correctief zou zijn en daarom geen vertraging zal opleveren. Ten slotte dan artikel 11, derde lid: Een Referendumverordening zou als oplossing kunnen dienen voor het gebrek aan democratische inbreng in de procedure, omdat de uitvoering van de plannen gelijk op zal gaan met het houden van een referendum.

565

570

Al deze punten worden zowel door een jurist van Gedeputeerde Staten als door de HAC van tafel geveegd. Hoewel de commissie slechts adviseert om het motiveringsgebrek te repareren door het

575 bestreden besluit aan te vullen met een motivering; het advies van de HAC is teleurstellend,
beperkt, kritiekloos en oppervlakkig. De commissie kopieert simpelweg passages uit het
verweerschrift van de jurist van Gedeputeerde Staten en legt de doorloopactie, zoals omschreven
in het verweerschrift geen strobreed in de weg. Zie bijvoorbeeld pagina 7. *“De commissie acht het
niet onaannemelijk dat het behalen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord niet alleen
landelijk maar ook provinciaal dringend belang is.”* De spoedeisendheid wordt hier klakkeloos
580 aangenomen. Er wordt volledig voorbij gegaan aan het belang van de betalende burger.
Uiteindelijk komt de commissie tot de conclusie dat feitelijk de uitvoering van de RES door kan
gaan, ook wanneer er een referendum georganiseerd wordt, maar acht het niet onaannemelijk
dat RES-partijen in de praktijk hierdoor hun plannen ‘on hold’ zouden zetten.

585 De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Strens.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik ben toch wat verrast over wat u hier inbrengt. U begint uw betoog
met het feit dat we te maken hebben met een onafhankelijke Hoor- en Adviescommissie. Dan
verbaast het me nogal dat u daar kwalificaties aangeeft, alsof de commissie eenzijdig heeft
590 geluisterd naar enkel de verweerders en niet de Stichting in ogenschouw hebben genomen. U
bent het met mij eens dat we hier over een onafhankelijke commissie spreken en dat we het
oordeel dat de commissie geeft met respect moeten behandelen?

Mevrouw **VASTENHOUW** (FvD): Ja. Ik denk dat het objectief moet worden beschouwd. Er moet
595 goed worden gekeken naar de onderbouwingen en van waaruit die tot stand zijn gekomen, zoals
de pleitnota. Dat is het hoofddocument geweest voor het onderzoek. Ik zal daar dadelijk op
ingaan. Er komen nog wel meer punten naar voren.

De door de stichting aangevoerde bezwaren zijn nauwelijks terug te vinden in het advies en dat
600 kenmerkt deze commissie, onder voorzitterschap van mevrouw Creijghton-Sluijk. Deze voorzitter
geeft namelijk blijk van een niet mis te verstaan dedain richting de inwoners van Noord-Holland.
Zie bijvoorbeeld pagina 5 van het verslag waar ze opmerkt dat het de vraag is of mensen wel
weten waar ze over gaan stemmen, wanneer er een referendum zou worden gehouden over de
RES. Dat is precies waar het probleem zit, ook richting D66. Er wordt volledig over de burger
605 heen gewalst, terwijl diezelfde burger wel voor de kosten mag opdraaien; ook wanneer het hele
plan een grote vergissing blijkt te zijn. Zowel uit het verweerschrift van Gedeputeerde Staten als
uit het advies van de commissie blijkt dat alles, maar dan ook alles moet wijken voor het
Klimaatakkoord. Ja, als Provinciale Staten daar niet aan voldoen, binnen de gestelde termijnen,
dan kan men rekenen op een Rijksinterventie. Kortom, ‘het moet van de baas en daarom moet de
610 democratie maar wijken.’ Hoelang moet de democratie worden uitgeschakeld? Wat is er
ondemocratischer dan een top-down opgelegde RES? Gedeputeerde Staten waarschuwen op
pagina 5 van het verweerschrift dat wanneer er niet snel wordt besloten de gelijkwaardigheid
weleens zou kunnen verdwijnen.

Over welke gelijkwaardigheid hebben Gedeputeerde Staten het?

615

De **VOORZITTER**: Mag ik u even onderbreken? Het is een stuk wat op basis van onze input is opgesteld. Het is een verweerschrift van Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten staan buiten deze discussie. Elke keer als u naar Gedeputeerde Staten verwijst, bedoelt u, denk ik, Provinciale Staten?

620

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Ik zal het uitleggen voorzitter. Het is wel aardig dat u zich ook in deze discussie mengt. Dank daarvoor.

Gedeputeerde Staten hebben een jurist. Deze jurist is op pad gegaan om deze keer voor Provinciale Staten te gaan werken. Dat is een best wel nieuwe figuur. Dat hebben we niet zo vaak gezien. Dit is ook niet eerder voorgekomen. We hebben ook gezien dat in het eerste stuk werd onderschreven met Gedeputeerde Staten. Ik denk toch dat we onszelf moeten afvragen of dat wel onafhankelijk gebeurt.

625

De **VOORZITTER**: Volgens mij moeten we het even heel correct maken. We hebben in het Presidium een besluit voorgelegd gekregen. Wat het Presidium daarvan vond. Dat is dan een concept. Daarna is dat met enige correcties vastgesteld. Dat is het stuk dat Provinciale Staten aan de Hoor- en Adviescommissie heeft voorgelegd. Daarop is vervolgens door de HAC een advies gegeven en nemen de Staten gezamenlijk een beslissing. Ik ben het niet met u eens dat het eigenlijk stiekem de hele tijd Gedeputeerde Staten is. Het is een beslissing van Provinciale Staten en een beslissing van bezwaar ook op Provinciale Staten. Daar hebben we het hier met elkaar over. Als u ervoor kiest om dat GS te blijven noemen, dan moet u dat doen, maar dan zit u er wel naast, in ieder geval voor de discussie die hier gevoerd wordt.

630

635

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Daar wil ik dan even op reageren. Ik denk dat ik over mijn eigen woorden ga. Ik heb net ook toegelicht waarom ik dit zo heb omschreven. Dat u zich als voorzitter wilt mengen in de discussie, vind ik prima, maar ik blijf bij mijn woorden.

640

De **VOORZITTER**: Ik meng me niet in de discussie. Ik meende dat u zich een aantal keren versprak, dat u niet helemaal scherp zag wat hier voorligt. Dat is nu voor iedereen heel duidelijk. U interpreteert dat op uw manier. Ondertussen is er een interruptie van de heer Zaal.

645

De heer **ZAAL** (GL): Ik zou graag willen reageren op uw opmerking dat u vindt dat de democratie wordt uitgeschakeld. Daarvoor zei u dat we luisteren naar 'de baas'. Ik denk dat u dan bedoelt als Provinciale Staten. Aan het begin van uw betoog plaatste u het begrip volksvertegenwoordiging tussen aanhalingstekens. Ik constateer dat u met veel dedain over dit orgaan praat, waarvan u zelf onderdeel uitmaakt, waar u alle ruimte hebt om uw opvattingen kenbaar te maken. Daar wordt naar geluisterd en daarvan wordt met respect kennisgenomen. Ik vind het jammer dat u met zoveel dedain over dit orgaan praat. Ik denk dat het niet terecht is. Het is niet verdiend. Het hoort ook niet zo. Ik vraag u dat niet meer te doen en dat soort kwalificaties achterwege te laten.

650

655

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Dank ook aan GL voor deze inbrengen. Dit is nu zo typisch. Ik noem een feitelijke observatie. Ik benoem wat er gebeurt. Ik onderbouw dat met argumenten die u, als u echt die volksvertegenwoordiger wilt zijn, inhoudelijk zou willen aanhouden. Dan gaan

660 we hier geen semantische discussie voeren. Dan gaan we de discussie voeren op de inhoud. Dan gaan we kijken naar hoe de burger in Noord-Holland toch aan de kant wordt gezet.

De heer **ZAAL** (GL): Ik denk dat als we respect voor burgers hebben, dan nemen we onze eigen procedures serieus. Dan gaan we het hier hebben over het besluit dat voorligt. De inhoudelijke discussie is gevoerd. Dan gaan we niet verwarring scheppen en partijen hoop geven die
665 onverdiend is. Dan dienen we onze eigen procedures te volgen. Dan dienen we transparant te zijn. Ik zal dadelijk iets zeggen over de HAC. Dan doen we onze rol binnen de democratie recht en niet door, zoals u zegt, - u noemt dat feiten-. Ik denk dat het kwalificaties zijn, die geen feiten zijn. Dat betreur ik. Dat is geen vraag, maar een stelling.

670 Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Ik denk dat dit een gelegenheidsargument is. Uw partij GroenLinks, samen met de volledige coalitie, wilde dit referendum blokkeren. Dat is ook gebeurd. Ik sta er niet van te kijken, dat u dan op basis van vormgegevens dit debat probeert te duiden. Ik wil u uitnodigen om dadelijk daadwerkelijk naar mijn argumenten te luisteren, waarom dit referendum wel doorgang zou moeten vinden en daar dan de discussie over te voeren.

675 Wat de vraag eigenlijk is, ook om even door te gaan op dit debatje: Over welke gelijkwaardigheid hebben wij het dan, nu Gedeputeerde Staten vlak daarvoor nog schreef dat het Rijk dreigt met een aanwijzing, of het opstellen van een Rijks-inpassingsplan, wanneer niet direct gebogen en geknipt wordt voor het Rijk.

680 Provinciale Staten beweren vervolgens in het verweerschrift dat de bestuurlijke afspraken binnen de RES het resultaat zouden zijn van een bottom up proces. De betrokkenen zijn alle overheidsorganen. De input van de inwoners van Noord-Holland is amper meegewogen, terwijl juist deze groep zou moeten leven met alle gevolgen van de gebrekkige en haastige besluitvorming. Er is enkel sprake geweest van geregisseerde dan wel georkestreerde inspraak. Ik
685 noem dat schijnparticipatie. Dan rijst de vraag in hoeverre er aan het zorgvuldigheidsvereiste is voldaan. FvD stelt vast dat er enkel ruimte was voor zeer selectieve democratie, zodat niets uit handen werd gegeven en er toch een beetje werd gedaan alsof er ruimte was voor andere meningen. Op pagina 7 van het verweerschrift van Gedeputeerde Staten staat notabene dat de Provincie en de RES-partners sterk hechten aan communicatie en participatie en daarom hebben
690 gekozen voor een bottom up proces. Hoe verhoudt dit zich dan? Ze zouden op basis van hun gehechtheid juist voor een referendum moeten zijn. Zeker nu het onderliggende besluit zo ingrijpend van aard is. Eventuele vertraging als gevolg van het instellen van een referendumprocedure zou kunnen leiden tot terughoudendheid onder RES-partners, vervolgen Gedeputeerde Staten in het verweerschrift. Waarom zouden deze partijen niet ook even willen
695 wachten op de uitkomst van een legitiem democratisch proces? Daar valt voor de RES-partners juist veel te winnen, zoals broodnodig draagvlak onder de bevolking. Waar is men bang voor? GS begeven zich op een gevaarlijk vlak nu spoedeisendheid op grond van dit precedent werkelijk aan ieder onderwerp kan worden toegevoegd, waardoor ieder toekomstig referendum zal kunnen worden geblokkeerd. Spoedeisendheid zou in onze ogen veel geloofwaardiger kunnen worden
700 aangevoerd bij besluiten over bijvoorbeeld het versterken van dijken, wanneer dijken aantoonbaar in slechte staat zijn en dat op zeer korte termijn grote problemen realistisch zijn. De

spoedeisendheid van de besluitvorming over de RES is in onze ogen daarom volledig arbitrair en politiek ingegeven. Zeker nu er nog ruim voldoende tijd is overwegende dat de eventuele vergunningverlening pas voor 1 januari 2025 zou moeten plaatsvinden.

705 Het is opmerkelijk dat juist nu steeds meer kritiek wordt geuit op zogenaamde duurzame energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie. PS kiezen ervoor om enorm te investeren in deze bronnen. Uit Noors onderzoek blijkt dat windturbines vervuiling met microplastics veroorzaken. De onderzoekers berekenden dat per turbine per jaar 62 kilo BBA's in het milieu komen. BBA's zijn plastic additieven, die al bij zeer lage concentraties een hormoon verstorende werking bij
710 mens en dier naast andere toxische effecten veroorzaken. Dan hebben we het nog niet eens gehad over vogelmoord die plaatsvindt als gevolg van de niets ontziende wieken van de turbine. In de kakofonie van de klimaat-hysterische berichten is vrijwel geen ruimte voor meer nuance. Als men deze nuance wel zou aanbrengen, dan zouden geluiden over dat we eigenlijk langzaam via ups and downs naar een volledige ijstijd gaan, worden gehoord. Of dat de harde feiten aantonen
715 dat de opwarming van de aarde niet catastrofaal is en dat er dus helemaal geen klimaatcrisis is. De angstaanjagende berichten vliegen je om de oren. Juist daarin zou de spoedeisendheid van de besluitvorming over de RES gelegen zijn. Angst is een slechte raadgever. Het Parijse Klimaatakkoord uit 2015 is gebaseerd op angst en zal de wereld alleen maar armer maken. Waarom focussen we ons niet op adaptieve maatregelen in plaats van een megalomaan
720 experimenteel pakket aan duurzame energiebronnen die ons mooie landschap onherstelbaar zullen verwoesten. Afsluitend wil ik er nog graag op wijzen dat een nipte meerderheid, die op 5 juli jl. het besluit tot vaststelling van de RES als niet referendabel verklaarde erop duidt dat er absoluut geen sprake was van een uitgemaakte zaak. De vraag is of alles moet wijken voor economische belangen van
725 de windmolen- en zonneparkbouwers. Waar trekt u de grens? Het kan toch niet zo zijn dat het Klimaatakkoord voorgaat op de democratie? We kunnen de burgers van Noord-Holland toch niet in de kou laten staan? Laat u zich koeioneren door het Rijk en zijn PS verworden tot een eenvoudig uitvoeringsorgaan van het Rijk, of respecteren de volksvertegenwoordigers het volk dat zij moeten vertegenwoordigen en zetten zij zich zichtbaar in voor het behoud van de
730 democratie? Soms vraag ik me af of FvD de enige is die zich sterk maakt voor de democratie, terwijl PS rücksichtslos zeer ingrijpende plannen, zoals de RES er doorheen duwen en de inwoners van Noord-Holland angstvallig buiten de deur houden. Juist het referendabel verklaren van dit RES-besluit zou zoveel kunnen betekenen om de gapende kloof tussen burger en politiek iets te dichten in plaats van nog verder te verdiepen zoals nu dreigt te gebeuren. Daarom roep ik
735 iedereen op om het eerste referendum in Noord-Holland niet te blokkeren.

Motie 232/13-12-2021

Duidelijkheid over spoedeisendheid van referendabele besluiten

*Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 13 december te Haarlem ter
740 bespreking van agendapunt 9*

Constateerende dat:

- *De mate van spoedeisendheid van referendabele besluiten onduidelijk is voor de Noord-Hollander;*

745 - *Het laatste referendumverzoek geblokkeerd dreigt te worden op grond van artikel 5.3 van de referendumverordening;*

Overwegende dat:

- *Noord-Hollanders zicht moeten hebben op het al dan niet spoedeisende karakter van besluiten;*
- *Voor het verbeteren van het vertrouwen in de politiek in een vroeg stadium een duidelijke overweging over het al dan niet spoedeisende karakter van een referendabel besluit naar de Noord-Hollanders gecommuniceerd dient te worden;*

Verzoekt Gedeputeerde Staten:

755 - *bij ieder referendabel besluit bij publicatie hiervan aan te geven in hoeverre er sprake is van een spoedeisend karakter en gaan over tot de orde van de dag.*

Forum voor Democratie en Partij voor de Vrijheid

De **VOORZITTER:** De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

760 De heer **KLEIN** (CU): Ik wil beginnen te benadrukken dat de Hoor- en Adviescommissie een onafhankelijke commissie is, die in gezamenlijkheid besluiten neemt. Ik neem dan ook stellig afstand van de woorden van mevrouw Vastenhouw met oordelen over individuele leden van de commissie. Ik vind dat echt ongepast.

765 De fractie van ChristenUnie heeft tijdens de vergadering van 5 juli duidelijk aangegeven dat ze vindt dat in het geval van de RES er geen reden is om een referendumverzoek af te wijzen. Ondanks dat de fractie niet enthousiast is over het instrument van een raadgevend referendum, vindt ze dat de overwegingen die er nu aan ten grondslag lagen reden gaven om het referendum door te laten gaan. We waren daarom ook bijzonder benieuwd naar het oordeel van de onafhankelijke Hoor- en Adviescommissie over dit specifieke onderdeel van het bezwaar dat het niet spoedeisend zou zijn. We zien ons gesterkt in onze overtuiging dat spoedeisendheid niet voldoende is aangetoond door de opmerking van de HAC dat in het verweerschrift "*niet direct wordt ingegaan op spoed, spoedeisendheid, dringende noodzaak of leefbaarheid.*"

770 Bij het besluit van PS op 5 juli was volgens ons dan ook sprake van politiek opportunisme. De HAC constateert ook dat PS een grote beoordelingsvrijheid heeft bij het toepassen van artikel 5 over het wel of niet referendabel zijn en dat er ook altijd sprake is van terughoudende rechterlijke toetsing. We moeten concluderen dat de meerderheid van PS heeft geoordeeld dat er sprake is van een dringend provinciaal belang. De HAC schrijft daarover, op basis van de toelichting die uiteindelijk ter zitting is gegeven, dat het niet onaannemelijk is dat er sprake is van een dringend provinciaal belang. Dat betekent dat ChristenUnie uiteindelijk met tegenzin
780 akkoord gaat met het vaststellen van de beslissing op bezwaar conform het advies van de HAC. Wat ons betreft geeft dit proces wel alle aanleiding om de referendumverordening te herzien. Tegelijkertijd hopen wij dat wij, op andere manieren dan via een referendum, met de Noord-Hollandse inwoners in gesprek kunnen blijven over het beleid van de Provincie en dan met name over de opwek van duurzame energie. De ChristenUnie is ervan overtuigd dat we met goede
785 vormen van participatie gezamenlijk goede besluiten kunnen nemen met een groot draagvlak.

De heer **HOOGERVORST** (SP): De SP heeft kennisgenomen van de ontwerpbeslissing op het bezwaarschrift dat enige maanden geleden is ingediend door de Stichting Noord-Holland Referendum. Een bezwaar op de besluitvorming van PS om het besluit niet referendabel te verklaren. Op zich was dat destijds een democratisch besluit. Dat was voor de SP duidelijk. De SP legt zich daar uiteraard bij neer, al vindt de SP het besluit zeker referendabel. Stichting Noord-Holland Referendum diende een bezwaarschrift in en de HAC heeft zich hierover gebogen. In de procedure zijn de partijen gehoord en de onafhankelijke HAC is tot de conclusie gekomen dat het bezwaarschrift wordt afgewezen. De gang van zaken ziet de SP als schadelijk voor het vertrouwen van onze inwoners in onze democratie. Voor veel Noord-Hollanders is de RES een ingrijpend proces, met mogelijk nog ingrijpendere gevolgen. Dat het onderwerp RES spoedeisend is, is voor ons wellicht duidelijk, -al kun je hierover twijfels hebben-, maar zijn besluiten van ons al niet heel snel spoedeisend? Wellicht is de dreiging die op de inwoner rust, dat er een windmolen of zonnepark in je achtertuin komt, veel spoedeisender en is een paar maanden uitstel door een referendum echt niet onoverkomelijk. Er dienen zich namelijk ook wel andere hindernissen aan als we het hebben over de uitvoering van de RES-sen. De SP is destijds mede initiator geweest van de huidige referendumverordening. We moeten constateren dat er in de verordening te weinig helderheid is over zaken als spoedeisend karakter. Het inzetten van deze troef is blijkbaar altijd mogelijk. Onze inwoners, maar ook de SP, moeten meer helderheid hebben wanneer een besluit, in de zin van de Referendumwet spoedeisend is. We zijn benieuwd hoe GS hierover denken. We vragen GS ons van een advies te voorzien hoe PS dit probleem in de bestaande verordening kunnen aanpakken.

Mevrouw **STRENS** (D66): Provinciale Staten hebben op 5 juli het inhoudelijke debat gevoerd over de vraag of het besluit tot vaststelling van de RES 1.0 wel of niet referendabel was. In meerderheid hebben de Staten besloten dat het besluit niet referendabel is, gelet op artikel 5 van de Referendumverordening. Dat debat wil ik vandaag niet opnieuw voeren. Een opmerking wil ik wel herhalen. D66 is voorstander van het referendum, mits het op de juiste manier wordt ingezet. De Stichting Noord-Holland Referendum heeft tegen het besluit van PS bezwaar ingediend. Dit bezwaar is zorgvuldig behandeld door de onafhankelijke HAC. De commissie oordeelt dat het besluit, dat PS eerder dit jaar hebben genomen, in stand kan blijven en motiveert dat er inderdaad sprake is van spoedeisende en dringende provinciale belangen en dat de RES niet zozeer als besluit, maar meer als strategie kan worden gezien.

820 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ik vraag me af of u die conclusie wel kan trekken dat er sprake is van spoedeisende belangen. Volgens mij concludeert de commissie dat het niet onaannemelijk is dat er sprake is van spoedeisende belangen. Bent u dat met mij eens?

825

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik ben het met u eens, maar ik ben ook van mening dat de commissie dus motiveert dat het besluit dat PS eerder namen, in stand kan blijven.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Kuiper.

830

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Hoe kijkt u aan tegen het instrument referendum als het eigenlijk heel moeilijk is om je voor te stellen dat er iets wat anderen niet raakt, wat niet spoedeisend is en wat niet groots is? Als dat de criteria zijn, zoals nu ook de uitspraak van de commissie is, hoe kijkt u dan nog aan tegen de mogelijke toepassing van de Referendumverordening? Is hiermee eigenlijk niet aangetoond dat het gewoon niet toepasbaar is?

835

Mevrouw **STRENS** (D66): Tot die conclusie kom ik niet. Dit proces wat hier is gevoerd, geeft wel aanleiding om met de werkgroep nog eens kritisch naar de Referendumverordening te kijken en te kijken of artikelen moeten worden aangescherpt, zodat inwoners wel weten wanneer een dergelijke verordening nu wel toepasbaar is en wanneer niet.

840

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Vastenhouw.

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Tijdens de introductie van uw betoog begon u over dat er een zorgvuldig proces is gevolgd. Toen gaf u aan dat spoedeisendheid wel is bestendigd. Na een interruptie van de heer Klein weer niet. Ik snap het niet meer. Hoe kunt u concluderen dat er sprake is van een zorgvuldig proces?

845

Mevrouw **STRENS** (D66): We hebben te maken met besluitvorming door PS, na een inhoudelijk debat, begin juli 2021. Op dat besluit is bezwaar ingediend door Stichting Noord-Holland Referendum. Dat is beoordeeld door de onafhankelijke HAC. Er ligt een uitspraak en die bespreken we vandaag. Als ik dat beschouw dan vind ik dat er sprake is van een zorgvuldig proces.

850

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Het zal vast aan mij liggen, maar dat was toch niet helemaal mijn vraag. U gaf aan dat de HAC een zorgvuldig proces heeft doorlopen. Nu heeft u het over het volledige proces. Hoe concludeert u dat de HAC een zorgvuldig proces heeft doorlopen?

855

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik heb het idee dat mevrouw Vastenhouw en ik elkaar gewoon niet willen begrijpen. Ik kan nogmaals herhalen dat er een zorgvuldig proces is gelopen, maar volgens mij heeft u een andere opvatting van wat democratie is, dan wij.

860

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Ik denk dat ik D66 heel goed begrijp. D66 heeft niets op met de democratie. Heel veel Noord-Hollanders begrijpen dat ook na dit debat.

865

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Van den Berg.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Mevrouw Strens zei dat de RES een strategie is en niet zozeer een besluit en dat het daardoor minder geschikt is voor een referendum. Hoe kijkt u dan naar de toekomst en dat die strategieën dus best wel impact kunnen hebben op ons beleid? Bent u dan niet van mening dat een RES eigenlijk gewoon een regulier besluit zou moeten zijn en dat we moeten stoppen met die strategieën?

870

875 Mevrouw **STRENS** (D66): Ik denk dat u een terecht punt maakt. Wat is nu de waarde van een strategie en wat kunnen onze inwoners daarvan verlangen? We vertalen de strategie in besluiten. Bijvoorbeeld waar straks duurzame energie mag worden opgewekt, of niet, is vastgelegd in de Omgevingsverordening. Dat zou typisch een besluit zijn waarover een referendum kan worden aangevraagd. Als men het niet eens is met dat onderdeel van de verordening, dan heb je echt een besluit dat referendabel is. Een strategie is in die zin meer een bestuurlijke afspraak tussen
880 partijen dan echt een besluit. Dat het beter gemotiveerd moet worden, richting de verordening en waarover ik net sprak met mevrouw Kuiper, dat is belangrijk om als PS met de werkgroep Burgerparticipatie beter naar te kijken.

885 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik hoor mevrouw Strens heel goed, maar waar ik voor vrees is dat de democratie op die manier verwatert, omdat we als besturen met elkaar afspraken maken, die niet referendabel zijn voor inwoners. Op het moment dat wij dat hebben afgesproken en dat wordt doorvertaald in besluiten dan verwatert het meer en meer tot het uiteindelijk niet meer beet te pakken valt op waar het nu echt om gaat. Dat zijn die windturbines en zonnepanelen in dit specifieke geval. Bent u bereid om dat om te buigen? We moeten een hoofdbesluit hebben wat
890 referendabel is, zodat het begrijpelijk is waarover mensen kunnen stemmen.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik denk dat de heer Van den Berg hier wel een stap overslaat. Het feit hoe we zijn gekomen tot een strategie, daarin zit veel samenwerking. Daar is participatie van inwoners mogelijk. Wij zien een referendum echt als een uiterste noodrem. Idealiter zou je niet
895 willen dat het ingezet hoeft te worden, omdat het proces aan de voorkant zorgvuldig is uitgevoerd en dat daar inwoners hun inbreng hebben kunnen doen.

900 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik vind het wel een interessant antwoord dat mevrouw Strens geeft. Er is inderdaad een proces geweest, maar wat wij ook hebben gezien is dat aan het participatieproces nog heel veel te verbeteren valt. Nu zijn we tot dit besluit gekomen, met die manco's in het participatieproces. Bent u niet bang dat de uitkomst, zoals die er nu ligt, onvoldoende draagvlak heeft?

905 Mevrouw **STRENS** (D66): Wat ik aan het begin van mijn betoog zei is dat ik het inhoudelijke debat over de RES-sen hier niet opnieuw wil voeren met elkaar. We moeten kritisch kijken naar de inrichting van burgerparticipatie, zodat er actief voorstellen tot verbetering mogelijk zijn. Die wil D66 zeker ook in dat proces inbrengen.

910 De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Vastenhouw.

Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Dankzij de heer Van den Berg heb ik nog een vraag naar aanleiding van uw antwoord. U trekt conclusies op basis van onjuiste aannames. U spreekt over een zorgvuldig proces. Nu heeft u het erover dat de inwoners van Noord-Holland zijn betrokken bij de participatie. Welke inwoners van Noord-Holland zijn betrokken bij de participatie rond de
915 RES?

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik ga niet herhalen, dat ik dat debat niet opnieuw ga voeren. We hebben begin juli uitvoerig gesproken. D66 heeft aangegeven hoe de fractie tegen het participatieproces aankijkt.

920 Mevrouw **VASTENHOEW** (FvD): Kunt u voor alle Noord-Hollanders en voor alle mensen die deze vergadering volgen welke inwoners betrokken zijn? Provinciale Staten van Noord-Holland is een prachtig orgaan. Dat zou het in ieder geval moeten zijn. Ik constateer dat dit niet zo is. Kunt u de Noord-Hollanders meer informatie geven over wie betrokken is bij dit proces? Welke inwoners zijn dan gehoord?

925

De **VOORZITTER**: Mevrouw Vastenhouw, u vraagt om een nieuwe interruptie met een nieuw onderwerp en u stelt vervolgens dezelfde vraag. Mevrouw Strens u hoeft er niet op te reageren. U kunt doorgaan met uw betoog.

930 Mevrouw **STRENS** (D66): Ik was bijna tot het einde gekomen van mijn betoog.

De overwegingen die de HAC meegaf, waren voor D66 belangrijke overwegingen om tot een oordeel te komen. We hebben hier dus te maken met een niet referendabel besluit.

De commissie verzocht om het besluit met een nadere motivering aan te vullen. D66 kan zich hierin goed vinden. We zijn akkoord om de bijgevoegde beslissing op bezwaar vast te stellen.

935

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): We bespreken vandaag wederom het referendumverzoek met betrekking tot de uitrol van windturbines en zonnepanelen in onze provincie. Ons standpunt blijft onveranderd en wel om de volgende redenen. De uitrol van windturbines zou spoedeisend zijn. Dit is niet het geval. Het referendum kan gelijktijdig plaatsvinden met de inwerkingtreding van het besluit. De besluitvorming wordt op deze manier op geen enkele manier vertraagd, maar inwoners worden wel gehoord. Het is een raadgevend referendum. Het bestuur kan de uitslag van het referendum naast zich neerleggen.

940

Specifiek over de spoedeisendheid. In juni hebben we een goed debat gehad met elkaar, waar verschillende argumenten zijn opgevoerd, -waarmee wij het natuurlijk niet eens waren-. Ik vind het wat lastig nu mevrouw Kocken de voorzitter is, maar zij had ook een rol in die discussie. Het ging bijvoorbeeld over de veronderstelling dat de provincie onder water komt te staan als we dit nu niet doen. Vandaar de spoedeisendheid. Ik vind het een lastig argument voor onze inwoners. Het waren wel argumenten die werden opgevoerd. Daarover maak ik me zorgen.

945

Het plaatsen van windturbines kan een beleidskeuze zijn, -waarmee wij het niets eens zijn-, maar dat de beslissing niet een aantal maanden kan wachten, zeker als besluitvorming niet opgeschort hoeft te worden, dat vinden wij erg zorgelijk. Ik denk dat we, los van het feit wat onze politieke mening is, onze inwoners hadden moeten horen. Beter zelfs, als partijen als GL, D66 of PvdA en wellicht de VVD denken dat er draagvlak is, dan was dit een uitstekende kans om het draagvlak op deze manier aan te tonen. Dan hadden mensen waarschijnlijk ja gestemd voor het doorlaten

950

955

gaan van de RES. Ik vind het een gemiste kans. We moeten eerlijk zijn. Stel dat in de toekomst referenda worden gehouden over onderwerpen die JA21 heel belangrijk vindt, bijvoorbeeld kernenergie, dan moeten wij ook naar de inwoners luisteren, ook al is de uitslag niet in ons voordeel. Ik hoop dat die reflectie kan worden aangenomen door andere partijen. We zitten hier

als Staten bij elkaar. De inwoners hebben er wat van te vinden. Ik denk dat dit geen recht doet
960 aan de Referendumverordening en de democratie.

De heer **ZAAL** (GL): We bespreken de beslissing op bezwaar tegen het besluit om geen
referendum te houden. De commissie is duidelijk. Het besluit is zorgvuldig genomen, aldus de
commissie. Er is een spoedeisend belang en vertraging is niet onaannemelijk. Het PS-besluit blijft
965 dus overeind. Er is hiervoor door sommige collega's het een en ander gezegd over de RES zelf en
over klimaatverandering, maar daar gaat het hier niet over. Er is iets gezegd over de aantasting
van vertrouwen door het niet referendabel verklaren. GL denkt dat de gevolgde procedure, zowel
in PS, als bij de behandeling van het bezwaar, correct en transparant was. We zien geen reden om
van koers te veranderen. GL steunt de voordracht.

970 De mensen die zich hebben ingezet voor het referendum, verdienen onze dank. Ze hebben hun
burgerschap actief invulling gegeven. De uitkomst zal voor hen teleurstellend zijn, maar dat
betekent niet dat het instrument niet werkt. Ik zeg dat in reactie op wat de collega van het CDA
aan GL vroeg. Net zo min als een eerste gehouden referendum zou hebben betekend dat het
instrument wel succesvol is. Daarvoor is simpelweg meer ervaring nodig met het instrument
975 referendum en dan evaluatie. Wat GL betreft is ook dat wat er nu gebeurd is nog geen reden om
meteen de verordening ter discussie te stellen, wel om de ervaring te boekstaven en mee te
nemen.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Kuiper.
980

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Uiteraard goed dat u vanuit uw kant zegt: Die referendumverordening
laten we niet zomaar schieten. U was destijds groot voorstander. Waar we tegenaan gelopen zijn,
en dat was de essentie van mijn opmerking, is dat een dringend provinciaal belang eigenlijk niet
voorstelbaar is in relatie tot de zwaarte van het instrument. Niemand gaat 45.000
985 handtekeningen als het gaat over het uitstrooien van bloemzaad X of Y in de berm. Het gaat
altijd over een essentiële zaak. De kans dat er dan geen dringend provinciaal belang zou zijn is
volgens mij uitgesloten. Hoe kijkt u aan tegen de discrepantie in die toetsingscriteria en
anderzijds de zwaarte van het instrument?

990 De heer **ZAAL** (GL): Ik begrijp uw zorg wel, maar ik denk dat essentieel en spoedeisend niet
hetzelfde is. Het voorbeeld dat u noemt; het uitstrooien van een bloemenmengsel, daarover zal
geen referendum gehouden worden, maar er zijn onderwerpen die wel degelijk essentieel zijn en
van groot belang voor de provincie, maar niet per definitie spoedeisend. Mocht blijken dat er nog
twee keer zo een initiatief uit de Noord-Hollandse gemeenschap komt, wat opnieuw op diezelfde
995 hindernis zou vastlopen, dan wordt het tijd om dit soort fundamentele vragen te stellen en op die
manier naar de verordening te kijken. Dat is nu een keer gebeurd. Deze verordening is nu voor
het eerst toegepast. Dan gaat het mij te snel om dat nu al zo fundamenteel ter discussie te
stellen. Ik vind het wel een terechte zorg, die wel degelijk moet worden meegenomen in het
vervolgproces.

1000

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Ik begrijp uw redenering. Ik kan u ook goed volgen in de positie waarin u zit, maar wat ik lastig vind. Er zijn inwoners die dit bestudeerd hebben. Ze deden ontzettend veel moeite en staken er alle energie in. Chapeau daarvoor. Als u zegt: We proberen het gewoon nog twee keer. Dat proberen mag niet ten koste gaan van de energie van de inwoners, om
1005 vervolgens wederom te concluderen dat het niet doorgaat. Daar moeten we nadrukkelijk bij stilstaan. We houden iets voor, waar we eigenlijk vraagtekens bij stellen. Dat is de zorgvuldigheid waar ik om vraag.

De heer **ZAAL** (GL): Zoals gezegd, begrijp ik die zorg. Die vind ik ook terecht en die hebben wij
1010 ook. Maar om nu al het instrument ter discussie ter stellen naar aanleiding van specifiek deze ervaring, dat is een brug te ver.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Van den Berg.

1015 De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Allereerst denk ik dat het punt dat zojuist werd benoemd, met de bloemen in de berm, best weleens door de Partij voor de Dieren geïnitieerd zou kunnen worden.

Waar ik vooral benieuwd naar ben: Denkt u dat er voldoende draagvlak is voor de uitrol van windturbines en zonnepanelen onder inwoners en dan bedoel ik: los van het politieke draagvlak?
1020

De heer **ZAAL** (GL): Dit is het enige wat ik erover wil zeggen. We schuiven anders weer het inhoudelijke debat in. Dat wil ik hier niet doen. Zoals ik gezegd heb. Daar gaat het niet over. Ik heb gezegd dat ik denk dat het proces, wat geleid heeft tot besluitvorming in Provinciale Staten, een zorgvuldig proces is geweest. Daar is op allerlei manieren interactie geweest met burgers,
1025 met vertegenwoordigers van burgers, met overheden. Ik denk dat de optelsom van dat proces zorgvuldig is geweest, dat we daaruit mogen concluderen dat er draagvlak voor is en dat het voldoende basis is om onze besluitvorming op te baseren. Daarom hebben we dat ook in meerderheid gedaan. Ik begrijp heel goed dat er zowel in deze ruimte, als elders in de provincie, mensen zijn die daar anders over denken en die moeite hebben met die besluitvorming. Dat
1030 begrijp ik wel.

De heer **VAN DEN BERG** (JA21): Ik hoor meneer Zaal zeggen dat het zorgvuldig is geweest. Ik denk niet dat het per se door vertaald naar draagvlak onder inwoners. Ik benoemde het net ook in mijn eigen bijdrage: Bent u het dan niet met mij eens dat dit een uitgelezen kans was om aan
1035 te tonen, als het draagvlak er is, dat er ook daadwerkelijk draagvlak is, door middel van het referendum. Als ik in de positie van GL of andere partijen had gestaan dan bood het referendum een kans om het draagvlak aan te tonen.

Ik hoorde u net zeggen dat als het voor de tweede keer weer niet goed gaat en dat het weer wordt afgetikt op spoedeisendheid, kan ik u er dan aan houden dat we dan de
1040 Referendumverordening gaan evalueren?

De heer **ZAAL** (GL): Wat uw eerste punt betreft. GL heeft positief besloten op het besluit over de RES. Wat ons betreft was dat draagvlak voldoende. Ik denk dat als u GL was geweest, u het anders

1045 had gevonden. U bent van harte welkom om lid te worden. Dan zullen we er zeker goed naar luisteren. Dat wat het draagvlak betreft.

Als er een tweede en derde keer hetzelfde gebeurt, maar ook als er andere redenen zouden zijn waarom vele handtekeningen worden opgehaald en het toch strandt, ongeacht of dat vanwege een spoedeisende of andere reden zou zijn, dan is dat aanleiding om te kijken naar het instrument. Dan werkt het misschien wel niet. Of dat precies na twee keer is, zo specifiek zou ik 1050 niet willen zijn. Als het meerdere keren vastloopt, ongeacht de reden, dan moet je zeker kritisch naar de verordening kijken.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): Er zijn al veel vragen gesteld en op- en aanmerkingen gemaakt. Ik wil graag dat we nu eens een keer naar een nieuw bestuur gaan en dat we niet zo 1055 bang zijn voor de kiezer. Dat we eindelijk dit referendum eens een keer laten doorgaan, zodat we kunnen laten zien dat we als Provincie niets te verbergen hebben en dat we 45.000 mensen niet teleurstellen en dat zij hun referendum krijgen.

Reactie Gedeputeerde Staten in eerste termijn:

1060

De heer **VAN DIJK** (Commissaris van de Koning): Ik sta hier als voorzitter van Provinciale Staten, dus niet als voorzitter van Gedeputeerde Staten. Wat hier in behandeling is, is een beslissing op bezwaar. Ik zal niet op de inhoud ingaan en ook niet op de inhoudelijke vragen. Daar was dit debat niet voor bedoeld. Uiteraard zult u begrijpen dat ik als uw voorzitter de eerder door u 1065 democratisch genomen besluiten hebt te eerbiedigen en ook als zodanig, daar waar kan, zal uitvoeren, als dat noodzakelijk is. Dat betekent dat het hier gaat met name over de beslissing op bezwaar door de Hoor- en Adviescommissie. Ik voel me niet vrij, zoals mevrouw Bezaan werd gezegd, om alle gemeente op te roepen een Referendumverordening in te gaan stellen omdat het een verantwoordelijkheid is van de lokale politiek zelf. Ik zeg dus niet dat ik het daarmee niet 1070 eens ben, maar dat het een verantwoordelijkheid is van de lokale politiek.

Mevrouw Kuiper stelde vragen over de commissie. De commissie heeft kennis kunnen nemen van alle stukken. Tijdens de hoorzitting is de Stichting ook uitgebreid aan het woord geweest, dus de procedure was transparant en conform de regels. Ik hecht eraan te zeggen, mede naar aanleiding van mevrouw Vastenhouw haar opmerkingen, dat het hier een onafhankelijke commissie betreft, 1075 die al sinds jaar en dag voor de provincie onafhankelijke adviezen geeft. Misschien neemt de commissie niet altijd wenselijke besluiten, maar daar is die commissie nu juist onafhankelijk voor. Ik wil dat toch gezegd hebben. We hebben er veel belang bij dat onze burgers dat ook weten. Verder zijn er vragen gesteld gericht aan Gedeputeerde Staten. Die zal ik door de gedeputeerde mevrouw Zaal laten beantwoorden. Hetzelfde geldt voor de ingediende motie.

1080

Gedeputeerde **ZAAL**: Volgens mij is er een punt waarop ik vanuit Gedeputeerde Staten wil reageren. Vervolgens zal ik ingaan op de motie. Door een aantal van u is steeds gevraagd of niet moet worden gekeken naar het instrument. De vorige keer dat we over de Referendumverordening spraken, hebben we, naar aanleiding van het initiatiefvoorstel van 1085 mevrouw Vastenhouw, afgesproken dat we de ingediende referenda zouden monitoren. Die

afpraak staat nog. Het begrip spoedeisendheid kunnen we daarin wellicht meenemen. Het is aan u om daarover te besluiten.

1090 De motie verzoekt Gedeputeerde Staten iets ten aanzien van een bevoegdheid die aan Provinciale Staten is. De Referendumverordening is uw instrument. Het is aan Provinciale Staten om de uitzonderingen te beoordelen waaronder spoedeisendheid en de dringende belangen van de Provincie. De motie wordt ontraden. Ik adviseer u die bevoegdheid bij uzelf te houden.

1095 Mevrouw **VASTENHOUW** (FvD): Ik begrijp wat de gedeputeerde hier zegt. Toch heb ik met nadruk gevraagd om uw beschouwing over een al dan niet spoedeisend karakter bij zo een besluit. U adviseert ook aan Provinciale Staten. U bent dan wel een vertegenwoordigd orgaan, maar juist omdat u dat doet en omdat het meegewogen wordt in het besluit van de Staten denk ik dat het voor de bevolking, omdat dat zichtbaar is, heel belangrijk is dat het spoedeisend karakter al dan niet in kaart wordt gebracht, althans het advies van u daarop. Hoe kijkt u er dan naar?

1100 Gedeputeerde **ZAAL**: Ik adviseer u dus om dat niet te doen. Het is ook in strijde met de huidige Referendumverordening. Ik zou nooit een advies geven op een motie die in strijd is met de Referendumverordening. Er is duidelijk gekozen om deze bevoegdheid bij het volksvertegenwoordigende orgaan te houden, de Provinciale Staten. Ik adviseer u dat ook zo te laten.

1105 De heer **HOOGERVORST** (SP): Naar aanleiding van het begrip 'spoedeisend karakter' wil ik graag reageren. Ik vroeg aan GS in eerste termijn wat het college de Staten adviseert op het gebied van voornoemd begrip. Zegt de gedeputeerde: Ga voorlopig door met deze Referendumverordening en kijk hoe vaak er onenigheid zal zijn over dat begrip 'spoedeisend karakter', of adviseert zij PS in dezen om op korte termijn met elkaar te spreken over dat begrip.

1115 Gedeputeerde **ZAAL**: Ik adviseer u wat we eerder hebben afgesproken, dat we aan de hand van de eerste paar referendumverzoeken, dan wel pogingen tot referendumverzoeken, het gesprek met elkaar aangaan over wat we daarvan met elkaar kunnen leren. Naar aanleiding daarvan zouden PS kunnen besluiten of zij de Referendumverordening willen aanpassen. Ik hoorde de heer Zaal zeggen: "Laten we niet naar aanleiding van een referendum meteen onze conclusies trekken, maar laten we dit instrument een kans geven om zich te bewijzen."

Tweede termijn:

1120 De **VOORZITTER**: Ik constateer dat er geen behoefte is aan een tweede termijn.

Dit was het beraadslagende deel van agendapunt 9. Vanavond vindt de besluitvorming plaats. Ik schors de vergadering voor vijf minuten.

1125 *Schorsing 11:37 tot 11.47 uur*

Mevrouw Kocken draagt het voorzitterschap weer terug over aan de Commissaris van de Koning, de heer Van Dijk, hierna te noemen: voorzitter

1130

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering.

10. Europastrategie 2022-2030 (Voordracht 71-2021)

1135

De **VOORZITTER**: We zijn aangekomen bij agendapunt 10.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): De stikstofcrisis heeft laten zien dat we steeds vast zullen blijven lopen als we geen scherpe keuzes maken. Als wij als politici niet kiezen, dan wordt er uiteindelijk voor ons gekozen. Het is zaak om vanaf nu wel scherpe en duidelijke keuzes te maken en om in te zetten op de meest gezonde opties. Dat bespaart ons ook geld op langere termijn. Dat motto geldt ook voor de Europastrategie. De Europastrategie is kortgezegd een lijst waarin we vaststellen op welke zaken we onze schaarse provinciale lobbykracht in gaan zetten. Het gaat niet om nieuw beleid. Maar wát we op dat lijstje zetten, is natuurlijk wel van belang.

1140

Allereerst is het fijn om te constateren dat het belang van het waarborgen van het welzijn van mens, dier en natuur wordt erkend in dit stuk. Prettig om te merken dat de gedeputeerde echt luistert naar onze input. Dank daarvoor. Tegelijkertijd kunnen we meer uit deze strategie halen en deze duidelijk maken. Dat is belangrijk, juist omdat dit stuk gaat over de cruciale periode van 2022 tot 2030, waarin veel grote transities moeten plaatsvinden. Daar willen we GS bij helpen met vier amendementen en een motie.

1145

Het eerste amendement is vanuit de 'niet alles kan'-gedachte opgesteld. De Europastrategie heeft het op verschillende plekken over inzetten op concurrentiepositie en vestigingsklimaat. Om de nodige transities effectief te kunnen uitvoeren, moeten we voorkomen dat we van één kant investeren in gezonde transities, maar vanuit een andere kant activiteiten, die deze transities schaden, in stand houden.

1150

Daarom luidt het amendement Inzet Concurrentiepositie en Vestigingsklimaat passend bij grote uitdagingen van nu als volgt:

1155

Amendement 35/13-12-2021

Inzet Concurrentiepositie en Vestigingsklimaat passend bij grote uitdagingen van nu
1160 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter
behandeling van de voordracht 71 Vaststellen Europastrategie 2022- 2030,
besluiten de Europastrategie 2022-2030 vast te stellen, met inachtneming van de volgende
wijzigingen:*

1165

op pagina 3 de zin: "Wij streven naar behoud en versterking van de economische concurrentiepositie en het vestigingsklimaat van de provincie, waarbij specifiek aandacht is voor een gezonde leefomgeving."

1170

te vervangen door: "Wij streven naar behoud en versterking van de economische concurrentiepositie en het vestigingsklimaat van de provincie, waarbij een gezonde leefomgeving voorop staat. Als het gaat om vestiging van bedrijven richten we ons daar waar mogelijk op bedrijven die maatschappelijk verantwoord willen ondernemen."

Toelichting

1175 *We staan voor grote uitdagingen. De provincie is het samen met wetenschap en vele anderen eens dat we snel grote stappen moeten zetten om de planeet leefbaar en gezond te houden voor al haar inwoners. De Europastrategie heeft het op verschillende plekken over concurrentiepositie en vestigingsklimaat. Om de nodige transities effectief en efficiënt te kunnen uitvoeren moeten we scherpere keuzes maken. Niet alles kan. Daarom is het verstandig dat we expliciet duidelijk maken dat bij de inzet van de provincie wat betreft concurrentiepositie en vestigingsklimaat een gezonde leefomgeving voorop staat. Slechts "aandacht voor" een gezonde leefomgeving is gezien*

1180 *de maatschappelijke discussie hierover te vaag.*

Daarnaast zal in dat kader niet elke bedrijfsvestiging een plus betekenen voor de provincie. Daarom moet de inzet op het vestigingsklimaat daar waar mogelijk gericht zijn op bedrijven die maatschappelijk verantwoord willen ondernemen. Dat is in lijn met investeren in een economie die past bij de uitdagingen van nu. Een groene economie waar ook de provincie achter zegt te

1185 *staan. Met dit amendement sluiten we daarop aan.*

Partij voor de Dieren, SP en DENK

Het tweede amendement bouwt voort op de rode lijn van scherpe keuzes maken. Op onze prioriteitenlijst voor de Europese lobby staat nu blauwe waterstof als een belangrijk doel en de

1190 erkenning daarvan in de Europese Unie. De vraag is: Kiezen we ervoor om onze schaarse lobbykracht expliciet te gebruiken voor blauwe waterstof, waarbij het nog steeds gaat om fossiele brandstoffen, of zetten we ons gewicht in daar waar het meest nodig is, namelijk de groenst mogelijke optie? De industrie, die veel meer lobbykracht heeft dan wij, zal al keihard op die blauwe waterstof inzetten. Onze lobbykracht is veel harder nodig in de weegschaal voor

1195 versnelling naar groene waterstof. Dit is dus geen discussie over nut en noodzaak van blauwe waterstof. We willen simpelweg in onze lobby expliciet maken dat we prioriteit geven aan de groenst mogelijke optie. En dat laatste is ook in lijn met wat al afgesproken is. Laten we dat ook duidelijker in dit stuk zetten.

1200 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ik vroeg me af: Het één hoeft het ander toch niet in de weg te staan? We kunnen toch inzetten op de meest efficiënte manier van CO2-reductie op de korte termijn? Dat betekent ook blauwe waterstof. Waarom zouden we dit amendement moeten toevoegen?

1205 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Als u goed heeft geluisterd, dan staat er dus ook dat we onze schaarse lobbykracht zo efficiënt mogelijk moeten inzetten. Als u fan bent van blauwe waterstof, wees gerust, u heeft de hele industrie achter u. Die gaat al genoeg lobbykracht inzetten. Wat wij met dit amendement toevoegen is om ervoor te zorgen dat we in ieder geval kiezen voor de groenst

1210 mogelijke optie.

De heer **KLEIN** (CU): Het is fijn dat u zegt dat ik de hele industrie achter me heb. Dat is natuurlijk niet zonder reden. De meest efficiënte manier om zo snel mogelijk CO2 te reduceren en daarmee

1215 de grootste kans te hebben dat we onder die anderhalve graad opwarming blijven, is dat we
naast maximaal inzetten op groene waterstof, ook die blauwe waterstof mogelijk maken. Op de
korte termijn is er niet voldoende waterstof. Als we doen wat u wilt, dan zullen we minder CO2
besparen. Dat lijkt mij niet verstandig. Bent u dat met mij eens?

1220 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank voor deze uiteenzetting, maar nogmaals, dit is geen inhoudelijke
discussie over nut en noodzaak van blauwe waterstof. De formulering van dit amendement is
juist om op de groenst mogelijke optie op dat moment in te zetten. Het maakt het juist breder, in
plaats van nauwer zoals het nu is.

Amendement 36/13-12-2021

1225 Inzet op groene waterstof met zo min mogelijk tussenstappen

*Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter
behandeling van de voordracht 71 Vaststellen Europastrategie 2022- 2030,
besluiten de Europastrategie 2022-2030 vast te stellen, met inachtneming van de volgende
wijzigingen:*

1230 – *op pagina 9 de zin: “Wij willen Europese erkenning van het nut van het gebruik van
blauwe waterstof als tussenstap richting het volledig gebruik van groene waterstof.”
te vervangen door:*

*“Wij zetten Europees in op met zo min mogelijk tussenstappen overgaan naar groene
waterstof.”*

1235

Toelichting

*De Europastrategie loopt tot 2030 en we hebben als provincie beperkte lobbycapaciteit. De
capaciteit die we hebben zouden we met het oog om de versnelling van verschillende transities zo
groen mogelijk moeten inzetten. Daar past niet bij dat we per definitie van blauwe waterstof een
‘prioriteit’, ‘speerpunt’ en volgens pagina 16 zelfs ‘een hoofddoel’ maken. Aan ons is de taak om
de transitie naar echt groene samenleving te versnellen en daar hoort een zo groen mogelijke
1240 inzet met de lobby bij. Dit amendement is nog steeds in lijn met provinciale ambities, maar legt
het accent op de groenste optie, in plaats van de nog steeds fossiele. Logisch, gezien het feit dat
deze strategie tot 2030 loopt, het jaar waarin eigenlijk al veel grote transities moeten zijn
1245 gemaakt.*

Partij voor de Dieren en SP

Met dank aan collega Kanik van D66, die ons in de commissie de bijna letterlijke woorden gaf
voor bovenstaand amendement.

1250

Het derde amendement gaat ook weer over duidelijker maken van ons inzet in Europa. Van
wetenschappers tot Urgenda. Allemaal geven ze aan: neem de klimaatcrisis samen met de
biodiversiteitscrisis bij de oplossingen. In PS is daar ook een motie over aangenomen. Dit
amendement brengt de Europastrategie in lijn met die motie en in lijn met wetenschap.

- 1255 Dan kan je misschien zeggen: "Ja, maar dit doen we al." Maar dan zeggen wij "Ja, maar dat staat er niet." En het is geen detail om zomaar te vergeten. Ook voor PS en GS na ons moet de inzet van de Europastrategie kristalhelder zijn.
Daarom het amendement Energietransitie in samenhang met bescherming biodiversiteit.
- 1260 **Amendement 37/13-12-2021**
Energietransitie in samenhang met bescherming biodiversiteit
Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van de voordracht 71 Vaststellen Europastrategie 2022- 2030, besluiten de Europastrategie 2022-2030 vast te stellen, met inachtneming van de volgende
- 1265 *wijzigingen:*
na de opsomming van de vier speerpunten met betrekking tot energietransitie op pagina 8 de volgende zin toe te voegen:
"Onze inzet wordt om de energietransitie waar mogelijk aan opgaven voor biodiversiteitsbehoud,-herstel en/of -versterking te koppelen."
- 1270 Toelichting
De wetenschappers van internationale klimaat- en biodiversiteitspanels (IPCC en IPBES) hebben duidelijk gemaakt dat overheden erop moeten letten om de klimaatcrisis in samenhang met de biodiversiteitscrisis aan te pakken. Omdat we anders niet effectief zullen zijn en geen van beide
- 1275 crises zullen oplossen. Marjan Minnesma van Urgenda benadrukte dat nog bij de Noord-Hollandse expertmeeting rond "Fit for 55". Dat betekent dat we er voor moeten waken dat de energietransitie de biodiversiteitscrisis niet versterkt. Bij de RES is er in 2020 daarom een duidelijke motie aangenomen om de energietransitie zoveel mogelijk te koppelen aan de opgaven rond biodiversiteit.
- 1280 Partij voor de Dieren

Dan de laatste twee praktische voorstellen.
De Europastrategie heeft een veel langere looptijd dan gebruikelijk. Dat is uit te leggen. Maar de periode 2022-2030 is zoals eerder gezegd een cruciale transitieperiode.
- 1285 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Kanik:

De heer **KANIK** (D66): Ik word getriggerd door de opmerking dat biodiversiteit niet in de Europastrategie staat. Als ik het document bekijk, dan staat er een paraplu met daarboven
- 1290 vermeld 'Biodiversiteit'. Onder paraplu staat 'Energietransitie'. Dat betekent dat biodiversiteit in de energietransitie opgenomen wordt. Wat is dan de toegevoegde waarde van het amendement? Het staat er namelijk wel in.
- 1295 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank voor deze vraag. Het is heel goed dat de heer Kanik dit op deze manier heeft gelezen. Zo zou ik het ook willen lezen. Ik heb mijn waardering uitgesproken aan de gedeputeerde voor het goed luisteren naar ons in de commissie en het toevoegen van die cruciale biodiversiteit in het stuk. Tegelijkertijd is dit wel uw specifieke interpretatie van die

1300 koppeling met de energietransitie. Dat staat er niet zo expliciet in, terwijl het wel cruciaal is. Dit is een van de grootste transitie die we meemaken. Als dat niet goed gaat in de koppeling met biodiversiteit dan hebben we een groot probleem. Er zijn maar weinig partners, behalve wetenschappers en NGO's, die daarop expliciet durven in te zetten en dat ook uitspreken. Het is

1305

De heer **KANIK** (D66): Er staat letterlijk in het document dat biodiversiteit de hoofdstrategie gaat zijn in al die andere strategieën, die onder de paraplu vallen, dus ook de energietransitie en circulaire economie. Ik vraag me echt af wat u dan echt mist en waarom u dat amendement toch nog wil doorzetten.

1310

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dat heb ik net uitgelegd. Ik wil het expliciet maken omdat het zo nieuw is in de politieke discussie. Het wordt matig opgepakt door andere politieke instanties. Het is juist mooi als Provinciale Staten deze stap zetten. U kunt het misschien zo interpreteren. Ik ben het helemaal met u eens, maar GS of PS kan het anders interpreteren. Laten we het daarom

1315 expliciet maken. Wat is de moeite voor D66 om dat zo te doen? Waarom hebben we deze discussie?

Het is een grote transitieperiode. Dan is het belangrijk dat niet pas na acht jaar grondig wordt gereflecteerd, maar ook een keer tussentijds, na vier jaar, zoals dat vaker het gebruik is. Noem

1320 het een Midterm Review.

Daarom het amendement Tussentijdse evaluatie Europastrategie:

Amendement 38/13-12-2021

Tussentijdse Beschouwing Europastrategie

1325 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van de voordracht 71 Vaststellen Europastrategie 2022- 2030, besluiten om in het bovengenoemde ontwerpbesluit een nieuw besluitpunt (punt 2) toe te voegen, namelijk:*

2. In 2026 vindt een tussentijdse beschouwing van de Europastrategie 2022-2030 plaats.

1330

Toelichting

De Europastrategie heeft een veel langere looptijd dan gebruikelijk. Dat is uit te leggen. Het is gezien de snel veranderende wereld en de uitdagingen waar we voor staan wel belangrijk dat we niet alleen vlak voor het einde (2029) grondig reflecteren, maar ook een keer tussentijds (na vier

1335 *jaar), zoals dat vaker het gebruik is bij andere onderwerpen (Midterm review).*

Partij voor de Dieren, SP en DENK

En ten slotte een motie om ons Europees inzet dichter bij PS te brengen. Wat op EU-niveau gebeurt, wordt steeds belangrijker voor de provincie. Dan is het ook zaak dat GS en PS goed en

1340 tijdig communiceren en dat input van PS bij belangrijke onderwerpen tijdig wordt meegenomen.

Motie 233/13-12-2021

Europa dichterbij Provinciale Staten

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter

1345 *behandeling van de voordracht 71 Vaststellen Europastrategie 2022- 2030, constaterende dat:*

- *Europees beleid impact heeft op Noord-Holland en de uitdagingen waar we voor staan;*
- *Gedeputeerde Staten (GS) namens Provinciale Staten (PS) inbreng leveren in verschillende Europese verbanden;*

1350 *overwegende dat:*

- *Europese samenwerking belangrijk is;*
- *wat in Europa gebeurt soms nog te ver afstaat van burgers en provinciale volksvertegenwoordigers;*
- *Provinciale Staten het beleid bepalen door kaders te stellen, maar ook de taak hebben om*
- 1355 *het dagelijks bestuur te controleren en waar nodig bij te sturen;*
- *om die taken optimaal te kunnen verrichten zo veel mogelijk transparantie en proactieve, makkelijk toegankelijke informatievoorziening naar PS wenselijk is;*
- *dat tevens de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers en burgers bij de Europese Unie vergroot en democratie versterkt;*

1360 *gehoord de discussie, verzoeken GS:*

- *om PS waar mogelijk actief en tijdig te informeren over de inzet in verschillende Europese verbanden, met name bij belangrijke onderwerpen;*
- *bij betrokkenheid bij besluitvorming rond grote en voor provincie belangrijke onderwerpen, daar waar mogelijk van tevoren afstemming te zoeken met de commissie;*

1365 *en gaan over tot de orde van de dag.*

Partij voor de Dieren, SP en DENK

De **VOORZITTER**: U heeft vier amendementen en een motie ingediend. Deze maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

1370

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Even een opmerking vooraf. De moties en de amendementen die de Partij voor de Dieren heeft ingediend, die zijn ook door de SP ingediend.

We vinden dat u goed geluisterd heeft naar de inbreng van de SP in de afgelopen commissie

Economie Financiën en Bestuur. Is het nu echt zo dat u in de Europastrategie de gezonde

1375 leefomgeving op nummer 1 zet en de economie op nummer 2? Kunt u dit bevestigen? Als dit

inderdaad zo is, kunt u dan ook bevestigen dat wanneer u echt voor de keuze wordt gesteld tussen gezonde leefomgeving en economie uw keuze altijd op gezonde leefomgeving zal vallen?

Het mag niet zo zijn dat u, als er in Europa zaken worden voorgesteld die goed zijn voor de economie, maar slecht voor de gezonde leefomgeving, uw hand enthousiast in de lucht steekt.

1380 Die tijden moeten definitief voorbij zijn. Kunt u ons dat garanderen?

Samen met de PvdD hebben we een motie die ervoor moet zorgen dat PS volledig betrokken worden bij uw activiteiten in Europa.

- 1385 Dan nog over de digitalisering. U vindt dat deze een centrale plaats moet innemen omdat digitalisering bijdraagt aan de doelen die de Provincie nastreeft. Wij vragen ons af of de bouw van
- 1390 nog meer datacenters behoort bij de centrale plaats van de digitalisering. Juist als het gaat om datacenters is het niet bepaald zeker dat deze ook bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Er is sprake van veel vervuiling van water en er komt ook CO2 bij. Meer datacenters zijn een nog grotere aanslag op de energietransitie. Datacenters gebruiken de stroom die anders voor de energietransitie gebruikt zou kunnen worden. Kunt u ons ook garanderen dat uw en onze wens tot meer digitalisering ook daadwerkelijk een gezonde leefomgeving oplevert en nuttig is voor de energietransitie? Om u te motiveren de gezonde leefomgeving voorop te stellen en door zorgvuldiger om te gaan met het binnenhalen van nog meer datacenters gaan we u verzoeken daar even mee te stoppen totdat er oplossingen gevonden zijn en datacenters geen aanslag meer plegen op onze gezonde leefomgeving, onze natuur en ons landschap.
- 1395 We dienen daarom samen met de PvdD een motie in.

Motie 234/13-12-2021

Niet lobbyen voor datacenters

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

1400 *Concluderende dat:*

- *digitalisering een belangrijke voorwaarde wordt geacht om de Europese doelen binnen de Green Deal te halen;*
- *het streven is om Noord-Holland de meest innovatieve datacenter hub in Europa te laten worden;*
- 1405 · *er in Noord-Holland reeds 57 datacenters zijn gevestigd;*
- *deze datacenters heel veel energie gebruiken en heel veel van de voorraad duurzaam opgewekte energie gebruiken;*
- *de restwarmte van datacenters op geen enkele wijze hergebruikt wordt;*
- *datacenters veel drinkwater gebruiken;*
- 1410 · *aan het door datacenters gebruikte drinkwater chemicaliën worden toegevoegd om het water te ontharden en bacteriën te doden;*
- *datacenters een noodstroomvoorziening hebben, die regelmatig getest dient te worden, die draait op fossiele brandstoffen.*

Overwegende dat:

- 1415 · *er in Noord-Holland met 57 datacenters een prestatie van formaat is geleverd;*
 - *er voldoende datacenters zijn om de inwoners van Noord-Holland in ruime mate van digitale middelen en verbindingen te voorzien;*
 - *aan datacenters behalve voordelen ook grote nadelen kleven;*
 - *de datacenterstrategie vooralsnog geen oplossing biedt voor problemen die verband houden met energiegebruik, watergebruik en landschappelijke inpassing.*
- 1420

Besluit Gedeputeerde Staten op te dragen:

- *niet in Europa te gaan lobbyen om meer datacenters naar Noord-Holland te lokken;*
 - *eventuele reeds bestaande lobby- activiteiten voor de komst van meer datacenters naar Noord-Holland te staken.*
- 1425 *En gaat over tot de orde van de dag.*

SP en PvdD,

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

- 1430 Mevrouw DE GROOT (SP): Voorts zijn we van mening dat er daadwerkelijk ingezet moet worden op alle doelen die we ons op het gebied van welzijn en welvaart stellen. Daarvoor hebben we samen met de PvdD een amendement. Het is nog maar de vraag of onze efficiënte land- en tuinbouw met zijn grote energievraag en alle vervoersbewegingen die ermee gepaard gaan wel daadwerkelijk een gezonde leefomgeving voor de Noord-Hollanders oplevert. We moeten vooral
- 1435 meer inzetten op circulaire landbouw. Met andere woorden: In Noord-Holland moet worden gegeten wat het klimaat niet nadelig beïnvloedt en moet voldoende aan voedsel worden verbouwd voor de eigen omgeving, liefst rekening houdend met de seizoenen. Kunt u in de Europastrategie ervoor zorgen dat vooral deze vorm van land- en tuinbouw meer promotie krijgt? Een en ander geldt natuurlijk ook voor de rest van de circulaire economie. Hergebruiken wat er al
- 1440 is. Dit zal ervoor zorgen dat de vervoersbewegingen minder worden en er ook minder grondstoffen gebruikt zullen worden.
- Dan als laatste toch nog maar even naar de blauwe waterstof. De SP is echt van mening dat blauwe waterstof alleen mag worden ingezet om zo snel mogelijk over te schakelen op groene waterstof. Blauwe waterstof zorgt ervoor dat de energietransitie langer op zich laat wachten, dan
- 1445 nodig en mogelijk. Daarom hebben we samen met de PvdD een amendement. Misschien moeten we ervoor gaan zorgen dat de bedrijven die nog steeds heel veel energie, uit welke bron dan ook, gebruiken, pijlsnel overgaan op productiewijzen die weinig energie vergen. Anders is het wellicht een idee om bedrijven te vestigen op plekken waar ze ook daadwerkelijk in staat zijn te produceren met weinig vervuiling, weinig energiegebruik en weinig transport. Het zou fijn zijn als
- 1450 we daarvoor ook gaan lobbyen in Europa. Voor zover we nu weten zijn er in Noord-Holland veel bedrijven die hun grondstoffen van ver halen en ook weer naar ver weg sturen.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

- 1455 De heer **KLEIN** (CU): Ik ondersteun uw oproep om energiebesparing ook veel prioriteit te geven, maar ik denk dat het toch iets te gemakkelijk is, als u zegt: Ik roep bedrijven op om pijlsnel over te stappen op een productiewijze die minder energiekost. Als dat zo makkelijk was, hadden ze het dan al niet gedaan? Kunt u concrete voorbeelden geven van hoe u denkt hoe dit pijlsnel kan worden opgelost?

1460

- Mevrouw **DE GROOT** (SP): De oplossing kan ik u niet aandragen, maar als u zegt dat bedrijven inderdaad voornemens zijn geweest om pijlsnel over te schakelen tot een laag energieverbruik dan kan ik dat haast niet geloven. Er zijn veel subsidies die een hoog gebruik van brandstoffen bevorderen. Dan gaat het ook om olie en gas. Als we een hoger belastingtarief hadden gehad op
- 1465 olie en gas dan waren bedrijven misschien eerder geneigd geweest om hun energieverbruik fors te verminderen.

De heer **KLEIN** (CU): Ik ben het met u eens dat we de belastingtarieven beter moeten organiseren zodat die stimulans groter wordt, maar ik wil wel constateren dat u geen voorbeelden heeft van
1470 pijlsnelle transitie die mogelijk zijn om veel minder energie te gebruiken.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Het zou wel heel fijn zijn als dat wel pijlsnel zou gebeuren, want nu zitten we op een verkeerde weg, waar het gaat om energiegebruik. We zitten ook op de verkeerde weg als het gaat om fossiele brandstoffen.

1475

Ik had het over transport.

Ondertussen zitten we in Noord-Holland met de gebakken peren. Dit perenmaal bestaat uit vervuilende productie. Ik noem geen namen. Iedereen kent ondertussen de bedrijven.

1480 Mevrouw **KONING** (CDA): Er staan goede zaken in de Europastrategie. Het CDA is er een groot voorstander van om gelden vanuit Brussel te benutten voor ontwikkelingen in Noord-Holland.

Dank voor de aanpassingen naar aanleiding van de commissie EFB vergadering. Het CDA is blij dat de gedeputeerde gaat kijken wat er mogelijk is op het gebied van uitbreiding van
1485 internationale spoorwegverbindingen onder andere om het vervoer van Schiphol naar het

buitenland via trein te versterken. In de commissie stelde het CDA vragen over de inzet van de samenwerking met de andere drie Randstadprovincies Utrecht, Flevoland en Zuid-Holland.

Voorheen hadden we een gezamenlijke Europastrategie en slechts een kleine Noord-Hollandse aanvulling. Dat is nu anders. Er is nu een uitgebreide Noord-Hollandse strategie. Die wordt
1490 ingebracht in allerlei samenwerkingsverbanden. Het CDA vindt dat jammer. Samen kunnen we

meer. We hebben partners nodig om iets te bereiken in Europa. We hopen dat we snel weer kunnen komen tot een hernieuwde gezamenlijke samenwerking met de overige
1495 Randstadprovincies. Dat betekent ook dat er onderwerpen verdeeld kunnen worden tussen provincies en de capaciteit dus groeit.

We kunnen een lijst opvoeren van elementen waarvan het CDA vindt dat ze ook in het stuk terug
1495 zouden moeten komen, zoals logistieke hubs, glasvezel et cetera. We beperken ons tot drie zaken.

Waar we echt nog een toevoeging noodzakelijk vinden is de insteek rond GLB en POP-gelden. Het versterken van duurzaamheid is belangrijk. Daar is het CDA voorstander van. Het is niet goed als
1500 dat de enige focus is in de Europastrategie rond het GLB. Het is goed om daarnaast nog andere doelstellingen na te blijven streven. Daarom willen we de insteek op duurzaamheid verbreden.

Als we willen dat het GLB duurzaamheid gaat stimuleren, dan moet er tegelijkertijd een goed verdienmodel voor agrarisch ondernemers aan gekoppeld worden om het toekomstbestendig te maken. Daarom dienen we samen met de CU een amendement in waarin gezonde
1505 verdienmodellen voor ondernemers aan de tekst wordt toegevoegd.

De ChristenUnie zal het dictum voorlezen.

Dat verdienmodellen belangrijk zijn, wordt bevestigd door een onderzoek van de Rekenkamer waaruit blijkt dat 36% van de Nederlandse boeren ondanks EU-steun een inkomen hebben onder
1510 het bruto wettelijk minimumloon. Het kan niet zo zijn dat zij geconfronteerd worden met regelgeving die kosten met zich meebrengt, maar waar geen inkomsten tegenover staan.

Het tweede punt van aandacht is de inzet van de POP-gelden. Nu staat er dat het plattelandontwikkelingsprogramma (POP) wordt ingezet om de verduurzaming van de landbouw te stimuleren. Wij willen dat ook die insteek verbreed wordt, zodat in Noord-Holland alle
1515 onderdelen van het POP kunnen worden uitgerold. Er kunnen nu ook gelden beschikbaar komen voor kennisvermeerdering, innovaties en voor ondersteuning van vrouwen om gendergelijkheid in de landbouw te bevorderen. We verwachten dat de Staten het met ons zijn dat we alle waardevolle onderdelen van het POP moeten kunnen inzetten in Noord-Holland. We dienen samen met de CU een amendement in.

1520

Amendement 39/13-12-2021

Alle POP gelden kunnen benutten

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van voordracht VD-71 Europastrategie 2022-2030;

1525 *Besluiten de voordracht als volgt aan te vullen:*

Aan de tekst op pagina 6 hoofdstuk 2.3 wordt het onderstreepte gedeelte toegevoegd:

- *POP wordt ingezet om de verduurzaming, ontwikkeling en innovatie van de landbouw te stimuleren.*

Toelichting:

1530 *De gelden die door Europees en Nationaal beleid beschikbaar worden gesteld via POP hebben een bredere doelstelling dan alleen het versterken van duurzaamheid. Er komt waarschijnlijk ook een optie om gelden in te zetten voor specifieke kennisvermeerdering en het begeleiden van netwerken voor vrouwen om gendergelijkheid in landbouw te versterken. Economische vooruitgang en ontwikkeling in brede zin is ook een doel wat waardevol is om na te blijven streven en wat ook nadrukkelijk benoemd wordt in de Europastrategie.*

1535

De provincie Noord-Holland moet alle waardevolle onderdelen uit het landelijk POP programma in kunnen zetten in haar provincie en zich dus niet beperken tot duurzaamheid.

CDA en ChristenUnie

1540 De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslaging.
Een interruptie van mevrouw De Groot.

1545 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Wat verstaat het CDA nu precies onder duurzame landbouw? Ik heb het idee dat de opvattingen hierover, van bijvoorbeeld de SP en PvdD, heel anders zijn dan die het CDA hierover heeft.

Mevrouw **KONING** (CDA): Duurzame landbouw is een landbouw die de aarde laat zoals ze is en daar niets aan onttrekt wat niet meer toegevoegd wordt. Het is een soort circulair systeem. Kringlooplandbouw is een goede vorm van duurzame landbouw. Naar dat systeem wil het CDA
1550 toewerken. De aarde moet voor alle generaties na ons ook nog bruikbaar zijn, zoals die nu is.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Als men dan denkt aan de enorme hoeveelheid kassen die er staat in Agriport, bent u dan van mening dat dit duurzame landbouw, c.q. duurzame tuinbouw is?

1555 Mevrouw **KONING** (CDA): Dat hangt ervan af hoe een kas en dat systeem in elkaar zitten. Er zijn genoeg kassen waarin het er duurzaam aan toegaat en waarin producten duurzaam worden geteeld.
Daarom is innovatie belangrijk. Met innovatie kunnen we steeds duurzamer worden.

1560 Mevrouw **DE GROOT** (SP): In Agriport worden gewassen geteeld die normaal gesproken niet in Nederland zouden kunnen groeien. Vindt u dat dan duurzaam, om die gewassen te telen en daarvoor enorme installaties te realiseren?

1565 Mevrouw **KONING** (CDA): Als dat geen schade toebrengt aan de omgeving en de aard en de toekomst van de aarde, dan is dat duurzaam.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Kanik.

1570 De heer **KANIK** (D66): Het is goed om te horen dat het CDA voor circulaire landbouw is. Waarom wil het CDA dan met een amendement zaken toevoegen, zodat de focus op duurzame landbouw verwatert?

1575 Mevrouw **KONING** (CDA): Het is zo dat niet altijd alle innovaties direct gekoppeld kunnen worden aan duurzaamheid. Dat is de dus de angst wanneer alleen duurzaamheid wordt genoemd. Er kunnen ook innovaties en ontwikkelingen zijn die heel belangrijk zijn voor de sector in Noord-Holland en die niet een op een direct gekoppeld kunnen worden aan duurzaamheid. Het CDA wil niet dat die mogelijkheid uitgesloten wordt. Als in Europa het POP wordt ingesteld en als daar allerlei opties in zitten dan moet Noord-Holland die kunnen benutten.

1580 De heer **KANIK** (D66): Ik vraag me af of het CDA voorbeeld kan geven van dergelijke innovaties en waarop die gericht zijn.

1585 Mevrouw **KONING** (CDA): Als ik die innovaties nu al zou kennen, dan waren het geen innovaties. Ik ga ervan uit dat u begrijpt wat ik bedoel. In het leven kan niet altijd alles aan duurzaamheid worden gekoppeld. Die duurzaamheid zit helemaal in dit stuk. Beperk het daar niet toe. Verbreed het en zorg dat ook ontwikkelingen, bijvoorbeeld om de gendergelijkheid te stimuleren mogelijk zijn. Ze moeten nu gekunsteld worden gekoppeld aan duurzaamheid, terwijl het gewoon een goede ontwikkeling is. Waardevolle ontwikkelingen die het POP mogelijk maakt, moet Noord-Holland kunnen inzetten. Met dit amendement wordt dat verbreed.

1590 Duurzaamheid blijft er gewoon in staan. We schrappen dat niet.

1595 Ook willen we nog een toevoeging vragen van de gedeputeerde aangaande de wijze van aansluiten op nieuwe Brusselse politiek, zoals de Greendeal en de Farm to Fork Strategie. Deze strategie lijkt helaas meer op van bovenaf opgelegde geboden dan op een verduurzaming vanaf onderop. Dit werkt negatief op de innovatiekracht en ambitie van veel boeren en tuinders. Het opgelegde doel in de Farm to Fork Strategie is om 25% biologisch te gaan telen alleen haalbaar

als de consument bereid is om de extra kosten van biologische teelt te betalen. Anders raken biologische boeren hun producten niet kwijt. Uit een onlangs gehouden onderzoek van de Autoriteit Consumenten en Markt blijkt dat de betalingsbereidheid van de consument het grootste struikelblok is in de overgang naar duurzame landbouw. De Nederlandse consument lijkt maar in zeer geringe mate bereid te zijn om de hogere prijs voor biologisch voedsel te betalen.

We vragen de gedeputeerde om vinger aan de pols te houden in de komende jaren en niet zomaar aan te sluiten bij de Green Deal en Farm to Fork Strategie. Het zou ook nog weleens zo kunnen zijn dat deze strategie over enige tijd aangepast wordt. Herhaaldelijke evaluatie van de Europastrategie is daarom noodzakelijk. Wij verwachten daarnaast dat onze gedeputeerde in dit Europese kader ook steeds zal opkomen voor de belangen van de Noord-Hollandse ondernemers. Kunt u toezeggen, gedeputeerde, dat u vinger aan de pols houdt rond de uitwerking van de Farm to Fork Strategie en dat u opkomt voor de belangen van de Noord-Hollandse ondernemers?

De heer **KLEIN** (CU): Veel van de doelen die de provincie nastreeft, hebben te maken met beleid dat in Europa wordt gemaakt. Het is heel belangrijk om goed in de gaten te houden welke kansen Europees beleid biedt, maar ook te proberen Europees beleid te beïnvloeden. Het is daarom goed dat we met deze Europastrategie vaststellen op welke thema's Noord-Holland wil inzetten in Europa; ons boodschappenlijstje.

In de commissie EFB is over deze strategie gesproken en zijn aandachtspunten meegegeven, die verwerkt zijn in de aangepaste versie. Een van de suggesties die we hebben benoemd, is niet verwerkt. Dat is de suggestie om bij de inzet voor een duurzamer GLB ook aandacht te hebben voor nieuwe verdienmodellen voor agrariërs. Dat is namelijk een punt dat ook in de Voedselstrategie wordt benoemd. Daarin staat dat in de landbouwtransitie wordt gestreefd naar een beter evenwicht tussen economische, ecologische, ruimtelijke en sociale belangen. De Voedselvisie benoemt expliciet dat verdienmodellen voor agrariërs moeten verbeteren. Dat is hoogst urgent. Uit recent onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat 36% van de Nederlandse boeren, ondanks EU-steun, een inkomen hebben onder het bruto wettelijk minimumloon. De CU vindt het heel belangrijk dat altijd met twee woorden wordt gesproken over dit onderwerp. Ja, we willen de agrarische sector verduurzamen. We moeten toe naar een kringlooplandbouw, maar dat kan alleen, en dat willen we alleen, als we zorgen dat agrariërs een inkomen kunnen verwerven uit maatschappelijke diensten. Juist omdat dit een belangrijke voorwaarde is voor verduurzaming willen we dit expliciet benoemen in de Europastrategie.

Samen met het CDA dient CU een amendement in, waarin dit accent wordt toegevoegd, geheel in lijn met ons provinciaal beleid.

Amendement 40/13-12-2021

Verdienmodel agrariërs doel Europastrategie

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van voordracht VD-71, Europastrategie 2022-2030; besluiten het ontwerpbesluit in de voordracht als volgt aan te vullen: met dien verstande dat:

- 1640 - *doel 2 binnen paragraaf 3.2.2 (bovenaan pagina 11) als volgt wordt aangepast: "2. Aandacht te vragen voor een Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) dat duurzaamheid stimuleert en gezonde verdienmodellen voor ondernemers mogelijk maakt".*
- 1645 - *aan de paragraaf onder bovengenoemd doel de volgende zin wordt toegevoegd: "Daarbij zetten we ons ook in voor betere verdienmodellen voor agrariërs die bijdragen aan vergroening en maatschappelijke opgaven, zodat zij daarmee in een redelijke levensstandaard kunnen voorzien en hun inkomenspositie niet verder verslechtert."*

Toelichting

1650 *In de Voedselvisie heeft de provincie beschreven op welke manier zij de transitie van ons voedselsysteem wil aanjagen en ondersteunen. In deze transitie wordt gestreefd "naar een beter evenwicht tussen, economische, ecologische, ruimtelijke en sociale belangen". De voedselvisie benoemt expliciet dat ook de verdienmodellen voor agrarische ondernemers moeten verbeteren. Dit is hoogst urgent, want uit recent onderzoek van de Rekenkamer blijkt dat 36% van de Nederlandse boeren ondanks EU-steun een inkomen onder het bruto wettelijk minimumloon hebben. Het is daarom belangrijk dat de provincie in Europa aandacht vraagt voor een*

1655 *landbouwbeleid dat zowel de omslag richting een meer duurzame agrarische sector stimuleert als betere verdienmodellen voor boeren die daaraan willen bijdragen. Met dit amendement wordt dit aspect uit de Voedselvisie ook als doel vastgelegd in Europastrategie.*

ChristenUnie en CDA

1660 De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Een interruptie van mevrouw De Groot.

1665 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ik weet wat de heer Klein bedoelt met vergroening. Wat bedoelt u met maatschappelijke dienstverlening? Bedoelt u dan zoiets als een zorgboerderij?

De heer **KLEIN** (CU): Nee. Daarmee bedoel ik ecologische diensten zoals bijvoorbeeld akkerranden vrijlaten, of anderszins dingen die bijdragen aan de duurzaamheid en daarmee aan de provinciale doelen, maar die nog niet bijdragen aan het inkomen van agrariërs.

1670 We dienen mede het amendement van het CDA in om de POP-gelden in te zetten voor ontwikkeling en innovatie en het amendement van de PvdD om bij de energietransitie, waar mogelijk, een koppeling te zoeken met natuur- en bio diversiteitsherstel.

1675 De **VOORZITTER**: Een interruptie van Statenlid Kostic.

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik was dit weekend op bezoek bij een melkveehouder, eigenlijk gangbaar maar relatief klein in deze tijd, met 'maar' zestig koeien. Ik vroeg de jonge melkveehouder, die het bedrijf van zijn vader overneemt, of hij iets heeft aan het POP III geld, als hij de transitie in wil gaan. Hij gaf aan dat hij eigenlijk niets aan het POP-geld heeft. Voor echte verduurzaming en transitie naar kringlooplandbouw kan hij dat geld nauwelijks inzetten. Het

1680

gaat veel meer ten goede van de gangbare boeren die aan schaalvergroting werken middels zonnepanelen op het dak et cetera. Wat vindt u daarvan?

1685 De heer **KLEIN** (CU): Ik denk dat dit heel goed laat zien waarom het zo belangrijk is dat we in het GLB inzetten op goede verdienmodellen voor bijvoorbeeld het leveren van ecologische diensten en ook op de verbreding van POP-gelden voor innovatie. Blijkbaar is het voor boeren van goede wil nog niet mogelijk om hiervan gebruik te maken.

1690 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Bent u het dan met mij en de voornoemde boer eens dat de gelden van POP-III en breder nu juist niet naar de 'goede' boeren gaan, zij die de transitie in willen gaan? Het gevaar bestaat, als we het geld zomaar weggeven, dat het de verkeerde kant op gaat. De transitie die we moeten maken kan dan niet snel genoeg worden ingezet.

1695 De heer **KLEIN** (CU): Ik deel die angst niet. Ik deel wel de ambitie met u dat we het geld zo inzetten dat het daadwerkelijk ten goede komt aan het realiseren van kringlooplandbouw. Daar zijn de Voedselvisie en ook de Europastrategie duidelijk over. Dat we die kant op moeten gaan, is duidelijk. Dat we daarbij zoeken dat er binnen die gelden mogelijkheden zijn voor boeren om daarmee een goed inkomen te verdienen dat is essentieel.

1700 De heer **KANIK** (D66): Voorzitter, u kent vast wel de uitspraak: Je weet niet wat je mist voordat je het kwijt bent. In het geval van de EU is dat zeker zo. In het dagelijks leven in Nederland heb je niet zo in de gaten wat er via de EU allemaal geregeld wordt, maar als je een tijdje
1705 buiten de EU gewoond hebt dan merk je dat meteen. Tijdens de 5 jaar dat ik in Zuid-Korea heb gewoond, werd het maar al te duidelijk hoe een klein land zonder samenwerkingsverband zoals de EU dat is, vermalen kan worden tussen grotere buurlanden. Zuid-Korea is als klein land tussen China en Japan economisch misschien een grote speler, maar politiek heeft het veel minder in de melk te brokkelen dan Nederland in haar eigen regio. En de verklaring daarvoor is, is dat Nederland lid is van de EU. Zuid-Korea kan geen beroep doen op een overkoepelend recht zoals wij dat in de EU hebben, mocht een van de twee andere landen iets ten nadele van Zuid-Korea
1710 doen. En het moet dus maar afwachten of China zich werkelijk aan de klimaatdoelstellingen gaat houden van COP26 en de kolencentrales, waarvan de vervuiling regelmatig Zuid-Korea binnen waait, echt gaan sluiten. De anti-Koreaanse sentimenten in de Japanse centrumrechtse regering voorspellen ook al weinig goeds. Nu is er al sprake van economische blokkades tussen beide landen vanwege een conflict over de koloniale overheersing over Zuid-Korea van Japan.
1715 Hoe anders is dat voor Nederland binnen de Europese Unie, dat werkelijk een geschenk is voor ons land. In contrast met Zuid-Korea is onze relatie met onze voormalige bezetter, dankzij die Europese Unie, heel goed te noemen en economisch kunnen we zelfs niet meer zonder elkaar. En bovendien door afspraken te maken met onze mede lidstaten binnen de Europese Raad kunnen wij als klein land proportioneel veel meer macht uitoefenen in Europa dan als we de EU niet
1720 hadden. Afspraken als bijvoorbeeld de uitwerking van de Green Deal, waarbij we gezamenlijk een Europese energietransitie op poten kunnen zetten. We hebben via de EU heel veel zelf in de hand. Maar de echte toegevoegde waarde van de EU zit in de regio's en daarom is D66 blij

1725 met deze Europastrategie, waar we als provincie via het Comité van de Regio's, Conference of
Peripheral Maritime Regions (CPMR), North Sea Commission (NSC) en European Regions for
Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF) binnen Europa onze invloed kunnen laten
1730 gelden. En deze nieuwe Europastrategie komt net op tijd, want de invloed van Europese regio's in
de nabije toekomst wordt waarschijnlijk nog belangrijker, nu er tijdens de Klimaattop in Glasgow
de G-local Greendeal is aangekondigd, een versie gemaakt door de regio's die gebaseerd zal
gaan worden op de Green Deal die de Europese Commissie heeft voorgesteld. Het is wellicht te
vroeg om bij deze Europastrategie over de rol van onze provincie binnen deze G-local Green Deal
1735 te spreken, maar onze fractie wil er zeker in de Commissie RWK over komen te spreken als het
wat meer uitgekristalliseerd is. Ik vermoed dat ik hier geen motie voor hoef in te dienen om hier
een toezegging van het College op te krijgen, maar mocht dat anders zijn dan hoor ik dat graag.
Voorzitter, dan even over de inhoud van de strategie. D66 vindt de overkoepelende
1740 paraplu van deze strategie met daarin 1. gezonde leefomgeving met als deelonderwerpen klimaat
en biodiversiteit en 2. De economie precies de juiste. De manier hoe deze twee overkoepelende
onderwerpen terugkomen in slimme, schone en veilige mobiliteit, de energietransitie, land- en
tuinbouw en Circulaire Economie vinden wij een goede strategische keuze. De focus die wij in dit
document hebben op deze beleidsterreinen vindt D66 goed en daarom zal onze fractie geen
1745 amendementen op deze Europastrategie steunen. Immers, hoe meer je toevoegt, hoe minder er
te spreken valt over focus. Ook amendementen of moties die op aanpassing van beleid sturen,
zullen we niet steunen. Deze strategie is een raamwerk. Beleid maken we in onze eigen
beleidsdocumenten en als we noodzaak zien om een andere weg in te slaan, zullen we dat doen
binnen onze eigen commissies.

1750 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Klein.

De heer **KLEIN** (CU): Ik ben wat verbaasd over uw resolute afwijzing van alle amendementen. Wat
wij hier doen is niet de focus minder scherp krijgen. We formuleren juist preciezer wat wij willen
bereiken in Europa. Dat is geheel gebaseerd op ons beleid. Kunt u daarmee voor ons
1755 amendement stemmen?

De heer **KANIK** (D66): Nee, ik vind het juist een verwatering van de focus, zoals ik ook al richting
het CDA heb aangegeven. Wat mij betreft staat verduurzaming vooraan. Het zou kunnen zijn dat
daarvoor innovatie nodig is, maar het zal wel in dienst moeten staan van innovatie. De opmerking
1760 dat we ons niet zomaar moeten aansluiten bij de Europese Greendeal vind ik nogal een boude
uitspraak. Wij vinden duurzaam het belangrijkste. Daarop moet de focus op blijven. De
Europastrategie volgt onze beleidsstukken binnen de provincie. Daarin staat inhoud en daar
hebben we het over de inhoud. De Europastrategie is een strategisch raamwerk. Alle punten die u
noemt, zullen ook in Europa uitgevraagd worden als ze al in provinciaal beleid staan. De focus
1765 ligt nu op wat er in dit stuk staat. Dat vinden wij belangrijk.

De heer **KLEIN** (CU): Dus als we spreken met twee woorden in ons eigen beleid en we gaan met dit beleid naar Europa en dan gebruiken we een woord, dan zijn we toch incompleet? Dan moeten we dat toch gewoon toevoegen en met diezelfde twee woorden spreken?

1770

De heer **KANIK** (D66): Ik kan mijn antwoord herhalen. Het gaat hier om de focus en waarop die moet liggen. Wat ons betreft zijn de focusgebieden goed benoemd en hoeven we er niets aan toe te voegen.

1775 De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING** (CDA): Meneer Kanik is het niet zo dat u verdienmodellen voor agrarisch ondernemers belangrijk vindt? Als u daarop geen focus wilt leggen en alleen zegt dat bio diversiteit moet worden nagestreefd, vindt u dan dat als er geen verdienmodellen meer zijn, dat die ondernemers maar gewoon door moeten gaan om vervolgens failliet te gaan? U zegt toch zelf ook in de Voedselvisie dat u verdienmodellen belangrijk vindt?

1780

De heer **KANIK** (D66): Ja, omdat het in de Voedselvisie staat, wordt het ook uitgedragen in de Europastrategie. Ik snap niet waar u heen wilt. Ik heb niet gezegd dat ik wil dat ondernemingen failliet gaan. We voeren provinciaal beleid uit. Ik ben geen woordvoerder landbouw wat dat betreft. Deze discussie kunt u inhoudelijk beter voeren met mijn collega, mevrouw Kapitein. Als de Voedselvisie zegt dat er verdienmodellen moeten komen, dan zit dat in Europa ook zo in elkaar. Alleen ligt de focus daarbij op duurzaamheid.

1785

1790 Mevrouw **KONING** (CDA): Eigenlijk hoor ik u zeggen dat u die verdienmodellen wel belangrijk vindt. Wat wij zeggen met het amendement is dat het er niet in staat en dat we echt willen dat wordt toegevoegd dat de verdienmodellen ook belangrijk zijn. Ik hoor dat u het inhoudelijk met ons eens bent. Ik vraag u om nog even na te denken of u het amendement over de verdienmodellen toch kunt steunen.

1795

De heer **ZAAL** (GL): GL is tevreden over deze Europastrategie. Eerder in het proces hebben we aandacht gevraagd voor het thema circulaire economie. Dat staat er inmiddels goed in. Het proces van totstandkoming van deze nota was zorgvuldig. De Staten hebben hun inbreng kunnen leveren en die is goed verwerkt. Dat is door meerdere partijen bevestigd. Ik ben er vanuit het oogpunt van een meer open bestuurscultuur, waarvoor GL en coalitiegenoten zich hard maken, extra blij mee.

1800

1805 Wetende dat ons provinciale beleid altijd bepalend is voor onze inzet in Europa, voelen we niet zoveel voor nadere precisering. Dit document op hoofdlijnen voldoet wat ons betreft. We zullen daarom terughoudend zijn bij het steunen van moties, zij het dat we het amendement van de PvdD, gesteund door de SP en DENK, over tussentijdse evaluatie sympathiek vinden, gezien de lange looptijd van deze nota tot 2030. We zijn benieuwd naar de reactie van Gedeputeerde Staten specifiek op dit punt.

1810 Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Wij danken GS voor het goed verlopen proces en het meenemen van de Staten in de verschillende commissievergaderingen. Het is fijn om er samen aan te werken. We hebben een groot belang bij Europa. Het heeft grote meerwaarde voor onze inwoners, maar ook zeker voor de Noord-Hollandse ondernemers. De EU is voor hen niet alleen economisch van belang, maar ook vanwege de vrijheid en de open samenleving waarin ondernemerschap gedijt. Ondertussen verandert onze wereld in sneltreinvaart. Onze economieën
1815 zijn meer dan ooit verweven met wereldpolitiek. Voor onze concurrentiepositie in de wereld, voor een duurzame economie en een energietransitie is een goede Europastrategie nodig. De VVD kan de voorliggende Europastrategie van harte ondersteunen. Een strategie met een heldere doorvertaling naar onze Noord-Hollandse belangen en thema's. Een strategie waarin, in onze ogen, voldoende focus is aangebracht op de door PS meegegeven kaders. De vier thema's sluiten
1820 aan bij onze ambities en de reeds geconcretiseerde inzet van de Provincie op andere onderwerpen. Ja, daar kunnen we nog onderwerpen aan toevoegen die voor de VVD nog meer van belang zijn, maar over het algemeen vinden we dat hier een goed compromis ligt. We hebben naar aanleiding van de discussie in de commissievergadering samen met het CDA gevraagd nog eens goed te kijken naar de internationale treinverbindingen. Dat is gebeurd. Dank voor deze
1825 aanpassingen, alsook voor de flexibiliteit op de andere door de commissie aangebrachte punten. Ik geef alvast een schot voor de boeg voor wat betreft de ingediende amendementen en moties. Wij onderschrijven de reactie van GS als het gaat over de wijze waarop het thema bio diversiteit is meegenomen in de strategie. Het amendement van de PvdD op dit punt, zullen wij om die reden, dan ook niet steunen. Datzelfde geldt voor het speerpunt met betrekking tot blauwe waterstof.
1830 Ook hier staat de VVD achter de argumentatie van GS om de strategie niet te wijzigen. Het amendement 'Inzet van de concurrentiepositie en vestigingsklimaat' lijkt sympathiek maar het risico is ook dat je bedrijven gaat uitsluiten die heel goed met de juiste stimulans naar meer duurzaamheid kunnen groeien. Dit amendement steunt de VVD derhalve niet. De motie Europa dichterbij is een goede procesmotie. De VVD zou voor kunnen stemmen. De
1835 versie met actief informeren over amendementen daar staat de VVD niet achter. Als die zin uit de motie wordt geschrapt dan is de motie werkbaar.

De **VOORZITTER**: De motie zoals ingediend en voorgelezen is de versie zoals die is ingediend
1840 Een interruptie van Statenlid Kostić.

1845 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Om dat te bevestigen. De motie is ingediend zoals u net heeft gezegd. Een vraag over de motie inzake concurrentiepositie. Ik ben blij van de VVD te horen dat u ook wilt inzetten op een economie die bij deze tijd past en op een manier waarop juist wordt ingezet op bedrijven die groen willen gaan. Het amendement zegt niet bedrijven uit te sluiten die de goede kant op willen. Het amendement zegt juist dat de focus op die bedrijven moet liggen. Als er
1845 bereidheid is, dan is dat voldoende om te kunnen zeggen als provincie: Daar gaan we onze schaarse energie op inzetten. Kunt u niet een keer met ons mee stemmen?

1850 Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Ik stem wel vaker met u mee, maar niet als het dit aangaat. Ik lees het toch echt als een vernauwing. Dat wil ik niet bewerkstelligen. De heer Klein had daarover

net ook een discussie met onze collega van de SP. Ik lees het anders. We kunnen er lang over doorpraten, maar ik verander daarin niet van standpunt.

1855 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik wil een handreiking doen met een vraag aan de VVD. Wilt u niet met mij zitten om dat amendement zo te wijzigen dat het wel goed staat en zoals we het beide bedoelen? Als u dit vooraf had aangegeven dan had ik het amendement aangepast.

1860 Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD: Er speelt dan ook iets anders. We hebben de paraplu. Daar staan onze thema's en onze kernwaarden in. Dit is de manier waarop we werken. Ik heb daarvoor geen amendement nodig.

Tussentijds evalueren van de Europastrategie lijkt me een goede procesmotie. Het is goed als PS in dit soort processen worden meegenomen. Ik ben ervan overtuigd dat GS dit zullen doen, maar we staan wel positief tegenover de motie.

1865 De VVD heeft een positieve grondhouding ten aanzien van de moties van het CDA en CU, maar de fractie wacht de reactie van GS hierop af.

1870 De heer **CARTON** (PvdA): Noord-Holland staat voor grote transities. De EU creëert hiervoor, in belangrijke mate, de randvoorwaarden om deze transities mogelijk te maken. Dit heeft veel invloed op het beleid dat we hier in de provincie maken. Het is dus van belang dat we de ontwikkelingen blijven volgen en monitoren, maar ook dat we de kansen zien voor Noord-Holland en die met elkaar signaleren. Voor de PvdA is vooral het overkoepelende doel voor een gezonde leefomgeving waar je woont, werkt of recreëert van belang. Daaronder vallen ook klimaat en bio diversiteit. De vraag die mevrouw De Groot van de SP in haar bijdrage stelde, is een goede. Die ging over de prioriteit van de overkoepelende doelen, met een gezonde leefomgeving aan de ene kant en aan de andere kant de economie. Ik ben benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde. Dit is nu juist de reden waarom partijen met aanscherpingen komen, om de zekerheid te krijgen dat die gezonde leefomgeving toch echt goed geborgd is in deze Europastrategie. De PvdA-fractie is blij met de inzet en activiteiten die in de Europastrategie zijn opgenomen. Die passen goed bij de paraplu en de doelstellingen die daaronder vallen. Wel vraagt de fractie de gedeputeerde hoe zij de resultaten van deze lobby naar Europa terugkoppelt of evalueert met Provinciale Staten. Dat mist de PvdA in het stuk. Een periode van acht jaar is wat aan de lange kant om dat af te wachten. Er is een amendement voor een tussentijdse evaluatie. Graag hoort de PvdA de reactie van het college daarop.

1885

Reactie Gedeputeerde Staten in eerste termijn:

1890 Gedeputeerde **ZAAL**: Het is een belangrijk moment dat wij deze strategie met elkaar vaststellen. Europa geeft ons niet alleen vrijheid en veiligheid, maar biedt ook een oplossing voor belangrijke transities waar de maatschappij nu voor staat, zoals de energietransitie, de transitie naar een kringlooplandbouw en circulaire economie. Dit zijn thema's die we niet alleen in Noord-Holland of Nederland kunnen oppakken. Die moeten gezamenlijk in Europa worden geregeld. Ze zijn grensoverschrijdend van aard.

1895 Met deze strategie wordt focus gegeven aan wat onze inbreng in Europa gaat zijn. Langs deze
lijnen zullen wij, als Gedeputeerde Staten, ons inzetten richting het wijzigen van regelgeving in
Europa, om ervoor te zorgen dat de middelen die Europa beschikbaar stelt, hier in onze regio
landen voor onze inwoners, ondernemers en flora en fauna. Die inzet hebben wij samen met u
bepaald in een BOB-model. Ik heb daar zeer positieve ervaringen mee opgedaan. Ik ben blij dat
vandaag van bijna allen van u hoor dat u zich herkent in de focusthema's en dat u ook uw
1900 reacties terugziet. De ambtenaren die dit op een zeer snelle manier hebben verwerkt, verdienen
een compliment. Wat er nu ligt, is een stuk van ons allemaal. Niet alleen van GS, maar ook zeker
van PS. Europa is ook van ons allemaal.

Ik heb het velen van u horen zeggen. Met deze Europastrategie maken we geen nieuw beleid. Het
gaat om onze inzet en om de wijze waarop wij ons provinciaal beleid in Europa
1905 vertegenwoordigen. Alles wat wij hier met elkaar vaststellen, zal voor mij en de andere collega's
in Europa de leidraad zijn. Dat ter inleiding.

Allereerst is er door de SP en andere partijen aandacht gevraagd voor de leefomgeving versus
economie. Dan werd de suggestie gewekt dat we daarvoor moeten kiezen. Gezien het beleid in
de Economische Uitvoeringsagenda kiezen we juist voor een balans tussen economische groei en
1910 een gezonde leefomgeving en andere doelen op het gebied van duurzaamheid en klimaat.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw De Groot.

1915 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Als u moet gaan lobbyen in Europa zou u er dan voor kiezen om eerst
te lobbyen voor een gezonde leefomgeving en dan voor economie, of zou u ook lobbyen voor
zaken die beslist niets te maken hebben met een gezonde leefomgeving?

Gedeputeerde **ZAAL**: Dat is een wel een heel brede en ingewikkelde vraag. Ik heb geen idee op
welke situaties u doelt. Als ik kijk naar de opdracht die u mij heeft meegegeven, dan moeten we
1920 zorgen voor brede welvaart en een balans tussen economie en duurzaamheid, klimaat, duurzame
landbouw. Die afweging zullen we altijd maken. Het moet in balans zijn. We zullen geen
activiteiten stimuleren die afbreuk doen aan onze leefomgeving, gezondheid en bio diversiteit.

1925 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Hoe ziet u dat in het geval van datacenters?

Gedeputeerde **ZAAL**: Daar kom ik zo nader op terug, aan de hand van uw motie.

Over de inzet op het gebied van landbouw zijn ook opmerkingen gemaakt. Dat is mijn eigen
portefeuille hier in huis, maar ook mijn Europese portefeuille. Daarbij geldt ook dat
1930 kringlooplandbouw en onze Voedselvisie het uitgangspunt vormen. Farm to Fork is een heel mooi
document in de Green Deal. Ook als Noord-Holland brengen we daarop nuances aan. Een daarvan
is het verdienmodel. Dat vind ik een heel belangrijk thema. Een ander punt is de 25% biologische
landbouw. Dat is een ontzettend goede ambitie. Ik vraag in Europa ook steeds aandacht voor
andere vormen van duurzame landbouw. Kringlooplandbouw moet niet altijd biologisch moet
1935 zijn. In Noord-Holland hebben we prachtige voorbeelden van CO2-neutrale tuinbouw, die ook niet

onder die definitie vallen. Daar zoeken we de verbreding. Dat is een concreet voorbeeld van hoe de inzet van onze provincie in Europa is.

1940 De amendementen 36, 37 en 40 vragen de tekst aan te passen. Dat is gewoon stand beleid. Ik voel niet veel voor nog nadere precisering van dit document. Met elkaar is afgesproken om op hoofdlijnen dit in te zetten en focusthema's te kiezen. Het is overigens wel uitvoerbaar. Als de Staten ervoor kiezen om wel die nuancering aan te brengen, dan kan ik daarmee uit de voeten, maar ik zou het toch al wel doen. Het wordt een lijviger document, terwijl dat niet nodig is.

1945 Amendement 35 is wel een aanpassing van het regionaal beleid. Het gaat bij ons meer over de balans tussen leefomgeving en economie. Dat amendement wordt ontraden. Het is niet in lijn met de Economische Uitvoeringsagenda, zoals die zeer recent is besproken.

1950 Ik worstel met de motie over POP. POP loopt af. We zitten nog in een overgangsjaar. Daarna gaan we over naar het GBL NSP. Zodra het NSP er ligt, ga ik graag met u het gesprek aan over welke knoppen en regelingen we gaan openzetten. Ik vind dat die discussie daar thuishoort, in plaats van hier. Ik geef u wel mee dat we vanuit deze provincie het NSP zien als een instrument om onze ambities op het gebied van de landbouwtransitie waar te maken. Die link naar duurzaamheid is voor GS heel belangrijk. Ik geef mee dat duurzaamheid breder is dan alleen maar klimaatmaatregelen, zoals gendergelijkheid. Dat is een thema. Jonge landbouwers is geen POP, maar wel een regeling die deze provincie ondersteunt.

1955

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Koning.

1960 Mevrouw **KONING** (CDA): Inderdaad, het is de vraag of het woord POP met het nieuwe Nationaal Strategisch Plan terugkomt. We hebben natuurlijk wel de intentie om juist die gelden uit de tweede pijler en de mogelijkheden die Europa daarvoor gaat bieden, te benutten in Noord-Holland en dat het niet alleen beperkt wordt tot duurzaamheid. Er zitten ook andere goede doelen bij.

1965 Gedeputeerde **ZAAL**: Ja, ik denk dat het verstandig is om die discussie te voeren als het NSP er ligt. Het komt in het nieuwe jaar naar u toe. Dan kunnen we het ook in de commissie agenderen. Die overhevelingsgelden van pijler 1 en pijler 2 en de overheveling die er nu al is in pijler 2, zijn, vanuit het perspectief van GS, vooral bedoeld voor de transitie van de landbouw. Dat betekent niet dat het alleen maar klimaat kan zijn. Het kan ook zijn dat er andere maatregelen zijn die wel een bijdrage leveren aan duurzaamheid. Innovatie om bijvoorbeeld te intensiveren of alleen maar

1970 schaal te vergroten, dat past niet bij ons Regionaal Provinciaal Beleid.

1975 Mevrouw **KONING** (CDA): Als u zegt dat we die discussie later gaan voeren, dan zouden we nu die tekst toch al kunnen verbreden, zodat die opties open blijven? Later gaan we die keuzes nog maken over wat dan wel en wat niet.

Gedeputeerde **ZAAL**: Als u me nu vraagt om er op de inhoud op te reageren, dan ontraad ik de motie. Als we kijken naar het provinciale beleid op het gebied van de Voedselvisie en de

Economische Uitvoeringsagenda, dan zetten wij de weg in richting die transitie en zouden de GLB-middelen juist daarvoor gebruikt moeten worden. Op inhoud ontraad ik deze motie.

1980

Mevrouw **KONING** (CDA): Ik weet dus ook dat er bijvoorbeeld gelden beschikbaar komen om de positie van vrouwen in de landbouw te versterken. Dat geldt moeten we toch ook in Noord-Holland in kunnen zetten? Dat soort elementen moeten toch mogelijk zijn?

1985

Gedeputeerde **ZAAL**: Dat is een voorbeeld dat wat mij betreft onder de verbrede verduurzaming valt. Het hangt heel erg af van die regeling. Vandaar mijn voorstel: Laten we als het NSP er is met elkaar kijken welke van deze openstellingen bij ons provinciaal beleid passen. Ik kan me voorstellen dat een gendergelijkheid openstelling daar wel bij past, maar niet alle innovatieregelingen. Om het nu op deze manier te verbreden, daarvan kan ik de consequenties niet overzien. Ik zie wel dat het mogelijk niet aansluit bij ons provinciaal beleid.

1990

Bij amendement 38 van de PvdD over de evaluatie zou ik liever spreken over een soort Midterm Review. Evaluatie suggereert dat we gaan kijken of het Europees beleid onze bio diversiteit doelstellingen heeft gehaald. Dat ligt veel breder. Dat gaat niet alleen om de Europastrategie. Ik ben er wel een voorstander van om na vier jaar met elkaar op te halen wat we met deze strategie hebben gedaan en is bijsturing nodig. Het is een lange tijd. Europees beleid vergt ook een lange adem. Het is wel goed om daarvoor halverwege een moment in te lassen.

1995

De **VOORZITTER**: Een interruptie van Statenlid Kostić.

2000

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Over het laatste: Akkoord.

Ik heb nog een vraag over uw appreciatiefonds, concurrentiepositie en vestigingsbeleid. U zegt dat het eigenlijk tegen het provinciaal beleid ingaat. Dan zou ik u willen uitdagen. Onze stelling is dat het juist heel goed aansluit bij ons gezamenlijk beleid. We zetten in op een economie voor brede welvaart, waarin de economie geen schade aanricht aan ecologie en waarin we niet onnodig grondstoffen onttrekken. Dit amendement helpt daarbij. Bent u dat met mij eens?

2005

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik ben het daar niet mee eens. Het amendement dat er nu ligt gaat verder dan hetgeen wij in het kader van de Economische Uitvoeringsagenda met elkaar hebben vastgesteld. Het suggereert dat er een bepaalde randvoorwaardelijke getraptheid in zit, die wij niet met elkaar hebben afgesproken in de Economische Uitvoeringsagenda.

2010

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dat suggereert het in die zin. Wat de Provincie ook al zegt: Economie is prima, maar het moet wel binnen bepaalde ecologische grenzen blijven. Dat suggereert het. Gaat u dan in tegen dat beleid? Bent u het dan niet met ons eens dat economische inzet op activiteiten, waar mogelijk, niet ten koste moet gaan van gezondheid? Als het gaat over vestigingsbeleid moeten we, daar waar mogelijk, op bedrijven inzetten die maatschappelijk verantwoord willen ondernemen.

2015

- 2020 Gedeputeerde **ZAAL**: De inzet in dit huis is dat we de economie bevorderen, voor zover dat past binnen de grenzen van de ecologie. Dat staat heel helder in de Economische Uitvoeringsagenda. Dat staat ook glashelder in deze Europastrategie. Wat dat betreft is het niet nodig. Wat daar staat, gaat net een stap verder en dat is niet wat we met elkaar hebben afgesproken. De Europastrategie is niet voor nieuw beleid.
- 2025 De **VOORZITTER**: Ik heb nog een vraag aan u, Statenlid Kostić. U begon uw interruptie met “Over het laatste: Akkoord.” Daar zou de conclusie uit kunnen worden getrokken dat u uw amendement gewijzigd gaat indienen. Dat ging over de Midterm Review. Bedoelde u dat met uw uitspraak, want dan kunnen uw mede Statenleden nog een gewijzigd amendement verwachten.
- 2030 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Ik wil het zo wel doen, maar volgens mij is dat niet nodig. Ik heb in mijn bijdrage het woord Midterm Review genoemd. Noem het zo maar. Het is aan GS om dat ook zo te interpreteren. Het amendement biedt daar voldoende ruimte voor.
- 2035 De **VOORZITTER**: Omdat het een amendement is moet u de tekst conform laten zijn, met wat u bedoelt. De lezer moet uit het stuk kunnen opmaken wat precies bedoeld wordt. Ik adviseer u om het amendement dan wel aan te passen.
- 2040 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Midterm Review is een Engelse term. We hebben het er vaak over gehad. Na vertaling betreft het een tussentijdse evaluatie. Wat moet er dan worden veranderd?
- Gedeputeerde **ZAAL**: In een Europastrategie zou een Engelse term op zich niet misstaan. Het moet helder zijn dat het niet gaat om een evaluatie op basis van kpi's, die we wel met elkaar hebben, maar die we niet in Europa kunnen realiseren, althans niet alleen. Laten we nadenken of
- 2045 er een beter Nederlands woord te vinden is.
- Over de motie om PS dichterbij Europa te laten zijn kan positief worden geadviseerd. We moeten met elkaar het gesprek aangaan. We hebben nu geen COE (Coördinatie Overleg Europa) meer. Hoe zorgen we ervoor dat in de commissie tijdig wordt teruggekoppeld en vooruit gekeken naar
- 2050 belangrijke onderwerpen voor PS in Europa? Daar komen we wel uit.
- Dan resteert nog de motie over de datacenters. Wat ik lastig vind aan deze motie en aan de inbreng van mevrouw De Groot is dat digitalisering en datacenter als een geheel worden gezien. Digitalisering is een belangrijk thema in Noord-Holland en Europa en gaat veel verder dan alleen
- 2055 datacenters. Al kunnen we niet ontkennen dat we datacenters nodig hebben voor digitalisering. Ik kan u geruststellen. Wij streven, met de Datacenter Strategie, naar de meest groene en innovatieve datacenter hub van Europa. Dat betekent niet dat we een actieve lobby voeren om datacenters uit te lokken om zich in Noord-Holland te vestigen. Er is geen lobby. De motie is overbodig.
- 2060 De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Koning.

Mevrouw **KONING** (CDA): Wat ik nog mis is uw reactie op de samenwerking met andere Randstadprovincies. Gaat u daarmee actief verder?

2065

Gedeputeerde **ZAAL**: We hebben nu een eigen Europastrategie, als die vandaag wordt vastgesteld. In de Randstad hebben we besloten om niet een eigen Randstadstrategie te maken. Dat betekent niet dat we niet samenwerken. We zullen de verschillende Europastrategieën van de verschillende provincies naast elkaar leggen. Vervolgens kijken we hoe we het werk verdelen, wie de portefeuille Europa heeft en hoe we de gezamenlijke ambities in Europa voor het voetlicht kunnen brengen. Er komt geen apart document. Het is een samenwerkingskader.

2070

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw De Groot.

2075

Mevrouw **DE GROOT** (SP): De Europastrategie geldt acht jaar. Gedeputeerde Zaal en deze coalitie gaan niet actief lobbyen in Europa, gezien de komende verkiezingen. De motie is dus wel belangrijk, in die zin dat we acht jaar lang moeten vasthouden om niet voor datacenters te gaan lobbyen.

2080

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik ga in eerste instantie over mijn periode. In die periode zal er geen sprake zijn van een lobby op het gebied van datacenters. U kunt het nu voor acht jaar vastleggen, maar als er een nieuwe coalitie is, dan kan die dat met een nieuwe motie ook weer ongedaan maken. Het advies zou zijn om dat op dat moment te bekijken.

2085

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ik wijs erop dat er toch een zekere continuïteit in het bestuur dient te zijn.

Tweede termijn:

2090

De **VOORZITTER**: Ik vraag of er behoefte is aan een tweede termijn. Na dit onderwerp pauzeren we voor de lunch.

2095

Mevrouw **KONING** (CDA): We hoorden net van de gedeputeerde dat de samenwerking met andere Randstadprovincies is afgenomen. We vinden het jammer dat er geen nieuw document wordt gemaakt. We pleiten toch wel voor een goede samenwerking. Op Europese schaal is Nederland al zo klein. Als we dan ook nog per provincie zelf gaan lobbyen en niet goed de samenwerking zoeken, dan is dat echt jammer. We roepen u op om toch meer samenwerking te zoeken en elkaar te versterken en samen documenten te gaan maken.

2100

De gedeputeerde zei dat de Provincie zich langs de lijn van de strategie gaat inzetten in Europa. Alles wat met deze strategie wordt vastgesteld, wordt onze leidraad. Naar aanleiding van die woorden vinden wij het echt heel belangrijk, dat naast duurzaamheid ook de verdienmodellen worden genoemd in de strategie. Nogmaals de oproep om de amendementen wel te steunen. De gedeputeerde gaf aan niet zo hard te willen inzetten op innovaties. Dat is jammer en een gemiste kans. Andere provincies gaan de middelen wel inzetten, als daarvoor gelden beschikbaar zijn.

2105 Ook innovaties in Noord-Holland blijven belangrijk, ook voor het toekomstperspectief van alle sectoren in Noord-Holland. Nogmaals de oproep om dat amendement ook te steunen.

De heer **KLEIN** (CU): Ik ben blij om te horen dat de gedeputeerde geen bezwaar heeft tegen het amendement, waarin we voorstellen om het woord 'verdienmodel' toe te voegen en er een zin over op te nemen. Ik roep mijn collega's in PS op om voor dit amendement te stemmen. Al was het maar om de gedeputeerde te helpen. Ze wil zich graag inzetten voor betere verdienmodellen in het kader van de Farm to Fork Strategy. Dat betekent dus dat we dat nog wel moeten opnemen in onze eigen Europastrategie. Anders gaat u straks buiten uw boekje als u dat zou willen. Ik moet u op een punt corrigeren. U zei dat het document een stuk lijviger zal worden. Dat is

2110

2115 natuurlijk niet het geval als er een zin wordt toegevoegd.

We zijn positief over het amendement waarin wordt opgeroepen voor een tussentijdse Review, of een Midterm evaluatie. We zijn positief over de motie om PS meer te betrekken bij de Europastrategie.

2120 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Dank aan GS voor de reactie. Ik dien amendement 38 'Tussentijdse evaluatie Europastrategie' gewijzigd in. Het wordt 'Tussentijdse beschouwing Europastrategie'.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik heb het gevoel dat mijn woorden zijn verdraaid, vooral in de inbreng van het CDA en CU. Het is namelijk niet zo dat de Randstad samenwerking is afgenomen. Die is nog

2125 steeds intensief. We hebben het alleen op een andere manier vormgegeven. We werken niet alleen met de vier Randstadprovincies samen. In het Huis van de Nederlandse Provincies werken we met alle twaalf provincies samen en verdelen we het werk. Als je voor al die samenwerkingen een aparte strategie maakt, dan creëer je vooral papier. Het is vooral belangrijk om in Europa aan de slag te gaan met de ambities. Ik ben niet tegen innovaties. GS zijn ook niet tegen innovaties.

2130 Sterker nog, we zijn een warm voorstander van innovaties die de verduurzaming van de landbouw stimuleren. Dat zal dus de inzet zijn. Richting CU: Ik heb uw motie niet onuitvoerbaar genoemd. Verder is het aan PS om te beoordelen of het wenselijk is om dat aan te vullen, of niet. Met de vierjaarlijkse beschouwing van de PvdD kan het college uit de voeten. Tegen die tijd maken we een voorstel hoe we de beschouwing vorm gaan geven.

2135 De **VOORZITTER**: Kunt u voor alle duidelijkheid in volgorde de amendementen en moties herhalen met nummer? Dan is duidelijk wat het advies is.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik maak onderscheid tussen ontraden en overbodig.

2140 Amendement 35: ontraden. Amendement 36: overbodig. Amendement 37: overbodig. Aangepast amendement 38: positief. Amendement 39: ontraden. Amendement 40: overbodig.
Motie 234: ontraden. Motie 233: positief.

De heer **KLEIN** (CU): Ik heb een vraag aan de voorzitter. Hoe moeten we omgaan met het feit dat

2145 de gedeputeerde nu andere woorden kiest, dan ze in haar eerste termijn koos? Dat vind ik nogal lastig. Over het amendement 'Verdienmodellen' zei de gedeputeerde in haar bijdrage: "Het is niet

onuitvoerbaar.” Ik had daarvan gezegd: Geen bezwaar. Nu zegt ze: Overbodig. Dat is een andere appreciatie.

2150 De **VOORZITTER**: We vragen het de gedeputeerde.

Gedeputeerde **ZAAL**: Ik heb een onderscheid gemaakt tussen ontraden, wat we dus ook echt niet kunnen doen, omdat het in veel gevallen en ook in dit geval, in strijd is met ons eigen regionaal beleid. Over de amendementen, waaronder die van het verdienmodel heb ik gezegd: Het is niet
2155 nodig, want we doen het al. Het is overbodig. Als het aangepast is dan is het niet onuitvoerbaar. Ik laat het aan PS.

De **VOORZITTER**: Daarmee sluit ik de beraadslaging over de Europastrategie 2022-2030, voordracht 71. Dat betekent dat er nu geen nieuwe moties of amendementen meer kunnen
2160 worden ingediend. Er is een amendement gewijzigd. Dat zult u terugvinden in iBabs. Vanavond, in de besluitvormende vergadering, zullen we over de amendementen, de moties en de voordracht stemmen.

Dan stel ik voor om de vergadering te schorsen tot 14.00 uur. Dan heeft u de gelegenheid om te lunchen en dan gaan we om 14.00 uur verder met de vergadering. Ik schors de vergadering.

2165 *Schorsing van 13.15 – 14.05 uur*

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering.

2170 **11. Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 (Voordracht 73-2021)**

De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We zijn aangekomen bij agendapunt 11. Beleidskader erfgoed en cultuur 2022, voordracht 73.

2175 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Een flink aantal jaren geleden en wellicht evenveel kilo's en grijze haren minder, ben ik betrokken geweest bij de totstandkoming van dit prachtige boekwerk. Tastbare tijd. Op advies van hoogleraar cultuurlandschap Guus Borger mocht ik aanschuiven bij dit project om een vertaling te maken van cultuurhistorie richting ruimtelijk beleid. Historische geografie, historische bouwkunde en archeologie belangrijk noemen is nobel en noodzakelijk.

2180 Maar bij toenmalig Utrechts VVD-gedeputeerde Kok bestond het gevoel dat er in die provincie meer nodig was. Erfgoed zou steviger verankerd moeten worden in ruimtelijk beleid, omdat anders alle mooie overzichten en publicaties toch vooral informatief zouden blijven. Een kleine twee jaar heb ik mee mogen werken om hier verandering in aan te brengen. Ik zal een lang verhaal verder kort houden, maar deze redelijk succesvolle exercitie kon bijna ten grave worden
2185 gedragen toen na de Provinciale Statenverkiezingen een nieuwe gedeputeerde kwam. Deze gedeputeerde vond dat erfgoed beter af zou zijn zonder allerlei koppelingen met ander beleid. In de Provincie Utrecht is er nog steeds een vrij harde grens tussen projecten uit de periode Kok, waarin erfgoed een steviger onderdeel van ruimtelijk beleid werd en was, en de periode daarna.

- 2190 In het Beleidskader erfgoed en cultuur wordt gesteld dat een van de speerpunten voor het beleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Dat is mooi, maar naar mijn ervaring is dat 'meewegen' in de praktijk goed bedoeld, maar dat het gewicht van historische landschapsstructuren en -elementen hiermee niet altijd sterk genoeg gewaarborgd wordt.
- 2195 Ons landschap herbergt naast een belevings- en informatiefunctie, vaak ook een maatschappelijke-, economische- en/of een regulatiefunctie. Wat ons betreft doet de term meewegen derhalve niet afdoende recht doet aan deze betekenis. En daarom dien ik samen met de fracties van SP en JA21 een motie in.
- 2200 **Motie 235/13-12-2021**
Historische geografie bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen
Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 (VD-73); constaterende dat:
- 2205 - *In het Beleidskader erfgoed en cultuur wordt gesteld dat een van de speerpunten voor het beleid is dat cultuurhistorische waarden worden meegewogen bij ruimtelijke en economische ontwikkelingen; overwegende dat:*
- *historische landschapsstructuren naast de grote cultuurhistorische waarden, vaak grote ecologische waarden herbergen;*
- 2210 - *historische landschapselementen vaak naast een belevings- en informatiefunctie, vaak ook een maatschappelijke-, economische- en/of een regulatiefunctie (zowel fysiologisch als ecologisch) herbergen;*
- *historische geografie daarmee van grote betekenis is voor ruimtelijke kwaliteit; - 'meewegen' derhalve niet afdoende recht doet aan deze betekenis;*
- 2215 *gehoord de discussie, verzoeken GS:*
- *waar mogelijk historische geografie als belangrijk uitgangspunt te hanteren in haar ruimtelijk beleid;*
- en gaan over tot de orde van de dag.*
Partij voor de Dieren, SP en JA21
- 2220 De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.
- De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Tot onze grote spijt komen de begrippen ecologie en natuur geen enkele keer voor in het beleidskader. Dat doet ons best een beetje pijn, want ook UNESCO
- 2225 verbindt natuur en cultuur met elkaar en benadrukt dat natuur en cultuur elkaar aanvullen en versterken. Historische landschapsstructuren herbergen naast de grote cultuurhistorische-, vaak ook grote ecologische waarden. En daarom verheugde het onze fractie ook zo dat er bij de begroting een motie is aangenomen om in gesprek te gaan met andere provincies om ecologie en natuur te koppelen aan werelderfgoed. Daar kunnen we dan in ons eigen beleid toch moeilijk aan
- 2230 voorbij gaan. En daarom dien ik samen met de fracties van SP en JA21 een motie in.

Motie 236/13-12-2021

Ecologie en natuur bij cultureel erfgoed

2235 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 (VD-73); constaterende dat:*

- *natuur en ecologie op geen enkele manier worden genoemd in het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022;*

2240 - *zowel cultuurhistorie- en infrastructuur als natuur tot de kerntaken van de provincie behoren;*

- *UNESCO natuur en cultuur met elkaar verbindt en benadrukt dat natuur en cultuur elkaar aanvullen;*

overwegende dat:

2245 - *historische landschapsstructuren naast de grote cultuurhistorische vaak grote ecologische waarden herbergen;*

- *deze waarden elkaar kunnen versterken en aanvullen;*

- *er bij de Begroting 2022 een motie is aangenomen om in gesprek te gaan met andere provincies om ecologie en natuur te koppelen aan werelderfgoed;*

2250 - *er kansen liggen voor koppeling tussen natuur en cultuur- en erfgoedbeleid, bijvoorbeeld via handreikingen, steunpunten, educatie en kennis- en netwerkbijeenkomsten; gehoord de discussie,*

verzoeken GS:

2255 - *waar mogelijk in haar beleid ecologie en natuur te koppelen aan het cultuur- en erfgoedbeleid;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Partij voor de Dieren, SP en JA21

De **VOORZITTER**: Ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

2260

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Naast de transformatie van het cultuurlandschap ligt er volgens het beleidskader een stevige opgave op het gebied van leegstand, herbestemming en

verduurzaming. Er wordt wel een kanttekening gemaakt dat het soms lastig is om investeerders te vinden voor herbestemmingsopgaven. Dat is jammer, want herbestemming, maar zeker ook

2265 bijbestemming van gebouwd erfgoed blijft de komende jaren een belangrijke maatschappelijke opgave. De provincie bundelt kennis via de Wegwijzer monumenten om eigenaren van

monumenten en ontwikkelaars van her- en bijbestemmingsprojecten te ondersteunen. Maar er is nog geen inspirerend overzicht te vinden van succesvolle projecten. Het wordt nog niet echt

2270 aantrekkelijk gemaakt. Publicaties als deze uit het Belvédère-tijdperk waren enigszins aansprekend en sexy misschien wel te noemen. Dat zou heden ten dage ook kunnen helpen om enthousiasme

op te wekken voor her- en bijbestemming.

Daarom een motie die ik samen indien met de fracties van SP, D66, GroenLinks, JA21 en DENK.

Motie 237/13-12-2021

2275 Inspiratie her- en bijbestemming

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 (VD-73); constaterende dat:

- 2280 - *in het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 wordt gesteld dat het soms lastig is om investeerders te vinden voor herbestemmingsopgaven; overwegende dat:*
- *herbestemming van gebouwd erfgoed de komende jaren een belangrijke maatschappelijke opgave blijft;*
- *de provincie deze opgaven waar mogelijk zal begeleiden en ondersteunen;*
- 2285 - *het niet alleen gaat om herbestemmen, maar ook om bijbestemmen gericht op publiek gebruik;*
- *de mogelijkheden voor herbestemming, en de mogelijke ondersteuning van de provincie, niet altijd bij potentiële investeerders of betrokken burgers bekend is;*
- *de provincie kennis steeds beter gebundeld aanbiedt via de Wegwijzer monumenten on eigenaren van monumenten en ontwikkelaars van her- en bijbestemmingsprojecten te*
- 2290 *ondersteunen;*
- *daar echter nog geen inspirerend overzicht te vinden is van succesvolle projecten; gehoord de discussie, verzoeken GS:*
- *een informatief en inspirerend overzicht samen te stellen van succesvolle her- en bijbestemmingsprojecten in Noord-Holland;*
- 2295 *en gaan over tot de orde van de dag.*

Partij voor de Dieren, SP, D66, GroenLinks, JA21 en DENK

De **VOORZITTER**: En ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

- 2300 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan, als laatste de opgave bereikbaarheid en toegankelijkheid en dan specifiek cultuureducatie. Het Beleidskader geeft aan dat de provincie op veel terreinen een inspirator wil zijn. De provincie werkt samen met partners toe naar een vervolg op het Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs 2013-2023. Dit kader bevat een gezamenlijke ambitie voor het cultuuronderwijs, waar wij als provincie eigen punten kunnen inbrengen en een inspirator kunnen
- 2305 zijn. En daarom deze laatste motie. Deze motie is na ambtelijk en juridisch advies aangepast ten opzichte van die van vorige week. Deze motie wordt ook samen met de SP en JA21 ingediend.

Motie 238/13-12-2021

Aandacht voor samenhang cultuur- en natuurwaarden in educatie

- 2310 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021, ter behandeling van het Beleidskader erfgoed en cultuur 2022 (VD-73);*

constaterende dat:

- *de provincie terecht in cultuureducatie voor kinderen investeert;*
- *cultuur- en natuurwaarden elkaar kunnen versterken;*
- 2315 - *ook UNESCO natuur en cultuur met elkaar verbindt en benadrukt dat natuur en cultuur elkaar aanvullen;*
- *zowel cultuurhistorie- en infrastructuur als natuur tot de kerntaken van de provincie behoren;*

- *provincie zoveel mogelijk integraal werkt;*
- 2320 - *het Beleidskader aangeeft dat de provincie op veel terreinen een inspirator wil zijn; overwegende dat;*
- *kinderen in hun vormende fase zitten en dat het moment is om ze de relatie tussen natuur, cultuur en landschap mee te geven;*
- *kinderen daarmee opgroeien met kennis van (de samenhang tussen) cultuur- en*
- 2325 *natuurwaarden;*
- *daarmee de kans wordt vergroot dat die kinderen later beter zorgdragen voor die cultuur- en natuurwaarden;*
- *de provincie in dit beleidskader de ambitie heeft opgenomen om samen met partners toe te werken naar een vervolg op het Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs 2013-2023;*
- 2330 - *dat Bestuurlijk kader door het Rijk, provincies en gemeenten wordt opgesteld en de gezamenlijke ambitie voor het cultuuronderwijs bevat;*
- *dat provincie Noord-Holland uiteraard niet alleen het beleid bepaalt, maar dat we wel eigen punten kunnen inbrengen en een inspirator kunnen zijn;*
- gehoord de discussie, verzoeken GS:*
- 2335 - *aandacht voor de koppeling tussen cultuur- en natuurwaarden daar waar mogelijk mee te geven in de gesprekken over een eventueel nieuw Bestuurlijk kader Cultuur en Onderwijs; en gaan over tot de orde van de dag.*
- Partij voor de Dieren, SP en JA21*

2340 De **VOORZITTER**: Uw aangepaste motie maakt ook onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **ZAAL** (GL): Dat het een zware en bijzondere tijd is voor instellingen en makers van cultuur en behoeders van ons erfgoed is overduidelijk. Het is behelpen voor instellingen, voor makers en voor publiek. Ik zat gistermiddag met weinig mensen op een onderlinge afstand van

2345 anderhalve meter naar een zangvoorstelling te kijken, in plaats van in een volle zaal. Het koor deed zijn best, deed dezelfde uitvoering gewoon twee keer voor de helft van het publiek. Dat was een beetje behelpen, maar nog steeds was het prachtig. Het gaf aan hoe de sector zijn best doet en veerkrachtig meebeweegt. Het gaf ook aan dat makers en toeschouwers elkaar nog steeds opzoeken en weten te vinden. Onze provincie speelt een belangrijke rol in de sector cultuur en

2350 erfgoed. Bij het gezond houden van de infrastructuur bijvoorbeeld en bij het ontsluiten van al dat moois. Is dat een bescheiden rol? Ja, wellicht wel. Tenminste als je naar het geheel kijkt waarin ook Rijk, gemeenten en private partijen veel bijdragen. Momenteel is onze provinciale rol wat groter vanwege de financiële impuls die we als provincie aan de sector geven met de coronaherstelmiddelen. Onder normale omstandigheden is onze rol vooral belangrijk voor enkele

2355 specifieke deelgebieden. Deze nota maakt duidelijk dat de provincie die rol serieus neemt en die rol wil blijven spelen. GL heeft het college bij de eerdere behandeling van deze nota in overweging gegeven om Noord-Hollanders beter in staat te stellen van dat culturaanbod te genieten. We hebben de suggestie gedaan van een voucherprogramma, cultuur cheques, of hoe je ze ook zou willen noemen, die via scholen, bedrijven en maatschappelijke organisaties zouden

2360 kunnen worden ingezet. Dat zou ook ruimte bieden om specifieke doelgroepen te bereiken en de diversiteit van vraag en aanbod van cultuur te bevorderen. Misschien kunnen culturele

instellingen allianties aangaan met scholen of maatschappelijke organisaties en een gezamenlijk plan maken. We horen graag van de gedeputeerde of zij daar kansen ziet.

2365 GroenLinks is blij met deze nota, zowel als het gaat om de inhoud als om de wijze van totstandkoming. Het college heeft werk gemaakt van een goede raadpleging van PS en positief is dat dat sector zelf ook een rol gekregen heeft bij de totstandkoming. Dat vinden we heel goed. We hebben nog wel een voorstel als het om consultatie en draagvlak gaat. Het waren vooral de institutionele partijen uit de sector die meepraatten. De makers, denk aan kunstenaars, muzikanten en acteurs, missen zo een mogelijkheid. In andere provincies doet men positieve
2370 ervaringen op met het betrekken van de makers zelf. Daarom dient GL een motie in die steun krijgt van het CDA, VVD, PvdD, D66, PvdA, SP en CU.

Motie 239/13-12-2021

Inbreng van de makers bij cultuurbeleid

2375 *Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 13 december 2021 hebben kennis genomen van de statenvoordracht Beleidskader Erfgoed en cultuur 2022, gehoord de beraadslagingen,*

Constaterende dat:

2380 - *Het cultuurbeleid in onze provincie mede vorm krijgt op het niveau van regio's MRA en NHN;*

Overwegende dat:

- *In andere provincies (zie Utrecht) er soms sprake is van een klankbord van makers als gesprekspartner bij de totstandkoming van regionaal of provinciaal cultuurbeleid;*
2385 - *Dit wellicht ook voor onze provincie kan leiden tot verrijking en kwaliteitsverbetering van, alsmede vergroting van het draagvlak voor het cultuurbeleid;*

Verzoeken het College om:

- *Te rade te gaan bij andere provincies en te verkennen of er op het niveau van de cultuurregio's ruimte gemaakt kan worden voor de inbreng van makers.*

En gaan over tot de orde van de dag.

2390 *GroenLinks, CDA, PvdA, PvdD, D66, CU, SP en VVD*

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

2395 De heer **ZAAL** (GL): Tenslotte wil ik aan het college vragen om echt werk te maken van de eerder toegezegde evaluatie van de effecten van motie 42 Herstelmiddelen in de maatschappelijke sector. Wat hebben die bewerkstelligd? In hoeverre hebben ze een blijvend effect? Misschien wil de gedeputeerde ons daarover geruststellen. Ik hoop van harte dat onze cultuur- en erfgoedinstellingen en al die makers ergens in de loop van 2022 weer naar 'business as usual' kunnen, wetend dat de provincie als partner aan hun zijde blijft staan.

2400

De heer **KANIK** (D66): Ik denk dat geen van mijn collega's, toen zij begonnen aan deze bestuursperiode, enigszins kon vermoeden, dat we ons, na bijna twee jaar, nog middenin in een pandemie zouden bevinden. Terwijl we hier online en offline deze cultuurnota bespreken, zijn de ziekenhuizen al weer vol, moeten we afstand van elkaar houden en heeft onze samenleving te

2405 maken met grote restricties die ons het leven vrij moeilijk maken. Corona is overal aanwezig en infecteert niet alleen onszelf, maar is in onze hele samenleving geslopen. Het infecteert de manier van met elkaar omgaan, gesprekken met elkaar voeren en zelfs ons beleid, hier in de vorm van een cultuurnota. Dat maakt dat ik bij de behandeling van deze cultuurnota er anders in sta dan dat ik aan het begin van onze periode gedacht had. Ambities die we voor de coronacrisis wilden realiseren, zullen even in de ijskast moeten. De culturele sector wordt opnieuw hard
2410 geraakt door de nieuwe maatregelen. Zoals al eerder gezegd in de commissie, is D66 er een groot voorstander van dat we de culturele sector met tien miljoen euro ondersteunen om te proberen de sector door deze crisis te slepen. Ook vinden wij het logisch dat we in deze situatie een ruime rol pakken op cultureel gebied. Zo vinden wij de ambitie om regionale samenwerking te stimuleren, om zo bij te dragen aan het toegankelijk houden van de culturele infrastructuur en het bevorderen van cultuurparticipatie voor een breed publiek, een logische keuze. Ook dienen we de motie van GL om makers te betrekken bij ons cultuurbeleid hierom mede in.
2415 Het toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk is van onschatbare waarde gebleken tijdens de lockdown vorige winter. Daarom steunt D66 de continuatie van dit beleid. Het is belangrijke bron van onderwijs voor kinderen waarvan de scholen dicht waren. Zo konden ze toch aan hun boeken komen.
2420 Ook deelt D66 de gedachte dat cultuureducatie structureel moet worden. Het is een belangrijk onderdeel van het onderwijs. We zijn heel blij dat, door onze inzet, onderwater archeologie op de kaart staat. Vrijmaken van budget voor het tentoonstellen van de jurk uit het Palmhoutwrak mag oprecht een succes genoemd worden. Er is nog budget over om lopende projecten te steunen of ad hoc wat zaken op te pakken. D66 vindt het onderwerp zo belangrijk dat de fractie ook in de volgende bestuursperiode zeker weer met voorstellen zal komen op dit gebied.
2425 D66 zou D66 niet zijn als ze zich alleen zou bezighouden met het heden en daarmee de toekomst uit het oog zou verliezen. We lazen dat de provincie zich de komende jaren op de herbestemming van religieus en agrarisch erfgoed richt, omdat industrieel erfgoed al is ingevuld of in een ver gevorderd stadium van ontwikkeling is. Behalve de stolpen worden geen nieuwe inschrijvingen in het Erfgoedregister meer voorzien in deze bestuursperiode. Het is makkelijk om van kerken en stolpen te houden, vanwege hun esthetische schoonheid, maar ik wil hier toch een lans breken voor lelijk erfgoed, wat industrieel erfgoed vaak ook is. Misschien moet ik iets van
2430 mijn eigen achtergrond uitleggen zodat u begrijpt wat ik bedoel. Ik ben opgegroeid in de mooiste 'lelijkste stad' van Nederland, -misschien wel van Europa-, Zaanstad. Dan bedoel ik niet het nieuwe centrum, dat in de Koreaanse volksmond Legoland is gaan heten, maar vooral het industriegebied langs de Zaan en op het Hembrugterrein. Er zijn weinig andere plekken dan Zaanstad te vinden waar mooie woningen en oerlelijke fabrieken zij aan zij staan. Het is juist dat contrast wat Zaanstad zo mooi maakt. Waarom vertel ik nu over lelijk erfgoed in samenhang met de nabije toekomst? Het heeft ermee te maken dat er een hoop toekomstig 'lelijk erfgoed' aankomt, als we er tenminste van tevoren goed over nadenken. We staan aan de vooravond van de grootste omwenteling uit de nabije geschiedenis, de energietransitie. Het fossiele tijdperk komt op dit moment sputterend ten einde en er zal een nieuwe tijd aanbreken, zonder fossiele
2440 brandstoffen. De infrastructuur daarvoor zal in onbruik gaan raken en zal moeten worden omgezet om, of duurzame bronnen te kunnen verwerken, of gesloopt te worden, of bewaard en
2445 het liefst herbestemd te worden. Als grootste benzinehaven van de wereld en de op een na

grootste kolenhaven van Europa zal alleen al Amsterdam een enorme transformatie gaan
doormaken. Kolenopslagplaatsen, benzinetanks en benzinepompen zijn niet het eerste waar men
2450 aan denkt bij het woord erfgoed. Over het algemeen wordt het lelijk gevonden. Willen we daarvan
iets gaan behouden in onze nieuw te bouwen woonwijken dan moeten we leren erfgoed-inclusief
te bouwen. Bovendien is lelijkheid subjectief en is alles eerder een reden geweest dat we zoveel
erfgoed uit de periode tussen 1965 en 1985 gesloopt hebben. Daar hebben we nu spijt van.
2455 Amsterdam is nu pas, in 2021, wakker geworden en probeert het resterende potentiële erfgoed
uit deze periode te beschermen met een bestuursopdracht. Dat noemen ze het beschermen van
toekomstig erfgoed. Ik zeg: Laten we nu niet dezelfde fout maken met het echte toekomstige
erfgoed. Het erfgoed dat uit de energietransitie gaat komen en wat in potentie nog lelijker
gevonden wordt. Laten we er van te voren over nadenken wat we ermee willen.

Ik had een motie willen indienen op dit thema, maar ik ondervond dat voor velen bij dit
2460 onderwerp de stip nog te ver aan de horizon staat om begrepen te kunnen worden. Ik hoop dat ik
vandaag met mijn bijdragen het zaadje hebt geplant en dat mijn collega's de tijd nemen om er
over na te denken. Dan komen we later met een initiatiefvoorstel om het er wat langer over te
hebben. Wie weet kan de uitvoering van de motie die we mede indienen met de PvdD over
positieve herbestemmingsverhalen een beeld schetsen dat het ook kan het toekomstig fossiel
2465 erfgoed. Dat fossiele tijdperk is een te belangrijke periode in onze geschiedenis om uit te wissen.
Onze kleinkinderen zullen niet begrijpen hoe en waarom onze generatie zolang is doorgegaan
met het gebruik van fossiele brandstoffen, terwijl we wisten hoe destructief het voor onze manier
van leven was. Fossiel erfgoed vertelt dat verhaal en maakt het tastbaar. Als we het tenminste
behouden.

2470 De heer **HOOGERVORST** (SP): De cultuursector heeft het erg moeilijk en natuurlijk vooral door de
opgelegde beperkingen door de situatie rond de coronapandemie. Het is pijnlijk om te zien en te
horen hoe zwaar cultuurmakers en -aanbieders het hebben op dit moment en hoe men worstelt
om het hoofd boven water te houden. GS schrijven in het beleidskader dat er lessen geleerd zijn
2475 in deze zware periode, die helaas nog niet voorbij lijkt te gaan. Welke lessen zijn dat? Hebben
deze lessen hun weerslag gehad in dit beleidskader?

De fractie van de SP is niet ontevreden over hetgeen beleidskader ons vertelt. We hopen dat dit
kader binnen afzienbare tijd wordt gevolgd door de nodige uitvoeringsprogramma's en natuurlijk
uiteindelijk ook in een groter budget. Een budget dat ruimte gaat bieden aan onze inwoners om
2480 meer contact te komen met de verschillende aspecten van cultuur, waaronder erfgoed. Mede
door de coronacrisis is voor flinke groepen in onze samenleving cultuur nog meer op afstand
gekomen. Door andere crises zal deze afstand verder toenemen. Het baart ons grote zorgen dat
kinderen uit gezinnen met een lager inkomen, zeker nu, maar we vrezen ook straks, nauwelijks
in contact komen met alle culturele uitingen die onze samenleving kleur geven. Laat staan dat ze
2485 hun eigen culturele talenten kunnen ontwikkelen. Hoe kijken GS tegen deze ontwikkeling van
'cultuurarmoede' aan?

Om de toekomst van de culturele sector een boost te geven lijkt ons meer budget nodig. Als je
daar op dit moment even niet voor kiest, dan moet de positie van de vele vrijwilligers worden
versterkt, vooral op het gebied van deskundigheidsbevordering. Niet voor niets kwamen we
2490 enkele maanden geleden met twee initiatiefvoorstellen daartoe. Schakel vooral bij huidige

organisaties in om de deskundigheid van vrijwilligers te bevorderen. Bundel de krachten en gebruik de sterke punten. Samen met de PvdD en het CDA willen we GS oproepen de rol en de positie van de vrijwilligers eens nadrukkelijk te beschrijven en uiteraard te versterken. Dat doen we middels een motie.

2495

Motie 240/13-12-2021

Versterking positie vrijwilligers erfgoed en cultuur

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

Constaterende dat:

- 2500 - *de provincie Noord-Holland het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 heeft opgesteld en ter vaststelling aan PS voorlegt;*
- *in het Beleidskader de rol en positie van vrijwilligers summier aandacht krijgt;*
- *de uitvoering van het beleid voor een belangrijk deel afhankelijk is van de inzet van vrijwilligers;*
- 2505 - *een flink deel van de borging van erfgoed en cultuur in onze provincie afhankelijk is van de inzet en deskundigheid van vrijwilligers;*
- *om de waarde van het behoud van erfgoed, maar ook de inbedding daarvan in onze samenleving te borgen er financiële investeringen nodig zijn;*
- *bovenstaande financiële investeringen er (voorlopig) niet lijken te komen, met als gevolg*
- 2510 *dat het belang van de inzet van deskundige vrijwilligers groter zal worden;*
- *er in organisaties als Huis van Hilde, Oneindig Noord-Holland en Steunpunt Monumenten en Archeologie veel kennis aanwezig is.*

Overwegende dat:

- *de vrijwilligers in de sector Erfgoed en Cultuur gebaat zouden zijn met een meer gestructureerd aanbod van expertise en begeleiding bij de uitvoering van hun belangrijke taak;*
- *als wij in de toekomst cultureel en religieus erfgoed willen behouden we hierbij de inzet van vrijwilligers hard nodig hebben, en we vervolgens de plicht hebben om deze vrijwilligers zo optimaal mogelijk te ondersteunen;*
- 2520 - *de kennis en expertise over erfgoed en archeologie nu geconcentreerd is in de professionele organisaties en deze kennis meer gedeeld zou kunnen worden met vrijwilligers – dit zou beter gefaciliteerd moeten worden*

Besluit het college van GS op te roepen:

- *een notitie te ontwikkelen als aanvulling op het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 waarin specifiek de (wenselijke) rol en positie van vrijwilligers in deze sector wordt beschreven, waarbij toegewerkt wordt naar een gestructureerde samen- en wisselwerking tussen vrijwilligers en de reeds bestaande professionele organisaties.*
- 2525

SP, CDA en PvdD

2530 De **VOORZITTER**: Deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HOOGERVORST** (SP): We hebben geconstateerd dat in de cultuureducatie erfgoed vaak een kleine rol speelt. Dat verdient beter. Juist ook om erfgoed in de toekomst het belang te laten

houden dat we het nu toekennen. Erfgoed zou volgens ons een sterkere positie moeten krijgen
2535 binnen cultuureducatie. We begrijpen uiteraard dat de Provincie in eerste instantie niet gaat over
de inhoud van cultuureducatie. We willen met een motie, die mede wordt ingediend door het CDA
en de PvdD, GS toch aansporen eens na te denken over hoe wij erfgoed een grotere rol zouden
kunnen laten innemen in cultuureducatie.

2540 **Motie 241/13-12-2021**

Meer betrekken erfgoed bij en in de cultuureducatie

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

Constaterende dat:

- *de provincie Noord-Holland het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 heeft opgesteld en*
2545 *ter vaststelling aan PS voorlegt;*
- *de provincie in de periode 2021-2024 deel blijft nemen aan het matchingsprogramma*
Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK3) en hiervoor cofinanciering beschikbaar stelt;
- *de positie van 'erfgoededucatie' in het geheel wat onduidelijk blijft: bij welke organisatie*
2550 *is dit ondergebracht, wie houdt zicht op het belang van de aandacht voor erfgoed binnen*
CMK?;
- *de provincie veel belang hecht aan het goed positioneren van erfgoed in de samenleving,*
ook in de toekomst.

Overwegende dat:

- *het voor het behoud van (de waarde van) cultureel en religieus erfgoed van groot belang*
2555 *is om ook onze kinderen in aanraking te brengen met dit onderdeel van onze culturele*
schatkamer.
- *er kennis en expertise rond erfgoed aanwezig is binnen de professionele organisaties in*
onze provincie die zich bezighouden met het behoud van (de waarde van) erfgoed;
- *bestaande programma's, die onder de noemer CMK worden aangeboden, weinig aandacht*
2560 *besteden aan het onderdeel 'kennis van en omgang met erfgoed' in de cultuureducatie;*
- *het verstandig is als er binnen de provincie één organisatie zou zijn die zich bezig gaat*
houden met het opwaarderen en onderhouden van de positie van erfgoed binnen
cultuureducatie.

Besluit het college van GS op te roepen:

- 2565 - *het belang van 'erfgoededucatie' voor onze jeugd te onderschrijven;*
- *dit belang te ondersteunen door met een notitie te komen waarin zij de wenselijke rol en*
positie van 'erfgoededucatie' binnen de cultuureducatie in onze provincie beschrijft,
alsook aanbevelingen geeft dit meer structuur te geven.

SP, CDA en PvdD

2570

De **VOORZITTER**: Ook deze motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Tot slot zou de SP-fractie, in elk geval gesteund door het CDA,
graag een verdere ontwikkeling willen zien richting een Erfgoedhuis. Een organisatie, zoals deze
2575 in enkele provincies al bestaat, om de expertise rond het behoud en de herbestemming van en de
voorlichting over ons cultureel-historisch immaterieel en religieus erfgoed te bundelen. We

denken dat een Erfgoedhuis Noord-Holland tevens kan bijdragen aan het betrekken van onze inwoners bij de vraag: Wat is ons erfgoed? Iets wat ook het Verdrag van Faro beoogd te doen. En daarbij ook onze jeugd meer te prikkelen, bijvoorbeeld via cultuureducatie.

2580 Daarom deze laatste motie, mede ingediend door het CDA.

Motie 242/13-12-2021

Vorbereiden oprichting Erfgoedhuis Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen,

2585 *Constaterende dat:*

- *de provincie Noord-Holland het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 heeft opgesteld en ter vaststelling aan PS voorlegt;*
- *de kennis en expertise rond het behouden, benutten en beleven van erfgoed bij diverse organisaties aanwezig is.*

2590 *Overwegende dat:*

- *het wenselijk is om de kennis rond 'erfgoed' te bundelen in één organisatie;*
- *er in enkele provincies reeds een Erfgoedhuis bestaat, die succesvol erfgoedinstellingen, gemeenten, vrijwilligers, scholen en burgers ondersteunen die zich inzetten voor het behouden, benutten en beleven van erfgoed;*
- *door bundeling van alle inspanningen rond erfgoed het beleid slagvaardiger kan zijn;*
- *door bundeling van alle expertise en inspanningen rond erfgoed de uitvoering doelmatiger kan zijn, ook in de informatievoorziening en ondersteuning van vrijwilligers.*

2595

Besluit het college van GS op te roepen:

- *het belang van het behouden, benutten en beleven van erfgoed te onderschrijven en een aanzet te geven tot het oprichten van een Erfgoedhuis Noord-Holland; - dit tot uitvoering te brengen door middel van een voorbereidende notitie; - deze notitie aan PS voor te leggen uiterlijk in oktober 2022.*

2600

SP en CDA

2605 De **VOORZITTER**: Ook deze laatste motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Van aanvang af is aangegeven dat het hier om een actualisatie van het huidige cultuur- en erfgoedbeleid gaat. Er is een zorgvuldig proces van totstandkoming gevolgd, waarvoor dank aan de gedeputeerde. Het beleidskader geeft helder weer wat de ambities zijn, wat de rol van de provincie is en wat de te verwachten resultaten in 2025 zijn, met een bijbehorend financieel kader. We kunnen deze ambities onderschrijven, zoals de inzet op het behoud van onze karakteristieke stolpboerderijen. Het is goed dat er over een jaar ook een evaluatie komt over de uitkomsten van het overleg met de gemeenten over het instellen van een sloopvergunningstelsel. Duidelijk is dat het behoud van ons Noord-Hollands erfgoed niet alleen een taak is van de provincie, maar ook van gemeenten en het Rijk. Er zijn vele partners bij betrokken en vele vrijwilligers, die zich op dit terrein met hart en ziel inzetten. We hebben al eerder gepleit voor een ondersteuning van deze vrijwilligers en ondersteuning van bijvoorbeeld historische verenigingen en archeologische verenigingen. Om deze reden zullen we de moties

2610

2615

2620 van de SP 'Versterking van de positie vrijwilligers erfgoed en cultuur' en 'Voorbereiden oprichting Erfgoedhuis Noord-Holland' mede indienen.

Een ander voorbeeld uit het beleidskader, wat wij enorm belangrijk vinden, is de ondersteuning van ProBiblio en daarmee de lokale bibliotheken. De bibliotheken hebben een belangrijke maatschappelijke functie, als we alleen al denken over ontwikkeling, taalvaardigheid en de integratie van nieuwe Nederlanders. Dat kan niet voldoende benadrukt worden. Het als kind al vroegtijdig in contact komen met cultuur is ontzettend belangrijk voor een brede ontwikkeling. Wij onderschrijven het belang van cultuureducatie op basisscholen dat door PleinC wordt uitgevoerd. Het zou goed zijn om te kijken of hier ook aandacht kan worden geschonken aan het belang van erfgoed. Om die reden dienen we mede de motie van de SP in. Meer betrekken van erfgoed bij de cultuureducatie. De focus op de ontwikkeling van het cultuurlandschap, de soms noodzakelijke herbestemming van ons gebouwd religieus en agrarisch erfgoed en onze culturele infrastructuur zijn de dragers van het beleidskader erfgoed en cultuur. Goed dat daarop wordt ingezet. Het allerbelangrijkste is dat onze inwoners de uitkomsten daarvan als iets belangrijks zien voor hun beleving van het wonen in Noord-Holland. Uiteindelijk gaat het erom dat we ons erfgoed door kunnen geven aan de volgende generaties en dat het culturele gezicht van Noord-Holland door mensen wordt gewaardeerd. Het beleidskader erfgoed en cultuur is wat het CDA betreft daar een goed uitgangspunt voor.

Mevrouw **VAN SOEST** (50PLUS/PvdO): We steunen in ieder geval het betoog van het CDA.

Mevrouw Kuiper heeft aardig wat punten voor mijn neus weggekaapt.

2640 Er verdwijnen twintig stolpboerderijen per jaar, maar er worden ook nieuwe gebouwd. De fractie van 50PLUS/PvdO behoudt natuurlijk liever de oude, traditionele en unieke stolpboerderijen. Leegstand en verwaarlozing als gevolg van het verlies aan economische functies zijn de voornaamste oorzaken van het verdwijnen van de stolp. De Provincie wil toekomstige sloop zoveel mogelijk tegengaan door hergebruik aantrekkelijk te maken. Dit door de Provincie door verduurzaming en herbestemming te ondersteunen en nieuwe economische functies mogelijk te maken. Zo is opsplitsing van karakteristieke stolpboerderijen en meerdere woningtypen in de Omgevingsverordening mogelijk gemaakt. 50PLUS/PvdO waardeert dit enorm. De stolpboerderij is typisch Noord-Hollands en moet behouden blijven.

2650 Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Ik loop door de poort van het Nederlands Vestingmuseum in Naarden op weg naar een bestuursvergadering. Het museum ligt op een van de bastions van de vestingwerken. Links graasden de geiten en rechts is een van de vrijwilligers bezig met het schoonmaken van een van de vele kanonnen. Waar het normaal druk is met schoolgaande kinderen die verteld worden over de geschiedenis van de vesting en een kanon mogen afschieten, 2655 onder begeleiding van een van de vrijwillige kanonniers, is het nu stil in het museum. We zitten middenin de coronacrisis en het museum heeft het zwaar. Hoe gaan we dit overleven? Waarom vertel ik dit? Dit vertel ik mede om aan te geven dat tien miljoen euro steun van de provincie voor de vele culturele instellingen in onze provincie van groot belang is geweest. We hebben tot nu toe en hopelijk voor langere tijd het hoofd boven water kunnen houden van de vele instellingen, 2660 maar het blijft worstelen. De VVD is tevreden met het voorliggende beleidskader. We danken GS voor het zorgvuldig gelopen proces. Hoewel vertraagd heeft dit er juist voor kunnen zorgen dat

de uitdagingen waarvoor de sector is komen te staan, door de coronacrisis, hun beslag hebben kunnen krijgen in dit kader. We hebben allemaal gezien hoe kwetsbaar de sector is. De VVD is ook content met de focus die ligt op prioriteit en uitgangspunten, die specifiek bij onze provincie
2665 passen. Voor het in stand en leefbaar houden van ons cultureel erfgoed hebben we in eerste plaats onze samenwerkingspartners nodig en heel veel vrijwilligers. Heel terecht dat die in het beleidskader helder worden benoemd. We zijn, net als het CDA, ook blij met de waarderingkaart voor de stolpboerderijen en tevreden dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat zij het komende
2670 jaar met gemeenten met stolpboerderijen in hun grondgebied, opnieuw in gesprek gaat over het actualiseren van het stolpenbeleid, om zoveel mogelijk stolpboerderijen te behouden. Voor de VVD is de culturele infrastructuur en het stimuleren van een bovenregionaal netwerk de belangrijkste paragraaf in deze nota. Een goed infrastructureel netwerk en samenwerking kunnen de kwetsbaarheid in tijden van crisis verminderen. Hier heeft de overheid dus echt een stimulerende taak. Zeker als het gaat om het toegankelijk houden van het bibliotheeknetwerk en
2675 cultuureducatie. We zijn blij met de structurele steun vanuit het beleidskader voor deze twee onderdelen. Als we kijken naar de motie van GL over de klankbordgroep van makers dan vinden wij dit naast een sympathieke motie ook heel nuttig en eigenlijk bijna een open deur. Hoe logisch is het nu om juist met makers en de achterban in gesprek te gaan om te zien wat er leeft en wat er mogelijk en nodig is voor verdere beleidsontwikkeling? We dienen deze motie dus heel graag
2680 mede in.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

De heer **HOOGERVORST** (SP): De VVD roemt het stuk omdat de vrijwilligers zo benoemd worden.
2685 Dat ben ik wel met mevrouw Van Meerten eens. Is zij het ook met ons mee dat het in het beleidskader wel wat ontbreekt aan de beschrijving van de rol en positie die de provincie de vrijwilligers toedicht in het cultuurbeleid?

Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Nee, dat ben ik niet met u eens. Waar de VVD naar heeft gekeken
2690 is wat de steun richting de vrijwilligers is, wat het beleid is waarbinnen we binnen de kaders daaraan aandacht besteden. We zien op dit moment geen nadere rol, laat ik het voorzichtig omschrijven, om in dat kader nog meer of andere zaken te moeten doen, waarvan wij vinden dat die stimulatie ook vanuit de provincie zou moeten komen.

2695 De heer **HOOGERVORST** (SP): Bent u het dan met mij eens dat als we de cultuursector ook op dit niveau willen versterken en we niet kiezen voor een groter budget, waardoor professionele organisaties direct kunnen worden ingeschakeld of uitgebreid, we juist die positie van de vrijwilligers moeten versterken?

2700 Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Aan vrijwilligers zitten veel, laten we het zo zeggen, haken en ogen, zoals vrijwilligersbeleid en noem maar op. Ik vind, kijkend naar musea, culturele instellingen, dat juist vanuit deze organisaties al heel veel voor hun vrijwilligers kan worden gedaan. Dat gebeurt ook vaak, ook vanuit gemeenten. Als ik zie hoeveel er vanuit gemeenten

2705 wordt gedaan om vrijwilligerswerk te stimuleren dan zie ik daar niet direct een extra rol voor de provincie weggelegd.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Kuiper.

2710 Mevrouw **KUIPER** (CDA): U gaf aan dat het binnen de provinciale kaders belangrijk is dat er veel wordt gedaan aan erfgoed kennisdeling et cetera. Nu zijn er veel vrijwilligers, maar ook georganiseerde vrijwilligers in de vorm van historische of archeologische verenigingen. We hebben een infrastructuur waarin er al veel kennis is. Denk aan het Steunpunt Monumenten en Archeologie. Bent u het met mij eens dat het soms fijn is dat wanneer een vereniging met vragen zit, - ik denk daarbij aan wetgeving, zoals de Omgevingsverordening-, dat het fijn is als die 2715 vereniging dan een beroep kan doen op een organisatie die de provincie toch al als partner beschouwt en dat die partner alle kennis en ervaring die ze heeft, kan inzetten op de vragen en behoeften van toegewijde vrijwilligers? Ziet u geen win-winsituatie?

2720 Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Ja, ik kan me daar best wel iets bij voorstellen. Ik voel er enerzijds wel voor, maar tegelijkertijd twijfel ik, we hebben er al meerdere malen over gesproken in de commissie. Ik denk dat we in eerste instantie niet die weg zouden moeten inslaan. Ik sluit het niet uit, maar op dit moment niet. Ik werk in veel organisaties ook met vrijwilligers. Ik zie dat organisaties zelf vrij inventief zijn en ook dicht genoeg op de materie zitten om hun vrijwilligers de juiste informatie te geven. Ik zit meer op die toer. Laten we eerst kijken hoe het vanuit die 2725 organisaties kan dan dat wij dat vanuit de organisaties voor hen gaan regelen. Daar zie ik ook de nadelen van.

Er liggen moties van de PvdD voor waarvan ik bij de motie over de historische geografie niet zie wat de gevolgen zijn als de motie wordt aangenomen. Die motie zal de VVD in eerste instantie 2730 niet steunen. Voor de andere moties wacht ik de reactie van GS af. De motie voor inspiratie voor herbestemmingsprojecten vind ik heel sympathiek. Ik vind het ook een nuttig idee. Ik vraag me af of dat al niet veel gebeurt, als je kijkt naar organisaties zoals 'Liniebereid ondernemen'.

2735 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hollebeek.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Het gebeurt misschien wel, mondjesmaat. Ik ben er niet bij betrokken. Er zijn heel veel stichtingen. Mijn idee was juist om het op een niveau te tillen vanuit de provincie, zodat mensen vanuit verschillende velden inspiratie op kunnen doen. Je krijgt een wat breder perspectief waardoor je ziet wat er ook mogelijk is, zodat je wat verder gaat kijken 2740 dan de koker waar je al in zit.

Mevrouw **VAN MEERTEN** (VVD): Dit klinkt heel sympathiek. Ik wacht nog wel de reactie van GS af. Ik vraag me af of er ook vraag naar is. Gaan we dan niet iets doen waarvan wij denken dat het aangeboden moet worden, maar is de vraag er ook?

2745

De heer **CARTON** (PvdA): De PvdA Noord-Holland is tevreden met de ambities in het beleidskader erfgoed en cultuur, met daarin extra aandacht voor diversiteit en inclusiviteit. Een sector die het momenteel zwaar heeft vanwege alle beperkende maatregelen in de pandemie, waarin we nog steeds zitten. Met meerderheid is een fonds opgericht om de sector te ondersteunen. Ik zou
2750 graag nog duidelijkheid hebben van de gedeputeerde over de hoeveelheid ruimte die er nog in het fonds zit om gedurende de komende tijd ondersteuning te bieden. Wat is daarbij de inzet op dit punt?

Daarnaast wil ik een voor mijn fractie belangrijk punt benadrukken. In Nederland hebben tweeënhalf miljoen mensen van zestien jaar of ouder moeite met lezen en schrijven. Dat is
2755 achttien procent van alle mensen in Nederland. Niet goed kunnen lezen of schrijven heeft gevolgen. Je vindt minder snel een baan, of je hebt minder grip op je geldzaken. Een laaggeletterde kan wel lezen of schrijven, maar niet genoeg om helemaal mee te doen in deze samenleving, of zoals de gedeputeerde het in de commissie zei dat we eigenlijk moeten spreken over geletterdheid. Daarmee ben ik het geheel eens. Mijn fractie is blij met de activiteiten van
2760 ProBiblio om voor deze inwoners, in samenwerking met de bibliotheken, deze taalvaardigheid te versterken. Dat onderschrijven we. We weten dat dit ook belangrijk is voor de gedeputeerde en partijen die hier aanwezig zijn. Mijn fractie ziet ook kansen om ervoor te zorgen dat deze Noord-Hollanders geletterd zijn om te zorgen dat ze zelfstandiger, zelfredzaam zijn, driemaal minder werkloos en onderdeel uitmaken van een inclusieve provincie. Hierover willen we graag met de
2765 leden van GS en PS verder in gesprek. De PvdA komt in het eerste kwartaal van het nieuwe jaar met een discussienota om met elkaar specifiek op dit punt in te zoomen.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

2770 De heer **HOOGERVORST** (SP): Met alle respect voor uw pleidooi om aandacht te vragen voor geletterdheid. U zult ongetwijfeld weten dat ook de SP een groot voorstander is van het aanpakken van het probleem van laaggeletterdheid. Wat ik niet begrijp is waarom u dit aanbrengt onder het kopje cultuur. Als er zoveel tijd en aandacht binnen het kader van cultuur besteed moet gaan worden aan geletterdheid, wat wilt u daar dan mee bereiken ten behoeve van de
2775 cultuursector?

De heer **CARTON** (PvdA): Waarom ik het inbreng bij deze nota is omdat ProBiblio de taak heeft om hiervoor inzet te plegen met de activiteiten die zij hiervoor hebben. Wij zien kansen dat zij met die taak, mogelijk op een andere manier, of aanvullend, de geletterdheid in Noord-Holland
2780 kunnen versterken. Om daarover het gesprek te kunnen voeren, werken we nu een discussienota uit.

De heer **HOOGERVORST** (SP): We wachten de discussienota met belangstelling af. Kunnen we daarbij ook een verzoek om een apart budget voor de aanpak van laaggeletterdheid verwachten,
2785 of moet het allemaal worden opgelost uit hetzelfde budget?

De heer **CARTON** (PvdA): We nemen dat inderdaad mee in de discussie die we gaan voeren. Er zal nog geen kant en klaar voorstel liggen. Daarover willen we juist met elkaar in gesprek. Het is

2790 zeker niet de bedoeling dat dit het budget voor cultuurbeleid opslokt. We willen de accenten samen verkennen om te weten of we mogelijk nog een aanvulling kunnen doen.

Mevrouw **NANNINGA** (JA21): De kunst- en cultuurvisie van een linkse coalitie en dan ook nog onder auspiciën van een GroenLinkse gedeputeerde. Ik hield mijn hart vast toen ik dit
2795 beleidskader opensloeg, maar kijk eens aan. Er is veel geld, veel aandacht en een uitgebreid instrumentarium voor onze cultuurhistorie. Het ontsluiten, restaureren en behouden van erfgoed, aandacht voor de Noord-Hollandse stolpboerderijen, de steun voor cultuuronderwijs, de
2800 erkenning van het zegenrijke werk van bibliotheken. Ik kan me eigenlijk wel vinden in het betoog van de Kanik van D66 over het behoud van industrieel erfgoed, dat we hebben rond onze energievoorziening. Na een decennium of twee in de kou of in het donker, omdat windturbines en zonneweides natuurlijk niet voldoen en omdat alle bossen zijn opgestookt in biomassa-ovens zullen we allemachtig blij zijn dat we nog wat oude centrales over hebben om het weer licht en warm te krijgen. Niets dan lof.

2805 Onze partij is niet dol op het verstrekken van cultuursubsidies aan makers. In onze visie is een bijdrage van de overheid aan kunst en cultuur niet het verstoren van de markt met het in stand houden van verborgen werkloosheid van kunstenaars, maar juist dit, wat eigenlijk in dit plan staat: behoud, restauratie, ontsluiting, inventarisering van ons cultureel erfgoed. We zullen de door GL ingediende motie dan ook niet steunen. Op provinciaal niveau moeten alle ballen op erfgoed, wat ons betreft. De makers die zichzelf niet kunnen bedruipen moeten misschien toch maar wat anders gaan doen met hun carrière. Al met al onze complimenten aan de gedeputeerde en aan de
2810 ambtenaren voor dit zeer overzichtelijke en complete stuk.

Dan nog iets over de Valletta benadering van archeologie: het in situ behouden van opgravingen. Dat is heel ambitieus. Het is op een droog eiland als Malta een stuk makkelijker te realiseren dan in onze drassige polder. Het is goed dat we ons daaraan gecommitteerd hebben. Grote delen van onze provincie zijn immers bijna museaal op zichzelf. Om daarin ook opgravingen te kunnen
2815 behouden en exposeren, draagt bij aan de culturele waarde voor de bezoeker. Voor wie van geschiedenis en cultuur houdt raad ik aan om Malta en Valletta te bezoeken. Heeft JA21 dan niets om over te klagen? Ja, dat wel. Er staat natuurlijk wat plichtmatige onzin in over diversiteit en inclusie, wat volgens onze fractie natuurlijk nooit een doel op zich is en ook niets te maken heeft met schoonheid, kunst, erfgoed, verwondering, kortom alles wat je associeert met kunst en
2820 cultuur. Het is ook heel jammer dat ik geen budget heb gezien om de werkelijk afgrijselijke lampen die onze plenaire zaal ontsieren, te vervangen. Misschien is dat een punt voor de volgende begroting.

Reactie GS in eerste termijn:

2825 Gedeputeerde **PELS**: Laat ik beginnen met het bedanken van onze ambtenaren. Er is ontzettend hard gewerkt in de afgelopen anderhalf jaar, niet alleen aan dit beleidsstuk, maar ook aan ons Nood- en herstelfonds. Onze cultuurmensen draaien continue overuren en nu kunnen ze hier niet bij zijn. Ik mag hier staan namens hun, voor mijn gevoel. Ik wil via deze weg alle betrokken
2830 ambtenaren uitgebreid bedanken voor hun geweldige inzet. Ook de Statenleden worden bedankt, Ik heb genoten van het proces dat we samen hebben gelopen. We kunnen vaststellen dat we in

een complexe tijd leven, waarin we cultuur nodig hebben. Of dat nu persoonlijk is als uitlaatklep, maatschappelijk als verbinding, of economisch. We hebben gezien wat voor enorm gat geslagen is in een sector die ook economische van groot belang is voor onze provincie. Misschien zijn we
2835 het op de inhoud niet altijd eens, of hebben we af en toe een discussie over wat cultuur is. De een geniet van het levenslied en een ander van het museum. Wederom hebben we gezamenlijk vastgesteld dat niemand vraagtekens stelt bij het belang van cultuur. Omdat we het allemaal zo omarmen, wil ik vanaf deze plek alle makers, producenten, de vele vrijwilligers en de instellingen een hart onder de riem steken en bedanken voor de inzet in de afgelopen anderhalf jaar. Wat zij
2840 steeds moeten meemaken met 'op en neer', open en dicht en aanpassen. We hebben veel van ze gevraagd. Ze hebben steeds geleverd. Zoals u ook al stelde, we staan klaar als provincie met ons Noodfonds ,maar ook met het Herstelfonds om ondersteuning te bieden. Dat doen we met het Rijk. We kijken goed waarmee het Rijk komt als er steunmaatregelen zijn. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we daarop zo goed mogelijk aansluiten. Ook de samenwerking met de gemeenten
2845 heb ik de afgelopen tijd enorm gewaardeerd. We hebben in gezamenlijkheid een brief gestuurd om het belang van de culturele sector te benadrukken. Op de weg die we nu inslaan met dit cultuurbeleid, waarbij ook wordt ingezet op regionale samenwerking, kunnen we ook gemeenten steunen in het steeds verder versterken van hun lokale culturele sector. Ik hoop van harte dat als zij lokaal een mooi coalitieakkoord maken, zij ook veel geld zullen uittrekken voor cultuur.
2850 Naast het herstel zien we ook andere uitdagingen, die u ook al heeft benoemd. Inclusiviteit zei ik echt als een proces. We hebben het nu benoemd. We zullen blijven leren onderweg hoe we inclusiviteit kunnen betrekken. Hetzelfde geldt voor verduurzaming. Er ligt een enorme opgave om ons erfgoed te verduurzamen, om het klimaatbestendig te maken. Ik denk dat die opgave alleen nog maar zal groeien in de komende jaren. We moeten daar als provincie, mede een
2855 antwoord op geven. Ik zal eerst de vragen beantwoorden en daarna op basis van de moties op uw inbreng reageren. GL vroeg of er nog iets kan worden gedaan met culturele cheques, om op die manier de culturele sector te kunnen ondersteunen. De gedeputeerde vraagt om het mee te nemen en het college de ruimte te geven om dat te wegen bij het Herstelfonds. Dat is de geijkte plek. We kijken dan goed
2860 naar wat het Rijk doet. We hopen natuurlijk op een Regeerakkoord, een dezer dagen. Dan kunnen we zien wat er voor de culturele sector wordt gedaan. Dat wegen we mee. Dan kijken we in het Herstelfonds of we er zelf nog een impuls aan kunnen geven. Het is belangrijk dat we straks zowel het Noodfonds als de herstellfondsmaatregelen goed evalueren. Waar ik een uitdaging zie voor de Staten is om te weten, dat als de
2865 herstellfondsmaatregelen aflopen en we ons staande beleid hanteren, of we onderweg lessen hebben geleerd, die een plek zouden moeten krijgen in het cultuurbeleid. In de verre toekomst moet daar bij stil worden gestaan. De lessen die zijn geleerd is bijvoorbeeld het grote belang van regionale samenwerking. Ook de samenwerking tussen instellingen is belangrijk. Soms is de culturele sector helaas een sector van
2870 eilandjes. Nu zagen in de coronacrisis dat instellingen van hun eilandjes af kwamen en bij elkaar keken hoe de ander het deed. Daarom is in het cultuurbeleid ingezet op samenwerking tussen instellingen. Nu is er absoluut veel meer budget nodig, want de sector wordt hard geraakt. Daar hebben we het Nood- en Herstelfonds voor. Of dat in de toekomst ook nog zo is, is de vraag. Laten we afwachten hoe het uitpakt voor de sector en wat het Rijk qua impulsen nog geeft.

2875 Er zijn geen harde cijfers over het Noodfonds. Nog niet alles is binnen. De voorlopige raming is dat er mogelijk twee miljoen euro resteert, dus wat terugkomt uit de eerste en tweede tranche. Zoals ik eerder in een brief met u heb gedeeld, zou ik dat graag willen reserveren voor eventuele aanvullende noodsteun, maar ook om gericht een groep te steunen, welke hard geraakt wordt. Dat zijn de jonge makers. We zijn daarvoor instrumenten aan het ontwikkelen, die we met u
2880 zullen bespreken. Deze groep wordt nog harder geraakt dan andere makers. We vinden het belangrijk om de jonge makers een steuntje in de rug te geven. Zij zijn de makers van de toekomst. We hebben ze nodig. Mocht noodsteun niet meer nodig zijn, dan nemen we de middelen graag mee naar het Herstelfonds.

2885 De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Over het bedrag dat eventueel resteert van het Noodfonds: dat is op zich goed nieuws. Is het dan niet verstandig en ook logisch om dan andere organisaties te zoeken die wellicht in een eerdere fase bij de toekenning van steun zijn afgevallen? Dat de jonge
2890 cultuurmakers gesteund moeten worden, daarmee ben ik het van harte eens. Daar moedig ik het college ook toe aan. Wellicht is daar ergens anders geld voor te vinden?

Gedeputeerde **PELS**: Als u nog een plekje weet waar we dat geld kunnen vinden, dan houd ik me warm aanbevolen. We hebben deze lijst met instellingen samengesteld met gemeenten. Dat is
2895 aan het begin van de crisis gedaan. We keken naar het regionale effect van deze instellingen. Wat nu blijkt, lopende het proces, is dat de instellingen die niet op de lijst staan, ook vaak op steun kunnen rekenen van de gemeenten zelf, via de Rijksmiddelen. Het Rijk heeft aanvullende middelen vrijgemaakt voor lokale instellingen. Daarvan maken de gemeenten goed gebruik. Op dit moment heb ik niet het beeld dat er organisaties zijn, die achter het net vissen, maar die we
2900 wel graag zouden willen ondersteunen. Ik zal er zeker opnieuw naar vragen, als we in overleg gaan met de wethouders. Zij hebben het meest complete beeld van hoe het er lokaal aan toegaat. Ik neem uw vraag mee naar dat overleg.

Ik bedank JA21 voor de complimenten. Ik hoop u nog vaker te verrassen. Helaas ga ik niet over
2905 de lampen. Dat is aan de Commissaris van de Koning.

Motie 235 is deels overbodig en deels moet ik de motie ontraden. Het is al in ons ruimtelijk regime vastgelegd. Denk aan Bijzonder Provinciaal Landschap, de Stelling van Amsterdam. Onze instrumenten staan benoemd op pagina 9: de Leidraad, ARC, PARK, ARO. In onze
2910 Omgevingsverordening is het ook duidelijk belegd. Waar zit nu de macht van erfgoed? Voor de Stelling van Amsterdam hebben we separaat een energiekader moeten maken, omdat het nu verboden is om energie op te wekken binnen de Stelling. Het is nu al sturend. De motie wekt de indruk dat u verder zou willen gaan dan wat er nu aan instrumenten ligt. Dat zou ik willen ontraden. Uiteindelijk maken we gezamenlijk een integrale afweging, die ook maakte bij de
2915 verordening. Daaraan zou ik me willen houden.

Dan kom ik bij motie 236. Deze motie is grotendeels overbodig. We hebben de Leidraad Cultuurhistorie en Landschap. We maken glossy's over archeologie. De koppeling naar de

2920 ruimtelijk ordening is gelegd met de Omgevingsverordening. Als u verder zou willen gaan, dan moet ik de motie ontraden. Beide dossiers zouden dan aan kracht verliezen. Op Natuur hebben we een aantal harde doelen. Als een en ander in elkaar wordt vervlochten dan komen we ingewikkelde zaken tegen. Soms komen elementen tegenover elkaar te staan. Dan zou je bijvoorbeeld vanuit Landschap een open landschap willen. Dan moeten er bijvoorbeeld bomen worden gekapt. Dan moet omwille van de cultuurhistorie een afweging worden gemaakt. Daar waar we elkaar moeten en kunnen vinden, doen we dat al met de genoemde instrumenten.

2925

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hollebeek.

2930 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik kan me goed vinden in de beantwoording van de gedeputeerde, met uitzondering van het feit dat er in het dictum wel gesteld wordt 'waar mogelijk'. Het wordt niet als een in beton gegoten blauwdruk gepresenteerd.

Gedeputeerde **PELS**: Ik herken die verwoording in uw motie. Voor mijn gevoel doen we dat nu al voldoende. Ik zie nu niet een mogelijkheid om dat nog verder te versterken. De motie is overbodig.

2935

2940 Motie 237: Als we erfgoed sexy kunnen presenteren, dan moeten we dat vooral doen. Afgelopen periode hebben we het geregeld gepresenteerd. Ik wil geen waardeoordeel geven over de wijze waarop. Op www.steunpunterfgoednh.nl zijn voorbeelden te vinden. Laten we eens kijken hoe we het ook in de komende periode op een passende manier kunnen doen, die past bij deze tijd. Als u mij daarin de ruimte geeft, dan kan het college de motie van een positief advies voorzien.

Motie 238 moet ik ontraden. De provincie gaat niet over de inhoud van educatie. Daar gaat het onderwijs over. Daar gaat deels de minister van Onderwijs over. De Tweede Kamer is voorzichtig om zich te bemoeien met de inhoud van het curriculum. Daar wil ik me bij aansluiten.

2945 Cultuureducatie ansich is al erg kwetsbaar. Cultuureducatie is een steeds incidenteel programma. Er is nog niets structureel belegd bij het Rijk. Iets wat de provincie wel zou willen en waarvoor zij ook lobbyt. Het lijkt me niet verstandig om nu onderdelen aan die lobby te hangen. Laten we het aan het onderwijs laten. Laten we zorgen dat er cultuureducatie is en dan bij voorkeur voor nog veel meer kinderen.

2950

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hollebeek.

2955 De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): U zegt eigenlijk dat u in het overleg over het beleidskader het niet over de inhoud heeft?

Gedeputeerde **PELS**: Dat klopt. We hebben het vooral over de middelen. Er komt, hoop ik wel, een nieuwe periode aan. Dat zal ook van het Rijk afhangen. Het gaat steeds om incidentele middelen. Waarover we het tot nu steeds hebben gehad is vooral: Voor wie maken we het beschikbaar? Dat is een grote uitdaging, omdat we er nu, alleen met middelen vanuit de provincie en dus niet met

2960 Rijksmiddelen, voor hebben gezorgd dat VMBO en ook de witte vlekken aangehaakt zijn, zodat de scholen ook daar mee kunnen doen.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Dan constateer ik dat er nog een mooie taak voor ons gezamenlijk ligt.

2965

Gedeputeerde **PELS**: Ik denk dat we daarin van mening verschillen. Ik veronderstel dat uw Staten zich niet met het onderwijs curriculum willen gaan bemoeien.

2970

Motie 239 kan ik positief adviseren. Als het mag, met uw instemming, zou ik de motie nog wat breder willen trekken en dat we ook kijken hoe bijvoorbeeld producenten en andere belanghebbenden in de culturele sector kunnen aanhaken. We hebben daarmee goede ervaringen in Noord-Holland Noord bij het opstellen van het Cultuurprofiel. Dat moet nu door naar een uitvoeringsprogramma. In de MRA is er nog niet een dergelijke klankbordgroep. Het lijkt me mooi om daarmee aan de slag te gaan.

2975

In motie 240 wordt onderscheid gemaakt wat voor mijn gevoel niet zo strak is. We kennen veel mixinstellingen, die én vrijwilligers én professionals hebben. We hebben slechts een aantal instellingen die puur en alleen op vrijwilligers draaien en die dat niet lijken te redden. Ons beeld is dat ze er goed voorstaan. Op uw vraag over de Omgevingswet: Daarvoor kunnen verenigingen nu al bij het steunpunt terecht. Ze kunnen daar niet terecht met een vraag over bijvoorbeeld het bouwen van een website, of hoe een vereniging kan professionaliseren. Ik ben wat zoekende. Bij Herbestemming hebben we ze nu duidelijk naar voren gebracht. Molens is een duidelijk aandachtspunt in het beleidskader, wat zich echt richt op vrijwilligers, net als het Huis van Hilde. We gaan de komende tijd kijken naar onze regelingen, maar ook naar ons beleid. Ik kan me voorstellen dat we kijken naar het versimpelen en het verduidelijken. Als we iets tegenkomen waarmee we vrijwilligers verder kunnen helpen dan doen we dat. Daarom vind ik een notitie ingewikkeld, omdat we die nu eigenlijk voor hebben liggen. Dit is wat wij denken wat wij nu voor vrijwilligers kunnen betekenen. Onderweg en lerende zullen we misschien nieuwe dingen ontdekken. Als we u een notitie zouden sturen, dan ziet die er ongeveer hetzelfde uit als het voorliggende document. Dit kunnen we waarmaken binnen ons huidige budget. Stel dat u wilt dat we bijvoorbeeld de historische verenigingen financieel gaan ondersteunen, dan is daarvoor op dit moment geen budget. Los van de vraag of het aan de provincie is om dat te doen en niet aan gemeenten. Motie 240 moet ik ontraden.

2980

2985

2990

2995

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Kuiper.

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Fijn om te horen dat als er inhoudelijke vragen zijn, men zich tot het steunpunt kan richten. Is een steunpunt structureel gefinancierd?

3000

Gedeputeerde **PELS**: Ja dat klopt.

Daar waar we kunnen leren en iets kunnen aanpassen voor vrijwilligers zullen we dat zeker doen. Wat er nu staat in het beleid, daarvan denken we dat we dat kunnen waarmaken.

3005 Motie 241: U kunt verwachten dat Gedeputeerde Staten hetzelfde reageren als bij de andere motie over educatie. We gaan niet over het curriculum van het onderwijs. Gelukkig kan ik u geruststellen. Erfgoed zit nu al in cultuureducatie en ook in de langlopende leerlijnen. Scholen borgen het vaak daar. Ik moet ook deze motie ontraden.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

3010 De heer **HOOGERVORST** (SP): Dank aan de gedeputeerde voor haar toelichting op onze motie. Jammer dat zij de motie negatief adviseert. Dat is niet nodig. Ik kom zelf uit het basisonderwijs. We vroegen regelmatig subsidie aan bij organisaties, die bijvoorbeeld als voorwaarde stelde dat de school iets moet doen met dichtkunst. Ik noem maar wat. Dat wordt over het algemeen geaccepteerd door het onderwijs. Het is niet zo dat het onderwijs niet wil dat de
3015 subsidieverstrekker zich bemoeit met de inhoud. Dat is te kort door de bocht. Als u zegt dat erfgoed al een plek heeft in cultuureducatie dan geef ik u gelijk, maar dat is echt marginaal. Het zou jammer zijn als de provincie haar invloed niet zou kunnen uitoefenen om dat aandeel te vergroten. Hoe denkt u daarover?

3020 Gedeputeerde **PELS**: Ik kan me voorstellen dat het onderwijs zich af en toe laat sturen door bijvoorbeeld subsidie bij een organisatie aan te vragen. Het onderwijs valt uiteindelijk wel onder de overheid. Dat zijn wij. Ik vind het wel een andere vraag als Provinciale Staten zich gaan bemoeien met het curriculum. Mochten we ooit tot een subsidieregeling komen waarbij bijvoorbeeld heel direct kan worden bijgedragen aan dichtkunst en een school vraagt daarop aan
3025 en maakt haar curriculum op dan is dat een vrije keuze van de school, terwijl als wij dat als overheid opleggen dan is dat het niet. Daarin zit voor mij een duidelijk verschil. U geeft zelf aan dat het wat marginaal is. Misschien kan er een delegatie van uw Staten richting de Kamerfracties gaan om daarvoor een mooi pleidooi te houden. U kent ook de terughoudendheid van de Kamer om zich te bemoeien met het curriculum op scholen. Ik denk dat we hier diezelfde
3030 voorzichtigheid moeten betrachten.

Motie 242 betreft het Erfgoedhuis. Daarover hebben we een aantal keer gesproken in de commissie. We hebben gezocht naar wat zo een Erfgoedhuis precies is. Het college trachtte te laten zien dat veel al door het steunpunt wordt gedaan. Daar zit vooral het verschil in waarbij je
3035 vrijwilligers wel of niet betreft. Dat slaat voor mij wat terug op die positie van de vrijwilligers. Binnen de huidige begroting van het cultuurbeleid zie ik niet de ruimte. Het zijn dan echt aanvullende taken die we gaan opzetten, naast wat het steunpunt nu al doet. Dan zou scherper moeten worden wat we nu missen. Ik moet eerlijk zeggen dat ik uit de vergaderingen niet scherp kan concluderen wat dat dan precies is. Waar is het Erfgoedhuis in uw ogen een oplossing voor?
3040 Wat is het probleem? Het is nu een roerige tijd in de culturele en erfgoedsector. De komende tijd moeten we het verder met elkaar ontdekken. We hebben nu veel nood- en herstel maatregelen. We doen allerlei extra zaken. Hoe ontwikkelt die sector zich en wat hebben vrijwilligers, makers en ook anderen straks van ons nodig? De motie vraagt om iets specifiek, wat nu niet binnen de begroting past, om aanvullende instrumenten te maken en wat ook al voor een groot deel wordt
3045 opgepakt. Laten we dit ook zien als iets om van te leren. Het probleem moeten we met elkaar

scherper krijgen. Wat hebben we nodig voor het behoud van erfgoed? Laten we niet nu al overgaan tot het oprichten van een Erfgoedhuis. Ook deze motie moet ik ontraden.

Tweede termijn:

3050

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik vind het wel zo netjes om te reageren op een aantal uitspraken. Mevrouw Van Meerten stelde een vraag over de motie over inspiratie. Er is natuurlijk wel vraag naar, maar die vraag kan altijd toenemen door dingen aan te bieden. Je moet dingen soms sexy maken, zodat mensen getriggerd worden om na te denken over dingen.

3055

Ik heb een vraag aan de heer Hoogervorst over de erfgoedmotie. Die is voor ons lastig. Enerzijds zijn we voor integraliteit. We willen dat dingen zoveel mogelijk bij elkaar gaan. Een Erfgoedhuis clustert juist weer dingen. Anderzijds zou het een opstap kan zijn om een Erfgoedhuis samen met landschap te laten gaan. Dan gaat het een heel andere kant op en wordt het integraal. Hoe zien de heer Hoogervorst en de gedeputeerde dat?

3060

Over onze eigen moties: Ik wil straks wat tijd om even met mijn fractie te overleggen.

De **VOORZITTER**: Ik zal straks vragen of anderen ook behoefte hebben aan een schorsing voordat we dit punt afsluiten.

3065

De heer **ZAAL** (GL): Dank aan gedeputeerde Pels voor de beantwoording. Prima, om even op het Rijksbeleid te wachten, ten aanzien van het bevorderen van toegankelijkheid. Als het dan niet in het Regeerakkoord staat, laten we dan niet, net als met het rekeningrijden, het aan een volgend Kabinet overlaten, maar wel handelen.

3070

Fijn dat de evaluatie van de inzet van coronamiddelen serieus wordt genomen door het college en natuurlijk goed om lessen te trekken uit wat we gedaan hebben en nu doen in het kader van het Noodfonds. We zijn benieuwd naar de plannen voor het ondersteunen van de jonge makers en naar de analyse die daar onder zit en die geleid heeft tot het mogelijke nieuwe speerpunt.

3075

Tenslotte: goed om het begrip makers breed te interpreteren. Laat het wel makers blijven, in plaats van, wat ik maar even noem, functionarissen. We hebben het begrip zeker niet als inperkend bedoeld.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Even heel kort. Allereerst over de vrijwilligers. Er werd nogal afwijzend op onze voorstellen gereageerd. Daar kan ik me vanuit de optiek van de gedeputeerde niet veel bij voorstellen. Ze heeft altijd heel veel waardering voor vrijwilligers. We zouden dat graag wat meer willen structureren, omdat we denken dat de hele cultuursector daarvan profijt kan hebben. Daar graag nog een reactie op van de gedeputeerde.

3080

Het is niet meteen de bedoeling om een Erfgoedhuis op te richten. We zouden graag willen dat Gedeputeerde Staten, de Provincie, gaan onderzoeken of er in onze provincie behoefte is aan een Erfgoedhuis. In andere provincies bestaat het al. Daar is natuurlijk ook over gediscussieerd en onderzoek naar gedaan of het wel echt nodig is. Onze vraag met deze motie is om met elkaar te onderzoeken of er behoefte aan is en wat de meerwaarde voor Noord-Holland zou kunnen zijn.

3085

De heer **KLEIN** (CU): We zijn tevreden met het voorliggende beleidskader. Mooi is de aandacht voor cultuurlandschap, de stolpen, herbestemming van ons erfgoed, culturele infrastructuur, de bibliotheken en cultuureducatie voor jongeren. We maken ons wel zorgen over de bereikbaarheid van cultuur en muziekonderwijs voor veel jongeren. We hebben daarover gesproken in de commissie. De gedeputeerde heeft gezegd dat er hopelijk iets moois over staat in het Regeerakkoord. Dan komt de gedeputeerde daarmee terug bij de Staten. Het lijkt ons mooi als dat inspirerend overzicht van herbestemmingsprojecten er komt van. Dat ondersteunen we graag. Motie 239 over het verkennen van de makers, inclusief de bredere interpretatie die de gedeputeerde eraan gaf vinden we goed. Die motie dienen we ook mede in. De motie over de notitie voor het versterken van de positie van vrijwilligers: We vinden het heel belangrijk dat we dat als provincie proberen te ondersteunen. We zijn niet overtuigd door de uitleg van de gedeputeerde dat dit geen toegevoegde waarde zou hebben. Misschien kan de gedeputeerde daarop terugkomen in de tweede termijn?

De heer **CARTON** (PvdA): Ik ga nog kort in op de moties. Dank voor alle antwoorden van de gedeputeerde. Die zijn heel overtuigend. Ik denk dat we daarin mee kunnen gaan inzake de moties. We moeten niet teveel op de stoel van het onderwijs gaan zitten. We gaan niet over de inhoud van het onderwijs. Mijn fractie ziet heel veel in de inspiratie her- en bijbestemming. Daar zullen we voor stemmen. Hetzelfde geldt voor de inbreng van makers. Van die motie zijn we mede indiener. Daar zouden we de brede interpretatie willen onderschrijven. Ik begrijp uit de toelichting van de gedeputeerde dat de vrijwilligers eigenlijk al heel veel steunmogelijkheden hebben en daar ook terecht kunnen. Op welke manier houdt de gedeputeerde in de gaten wat die behoefte van de vrijwilligers is? Als we binnen het kader waar de provincie het over heeft, behoeftes zien waarbij we iets kunnen invullen dan moeten we daarover met elkaar kunnen praten, en dat in het vervolg of evaluaties kunnen meenemen.

Gedeputeerde **PELS**: Ik denk dat mijn vraag met betrekking tot vrijwilligers aan de Staten is: Hoe dan? De SP geeft het al aan. In al mijn uitingen laat ik eenieder al weten hoe dankbaar we onze vrijwilligers mogen zijn. Ik heb u net verteld hoe wij vrijwilligers in dit kader zoveel mogelijk proberen te betrekken. Dat we daar ook lerend in willen zijn. Op het moment dat we een nieuw instrument ontwikkelen, dan zullen we opnieuw kijken naar hoe we vrijwilligers kunnen betrekken. Mijn vraag aan de Staten is wat u dan mist. Laten we wel concreet worden, anders word ik een beetje kriebelig. Dan willen we allemaal iets voor de vrijwilligers doen, maar we maken het niet concreet. In dit document hebben we getracht het zo concreet mogelijk te maken. Ik zou niet weten welke stappen we nog meer kunnen zetten. In het Herstelfonds wordt geld vrijgemaakt voor de maatschappelijke sector. Dat is ook een directe steun aan vrijwilligers. Gemeenten kunnen bepalen dat ook aan culturele instellingen te geven, die op vrijwilligers draaien. Mocht u daar nog mee willen komen, dan zijn ideeën van harte welkom. Volgens mij moeten we concluderen dat dit nu concreet is wat we kunnen doen. Voor de rest moeten we het in ons lerend vermogen zoeken. Het meten van de behoeften is iets wat ik graag meeneem en dat we dat in de gaten houden. We hebben regelmatig gesprekken met vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties. We kunnen heel goed een vinger aan de pols houden om te weten wat die behoeften zijn.

Over het Erfgoed zou ik hetzelfde willen vragen: Hoe dan? Dan hebben we het over een Erfgoedhuis als iets wat andere provincies hebben. Wij hebben weer iets anders. Dat is het Steunpunt, maar ook het Huis van Hilde. Andere provincies zijn jaloers op ons Huis van Hilde, in hoe we omgaan met het tentoonstellen van archeologie en het betrekken van vrijwilligers daarbij.

3135 We maken de catalogus voor iedereen beschikbaar, ook voor de historisch en archeologische verenigingen. Als u zegt dat we niet hebben wat er in het Erfgoedhuis in andere provincies is, dan sta ik daarvoor open, maar ik wil niet beginnen bij het ding: We moeten een Erfgoedhuis hebben. In mijn ogen doen we al dat moois wat de andere Erfgoedhuizen ook doen.

3140 De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw Kuiper.

Mevrouw **KUIPER** (CDA): Ik zou niet willen dat de gedeputeerde deze discussie afsluit met een kriebelig gevoel. Dat verdient dit onderwerp niet. U heeft er heel hard aan gewerkt, met al uw ambtenaren. U geeft aan dat het een lerend proces is. Waar het mij omgaat is dat we niet alleen
3145 aanbodgericht werken, maar dat er ook gepeild wordt en dat er een plek is voor de behoeften vanuit de vrijwilligers. We mogen trots zijn op wat er allemaal is en wat we allemaal aanbieden, maar het gaat er juist om: Wat zien we niet? Misschien is dat maar heel gering. Een Erfgoedhuis is geen doel op zich maar is wel een mooi instrument. Kunt u mij daarin volgen?

3150 Gedeputeerde **PELS**: Dat kan ik zeker volgen. Ik denk dat we dit goed kunnen betrekken bij wat de PvdA had ingebracht. We moeten zicht houden op de behoefte van vrijwilligers. Ik moet er zelf een vorm in zoeken. Als u mij die vrijheid geeft om een vorm te zoeken waarin we dat kunnen ophalen bij de vrijwilligers, ook met betrekking tot het beleid en zeker als we richting de
3155 ontwikkeling van onze instrumenten gaan, die bij dit beleid passen, dan kunnen we elkaar daarin zeker vinden. Dan hoeven we het alleen geen Erfgoedhuis te noemen. Het advies voor de motie blijft hetzelfde, maar we hebben elkaar dan wel gevonden op de inhoud.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van de heer Hoogervorst.

3160 De heer **HOOGERVORST** (SP): Ik ben heel blij met de inbreng van mevrouw Kuipers. Eigenlijk wilde ik hetzelfde zeggen. Inderdaad dit stuk waar we best tevreden over zijn, verdient geen kribbige mevrouw Pels. We zijn met elkaar bezig om het allemaal steeds beter te maken. Wij komen hier nog weleens op terug.

3165 Gedeputeerde **PELS**; Ik was niet kribbig. Ik was een beetje kriebelig.

De **VOORZITTER**: Ik bedank de gedeputeerde voor haar bijdrage in de tweede termijn. Op verzoek van de PvdD schors ik tien minuten, voordat ik overga naar het volgende onderwerp. Ik stel voor dat we om kwart voor vier dit agendapunt vervolgen, om vervolgens weer te schorsen
3170 voor een wisseling van de woordvoerders. Ik schors de vergadering.

Schorsing 15.35- 15.47

3175 De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We waren nog bij agendapunt 11, het beleidskader erfgoed en cultuur. We hadden twee termijnen afgerond. Op verzoek van een aantal van u is tijdelijk geschorst voor overleg.

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Ik doe dit vooral een hoop speculatie te besparen richting de avond.
3180 Even over de moties. Over motie 235 kan ik zeggen dat wij inderdaad verder willen gaan dan het huidige beleid. Die motie willen we in stemming gebracht zien. Motie 236 wordt aangehouden. Ik besef dat ik misschien iets uitvoeriger had moeten zijn in de formulering. Ik bedoelde niet in het hele beleid, maar meer bij het uitdragen van.

3185 Dank voor de steun van de gedeputeerde voor de inspiratiemotie, welke we in stemming willen brengen. De cultuureducatiemotie willen we ook in stemming gebracht zien. We willen niet dat we ons helemaal met het curriculum gaan bemoeien, maar er kunnen best wel ideeën worden aangedragen. Dat is de vrijheid van de gedeputeerde.

De **VOORZITTER**: Motie 236 is aangehouden.
3190

De heer **HOOGERVORST** (SP): We hebben overlegd over onze moties. De moties met de nummers 240 en 241 leggen we ter stemming voor. Motie 242 wordt aangehouden tot een later moment. Ik begrijp dat Gedeputeerde Staten zonder budget niet verder kan uitzoeken of er in Noord-Holland behoefte is aan een Erfgoedhuis. Dan gaan we het gewoon zelf doen. We komen er op
3195 een later moment mee terug.

De **VOORZITTER**: Motie 242 is aangehouden. Ik sluit agendapunt 11 af. Stemming over de moties en de voordracht vindt vanavond plaats in de besluitvormende vergadering.
3200 Dan schors ik nu vijf minuten, zodat de woordvoerders kunnen wisselen van plek.

Schorsing 15.50 tot 15.55 uur

12. Legesverordening 2022 en tarieventabel 2022 (Voordracht 74-2021)

3205 De **VOORZITTER**: Ik heropen de vergadering. We zijn aangekomen bij agendapunt 12.

De heer **ZOON** (PvdD): Ons provinciale uitgangspunt is onder andere een net tarief van leges. Leges zijn geen middel om beleid bij te sturen, maar het is ook niet de bedoeling dat er te weinig berekend wordt waardoor de kosten moeten worden gedragen vanuit de algemene begroting. Ik
3210 moet dan ook een compliment geven. Veel tarieven zijn bijgesteld richting een eerlijk en correct bedrag. Kostendekkendheid is ook de opdracht die het bestuur heeft gekregen van ons. De provincie heeft ook een eigen begroting. Ze rekent ook een eigen belasting in de vorm van opcenten. De verschillen per provincie zijn er. Dat is ook logisch. Daarom is het bijzonder om te zien dat twee tarieven naar beneden zijn bijgesteld, waardoor de kostendekkendheid is komen te
3215 vervallen. Eén door de gemeenschappelijke provincies, het IPO. Dit staat haaks op ons uitgangspunt van leges en daarom dienen we een amendement in, samen met GroenLinks.

Amendement 41/13-12-2021

Legesverordening, stikstofvergunningen kostendekkend

3220 *Provinciale staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op maandag 13 december 2021, ter behandeling van de voordracht Vaststellen legesverordening 2022 en tarieventabel 2022, besluiten in bovengenoemde ontwerpbesluit:*

- *het besluit "De legesverordening 2022 met de daarbij behorende tarieventabel 2022 vast te stellen" te nummeren als 1.;*
- 3225 - *toe te voegen als besluit 2 de tekst "2. Het tarief onder 7.2 in de tarieventabel 2022 te wijzigen van € 1.600,00 naar € 2.250,00";*
- *toe te voegen als besluit 3 de tekst "3. Het tarief onder 7.5 in de tarieventabel 2022 te wijzigen van € 800,00 naar € 865,00".*

Toelichting

3230 *In december 2019 heeft Provinciale Staten besloten om de legestarieven, voor zover die nog niet kostendekkend waren, gefaseerd in 3 jaar op een kostendekkend niveau te brengen.*

Uit de tarieventabel: tarieven 2021 en 2022; groen is kostendekkend, blauw is 'tarief op andere wijze berekend':

3235 *Het tarief 2022 onder 7.2 is ten opzichte van 2021 verlaagd en nu niet meer kostendekkend (blauw). De redenen die GS voor deze verlaging geeft is dat er voor een andere categorie (7.3 in de tabel, de PAS-meldingen), afspraken zijn gemaakt tussen het Rijk en IPO. En dat "om onduidelijkheid met de overige aanvragen o.g.v. art. 2.7 2de en 3de lid van de Wnb te voorkomen, dit tarief na overleg met Gedeputeerde Rommel ook is vastgesteld op € 1.600,-".*

3240 *Deze argumenten treffen geen doel: PAS-meldingen zijn prima te onderscheiden van andere aanvragen Wet natuurbescherming en 7.2 valt niet onder de afspraak tussen Rijk en IPO.*

Verlaging van het tarief is niet in overeenstemming met de afspraak met PS om kostendekkende tarieven te hanteren.

3245 *Het tarief 2022 onder 7.5 is zonder verder toelichting verlaagd van € 865,- (kostendekkend) naar € 800,- (niet kostendekkend). Wij willen de verlaging ongedaan maken en dit tarief weer*

terugbrengen naar het kostendekkende tarief, zijnde € 865,-.

Partij voor de Dieren en GroenLinks

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

3250 Mevrouw **KAPITEIN** (D66): D66 wil dat de leges zoveel mogelijk kostendekkend zijn. Niet meer en niet minder en voor iedereen, zowel voor inwoners als bedrijven en voor relevante maatschappelijke organisaties. Daarom zijn we nu tevreden over het grote aantal aanpassingen in de tarieven. Er zijn nogal wat wijzigingen in de vermelde leges ten opzichte van vorig jaar, zowel naar boven als naar beneden. Dit was wel noodzakelijk. Er wordt, wat ons betreft, meestal op de

3255 *juiste wijze omgegaan met die uitzonderingen, die gemeld zijn in de stukken, zoals de uitzondering voor de aanleg en bouwkosten van zonnepanelen. De motie is wat ons betreft afgedaan. Echter de PvdD heeft zojuist een amendement ingediend. Daarin wordt terecht weergegeven dat een paar punten niet geheel kostendekkend zijn. Daarom staan we positief tegenover dit amendement.*

3260

De **VOORZITTER**: Mevrouw Van Soest (50PLUS/PvdO) wilde het woord voeren, maar zij is offline. Ook haar telefoon staat uit. We kunnen geen contact maken met haar.

3265

Gedeputeerde **PELS**: Er waren niet veel vragen. Ik ben blij dat u ook het belang van de kostendekkendheid onderschrijft. Daaraan hebben we de afgelopen jaren met elkaar gewerkt. Er is een amendement ingediend. Amendement 41 kan worden voorzien van een positief preadvies. Dit kan overeenkomstig onze afspraken in IPO-verband. Daarmee is er geen beletsel om dit aan te passen.

3270

Tweede termijn:

De **VOORZITTER**: Er is geen behoefte aan een tweede termijn. We kunnen dit agendapunt afsluiten.

3275

13. Vragenuur

De **VOORZITTER**: Er zijn geen interrupties toegestaan. Er kunnen geen moties worden ingediend. De spreektijd is voor de eerste termijn voor Provinciale Staten drie minuten en voor Gedeputeerde Staten ook. In de tweede termijn is dat een minuut voor PS en een minuut voor GS.

3280

De fractie van de PvdD heeft mondelinge vragen ingediend inzake het ontbreken van een natuurbeschermingsvergunning voor Schiphol.

3285

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Plots lijkt te worden erkend dat het een probleem is dat Schiphol geen Wet natuurbeschermingsvergunning (Wnb) heeft. Juridisch adviseurs van het demissionaire Kabinet waarschuwen dat een rechtszaak over het ontbreken van deze vergunning waarschijnlijk slecht afloopt voor de overheid, en dus ook voor Schiphol. Het betreft een vertrouwelijk juridisch advies aan het demissionaire Kabinet. Naast dat de luchthaven niet voldoet aan de stikstofregels, voldoet de luchthaven ook niet aan regels op het gebied van geluid en overlast. Kamerleden zijn hierover bijgepraat in een vertrouwelijk overleg. De aangedragen oplossingsrichtingen liggen in de sfeer van maatregelen als 100.000 vluchten minder (terug naar 400.000 vluchten), of in een straal van 25 kilometer rondom Schiphol: grootschalige uitkoop van boeren, terugdringen van uitstoot van industrie en terugbrengen van de maximumsnelheid naar 80 km/uur. Maar de juristen waarschuwen hierbij dat dit nog steeds onvoldoende zal zijn.

3290

De provincie gaat over aanpassingen in ruimtelijke ontwikkeling en over impact van Schiphol op natuur en leefomgeving, en het zijn de bewoners van Noord-Holland die hinder en gezondheidsschade ondervinden.

3295

Daarom de volgende vragen:

- Gaat de provincie sturen op ruimtelijke ingrepen en welke keuzes gaat de provincie daarbij maken, of gaat het Rijk daar alleen over beslissen?

3300

- De Partij voor de Dieren waarschuwt al jaren voor het ontbreken van de Wnb-vergunning Schiphol en het vastlopen van het stikstofdossier. Wat is er veranderd dat dit blijkbaar nu wel een probleem is geworden?

- Wat gaat GS inbrengen als voorzitter van de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) in deze 'nieuwe' situatie?

3305

Gedeputeerde **OLTHOF**: De ruimtelijke keuzes liggen vast en die staan verwoord in de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050. Die zullen de bouwsteen vormen voor het verstedelijkingsconcept van de MRA, die we samen met het Rijk hebben opgesteld. We zullen samen met het Rijk wederkerige afspraken maken ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen.

3310

Dat is niet eenzijdig vanuit het Rijk. Daarmee zijn we al druk bezig, ook op andere dossiers. Ik wil benadrukken dat de aandacht vooral gaat naar leefbaarheid en gezondheid.

Het feit dat deze discussie speelt is al langer bekend. Door meerdere partijen is dat al aangegeven. Het Rijk is bevoegd gezag als het gaat over de Wnb. De vraag die u stelt is enigszins prematuur, omdat er nog geen maatregelen bekend zijn. De BRS, waarvan Provincie Noord-Holland voorzitter is, heeft recent afspraken gemaakt met het Rijk over het vroegtijdig betrekken van de BRS bij de maatregelen en dat de BRS er ook wat van mag vinden. Die maatregelen zijn nog niet bekend. We zullen ze later horen. Hopelijk worden we daarin gekend.

3315

3320

De heer **HOLLEBEEK** (PvdD): Bedankt voor de beantwoording. Ik begrijp dat er nog veel overleg zal worden tussen Provincie en Rijk, ook middels de BRS. Via veel kanalen vindt dus overleg plaats. Hoe worden PS hierover geïnformeerd en in het vervolg betrokken?

3325

Gedeputeerde **OLTHOF**: Informeren zal volgens de reguliere manier plaatsvinden. Als er ontwikkelingen zijn dan worden de Staten daarover geïnformeerd. Dat kan schriftelijk dan wel mondeling. Het Rijk is bevoegd gezag. In dat opzicht zal besluitvorming bij het Rijk plaatsvinden. We kunnen er hooguit iets van vinden.

De **VOORZITTER**: Ik constateer dat er vanuit Statenleden geen aanvullende vragen zijn.

3330

14. Beraadslaging Actualiteiten

3335

De **VOORZITTER**: Voor de actualiteit staat maximaal een uur. Dat betekent dat we ongeveer drie minuten per spreker hebben. Gedeputeerde Staten krijgen tien minuten spreektijd. De spreektijd is inclusief interrupties en antwoorden daarop. Als een motie wordt ingediend dan zal de klok worden stilgezet bij het voorlezen van het dictum.

De actualiteit is ingediend door de fractie van de SP. De fractie heeft een verzoek gedaan tot het houden van een actualiteit, conform artikel 48 van ons Reglement van Orde, inzake Tata Steel. Ik verzoek mevrouw De Groot om de actualiteit aan de orde te stellen.

3340

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Het is fijn dat we deze actualiteit aan de orde stellen. We danken de Staten voor het bieden van deze mogelijkheid.

Er zijn maatregelen genomen om Tata Steel, zeg maar, eerder van zijn lood en PAK's af te helpen. Dat is niet geheel voldoende. Er zijn ook nog andere dingen aan de orde bij Tata Steel. Daar moeten we heel snel vanaf geholpen worden. Dat betreft CO₂, stikstof, fijnstof en alle andere schadelijke stoffen in de lucht. De bewoners van Wijk aan Zee, beter gezegd de IJmond, hebben

3345

aangegeven dat de maatregelen voor de korte termijn volstrekt onvoldoende zijn. Ze willen het veel sneller voor elkaar hebben. De SP is het met deze inwoners eens. Daarom hebben we de volgende vragen aan de gedeputeerde.

- 3350 Bent u met ons van mening dat het voor de gezondheid van de omwonenden ook de hoogste prioriteit moet hebben dat kookgasfabriek 2 en hoogoven 6 gesloten worden?
Kunt u ons meedelen waarom het, wat u betreft, niet mogelijk is om deze twee zwaar vervuilende bedrijfsonderdelen voor 2030 te sluiten?
Als het voor 2030 wel mogelijk blijkt te zijn, waarvoor we ons overigens moeten gaan inzetten, hoe gaan we dit dan aanpakken?
- 3355 Kunt u ons een Plan van aanpak voorstellen?
Bent u met ons van mening dat de uitstoot van PAK's en lood verder aan banden moet worden gelegd? Dit om de gezondheid van vooral kinderen te beschermen. Na het terugbrengen van lood met 70% is de hoeveelheid lood waar kinderen in Wijk aan Zee aan worden blootgesteld nog steeds heel veel meer dan voor kinderen elders. Indien de hoeveelheid PAK's met de helft wordt
- 3360 teruggebracht, krijgen bewoners van Wijk aan Zee nog steeds te maken met heel veel meer PAK's dan elders.
Wanneer kan de uitstoot van PAK's en lood nog meer worden teruggebracht, dan nu door Tata Steel aangekondigd? Met andere woorden: teruggebracht tot een hoeveelheid die vergelijkbaar is met elders in Nederland en die geen gezondheidsschade meer oplevert. Wat zal uw en onze rol
- 3365 daarbij zijn? Dan denk ik vooral aan de rol van de Staten.
Hoe en wanneer gaan het Rijk en de Provincie financiële steun verlenen aan Tata? Is dat wanneer Tata Steel gezonder wordt, of als Tata Steel niet gezonder wordt, of als het niet snel genoeg gaat? De bewoners willen graag een deadline voor de sluiting van de kookfabrieken. Het zou heel fijn zijn als wij de bewoners vandaag in elk geval een deadline kunnen geven waarop wij als
- 3370 Provinciale Staten en u als Gedeputeerde Staten gaan onderhandelen met het Rijk en Tata Steel.

- De heer **ROSENDAAL** (VVD): Op verzoek van de SP spreken we over het nog sneller treffen van maatregelen om de volksgezondheid te verbeteren. Voor mij is onduidelijk is wat het doel is, dat de SP voorstelt te gaan halen. We horen er graag meer over. Tata heeft vergunningen en is bereid
- 3375 om behalve op de eerder aangegeven Roadmap investeringen nog extra inspanningen te verrichten. Dat kan betaald worden dankzij de huidige goede bedrijfsresultaten. PAK's zullen voor de helft zijn afgenomen en de loodemissie met 70 procent. Het is de vraag of dit de uitstoot op een punt brengt waarop het volgens de normen van Europese en landelijke normen acceptabel is. Zo niet, welke aanvullende maatregelen zijn nodig en haalbaar om op te leggen vanuit de
- 3380 provincie. Een groep bewoners uit Wijk aan Zee eist al enige tijd het sluiten van kookfabriek 2 en hoogoven 6. Dat is geen actualiteit. We begrijpen dat het stoppen van productie betekent dat de uitstoot door de betreffende fabriek en hoogoven naar nul gaat en dat het een verbetering betekent van de luchtkwaliteit en een extra vermindering van de uitstoot van schadelijke stoffen. Minder uitstoot is goed voor de gezondheid van omwonenden en hun kinderen en zeker ook voor
- 3385 de werknemers. Als we hierover praten is de vraag of we fabrieken kunnen en moeten sluiten als provincie. De urgentie en noodzaak van de sluiting moeten duidelijk zijn, evenals de bestuurlijk juridische grondslag. Daarom vragen we allereerst aan de SP om duidelijk te maken aan welke normen Tata niet voldoet, die het noodzakelijk maken om bovenop de aangekondigde extra

maatregelen en investeringen nu zo spoedig mogelijk een groot deel van de productiecapaciteit
3390 te sluiten. Hoeveel verder moet de PAK's en uitstoot van lood worden teruggebracht en op grond
van welke normen en actuele informatie komt de SP tot dat inzicht? Het sluiten van de fabriek
heeft grote consequenties voor de werkgelegenheid en het verdienvermogen van de fabriek en
daarmee voor de verdere investeringen, die Tata kan doen om binnen negen jaar tot de
3395 schoonste staalfabrieken ter wereld te behoren. Het is van groot belang om met zijn allen vol in
te zetten op de realisatie van het Plan Zeester, waarover adviesbureau Roland Berger de directie
positief heeft geadviseerd en wat is overgenomen door de directie en de aandeelhouder. Als het
bedrijf en de politiek alles op alles zetten dan kan de DRI-installatie er over enkele jaren staan.
Dan kunnen de genoemde kookfabriek en hoogoven er definitief uit. Ik heb dit in het verleden
eerder gevraagd aan de SP, maar als de SP de fabriek direct wil sluiten dan moet de fractie dat
3400 gewoon zeggen. Dan is het voor iedereen duidelijk. De VVD zet liever in, met een groot aantal
andere partijen, waaronder de vakbonden en Tata zelf, op de waterstoftransitie, voor een
duurzaam gezonde staalindustrie die voorop loopt in de wereld. Laten we ons daarop focussen
en als provincie bewaken dat de korte termijn maatregelen die een wezenlijke vermindering
geven van de uitstoot en overlast onverkort worden doorgevoerd. Laten we ervoor zorgen dat de
3405 plannen voor door waterstof gedreven staalproductie zo snel mogelijk worden gerealiseerd. We
moeten aan de bak. Daar hebben de bewoners en de werknemers recht op.

De heer **LEERINK** (PvdA): Het moge duidelijk zijn dat de PvdA het onderwerp Tata en alles wat
daarmee te maken heeft erg belangrijk vindt. Dat is ook de reden dat we daar bijna iedere
3410 commissie- en Statenvergadering over gesproken hebben. We hebben steeds gepleit voor een
planmatige aanpak. We willen voorkomen dat we iedere keer langs ieder incident alle incidenten
steeds weer bespreken. Die planmatige aanpak is er nu. Wat ons betreft passen de stappen, die
we op dit moment nemen, ook in dat plan. Ik denk dat het niet slim is om hier een wedstrijd te
doen wie het meest het onderwerp Tata op de agenda kan zetten om daarmee de betrokkenheid
3415 te tonen. Ik denk dat we het allemaal belangrijk vinden en dat we allemaal de gelegenheid
hebben om iedere commissievergadering met elkaar te kijken wat we daarin zouden kunnen
betekenen en doen. Wat ons betreft is op dit moment geen aanleiding om op basis van deze
actualiteit dit gesprek nog een keer over te doen. Daarmee zeg ik niet dat we het onderwerp Tata
niet belangrijk vinden. Integendeel. Het heeft geen zin om rondjes te blijven draaien en iedere
3420 Staten- en commissievergadering wederom zaken te blijven herhalen. Dat is de reden dat wij dit
keer tegen de actualiteit hebben gestemd.

Mevrouw **KONING** (CDA): Het CDA is blij dat er versneld maatregelen worden genomen om
uitstoot van PAK's en lood bij Tata Steel zo snel mogelijk te reduceren. De SP wil nog meer
3425 maatregelen en nog sneller verdere reductie en vraagt ook om versnelde sluiting van de
kookfabriek 2 en hoogoven 6. Is dat reëel? Als CDA zijn we voor behoud van de maakindustrie
en tegelijkertijd willen we daarbij dat Nederland een van de koplopers blijft in schone productie.
Tata zorgt voor banen voor mensen, die trots zijn op hun werk. Tata produceert metaal met de
laagste CO2 uitstoot per ton staal ter wereld. Zolang we staal gebruiken zijn er staalfabrieken
3430 nodig. Sluiting van een fabriek met duizend banen is ook niet gratis en kan dus niet zomaar
ingezet worden. Om gezondheid en economie in balans te houden moet er sprake zijn van

wederkerigheid. Daarvoor pleitte ook ons CDA Tweede Kamerlid Henri Bontenbal. Dat betekent dat de overheid bindende maatwerkafspraken moet maken met de bedrijven over hun uitstoot. In deze maatwerkafspraken wordt vastgelegd welke verduurzamingsprestaties het bedrijf gaat
3435 leveren, maar ook wat de overheid doet om deze bedrijven te faciliteren. Economie en bedrijven staan in dienst van het welzijn van de mensen door het maken van een product waar behoefte aan is en door werkgelegenheid en daardoor ook welzijn. Als er tegelijkertijd sprake is van overlast en vervuiling in de omgeving van een fabriek kunnen we dat niet negeren en moeten we dat oplossen. Daar komt de wederkerigheid aan de orde. Het bedrijf moet naar een schonere
3440 toekomst geleid worden en gelukkig is Tata Steel daar nu zelf zeer actief mee aan de slag. Het CDA begrijpt dat dit tijd en geld kost. Als wederkerigheid geborgd kan worden, vragen we niet om onmiddellijke sluiting van kookfabriek 2 en hoogoven 6. We vragen wel om een overheid die bedrijven goed begeleid en faciliteert en een goede afweging maakt tussen economische belangen en de belangen van een goede leefomgeving. Een overheid die er zorg voor draagt dat
3445 de juiste regels op de juiste wijze worden uitgevoerd door Tata zonder te vervallen in een te grote regelzucht.

Wij hebben nog twee vragen aan de gedeputeerde. Kunnen de aanpassingen nog sneller worden ingezet, of is dit de hoogste versnelling? Zijn de pakketten die nu op tafel liggen voldoende om de overlast van Tata Steel voor de omgeving tot een maatschappelijk acceptatieniveau te
3450 brengen, waarin de gezondheid is meegenomen.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van Statenlid Kostić

3455 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Mijn collega van het CDA gebruikt heel veel moeilijke woorden. Ik wil eigenlijk gewoon duidelijkheid van het CDA. We weten allemaal dat Tata een gevaar vormt voor de gezondheid. Tot wanneer wil het CDA Tata de tijd geven om dat voldoende te verbeteren? Is dat volgend jaar? Is dat 2025, 2030? Kunt u een indicatie geven?

3460 Mevrouw **KONING** (CDA): Volgens mij heb ik niet zoveel moeilijke woorden gebruikt. Ik heb juist goed proberen uit te leggen dat wij wederkerigheid willen en dat de overheid en de fabriek een taak hebben, dat we blij zijn met de inzet die er nu is. Waar mogelijk willen we versnelling. Daarom vragen we de gedeputeerde of er opties zijn waardoor het nog sneller kan. We willen dat er gewerkt wordt aan gezondheid. Het pad daar naartoe wordt nu goed ingezet. We vragen ook of dit pad gaat leiden tot een maatschappelijke acceptatieniveau waarbij gezondheid is
3465 meegenomen. We hopen op een antwoord van de gedeputeerde. Wij gaan geen datum stellen.

3470 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): In het plan van het Rijk en de Provincie, dat deze maand is gepubliceerd over Tata, staat dat in 2022 wordt gekeken of Tata zich houdt aan de eigen beloftes voor reductie van gevaarlijke stoffen. We gaan dat monitoren en dan gaan we kijken of er voldoende wordt ingezet. Wat als blijkt dat het niet voldoende is? Als Tata zich niet houdt aan de afspraken, is het CDA dan bereid om samen met de PvdD op te trekken om die keiharde deadlines te garanderen, waaronder in ieder geval de sluiting van de meest vervuilende onderdelen?

3475 Mevrouw **KONING** (CDA): Ik kan de impact van uw vraag niet overzien. Het CDA is voor een overheid die controleert of een fabriek zich aan de regels houdt en, als dat niet zo is, handhaving oplegt.

3480 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Er begint wat te bewegen. Dat is vooral te denken aan de inzet van burgers in de IJmondregio. Diep respect voor die mensen. We kunnen van alles zeggen, maar twee dingen zijn van belang. We hebben met elkaar afgesproken dat de gezondheid van mensen moet worden gewaarborgd. Wat we in de voorliggende plannen zien, is nog steeds heel veel onzekerheid. Mensen willen weten wanneer de meest vervuilende onderdelen, zoals kookfabriek 2, dicht kunnen. Kan de gedeputeerde zich inzetten om een deadline af te spreken?

3485 De plannen voor waterstoftransitie geven geen enkele garantie over een gezondheidswaarborg, terwijl we dat hier wel als een belangrijk punt hebben neergezet. Wil de gedeputeerde zich inzetten dat de subsidies alleen worden gegeven als er keiharde gezondheids garanties tegenover staan? Het is heel vreemd dat we nu op een transitiepunt zitten voor Tata, maar dat we slechts een transitietraject aan het onderzoeken zijn, namelijk het waterstoftraject, terwijl het plan zoals dat er nu ligt, pas in 2050 klimaatneutraliteit belooft. Dan nog hebben we geen groen staal plan.

3490 IJzererts is onderdeel van het plan, tot in de eeuwigheid. IJzererts is niet duurzaam. Is de gedeputeerde bereid om dit in te brengen in de overleggen om te kijken hoe meer kan worden ingezet op de recycling van schroot om zo meer in lijn te komen met de rest van Europa, waar er meer op recycling wordt ingezet?

3495 De heer **KLEIN** (CU): We vinden het wat ongemakkelijk om nu over dit onderwerp te spreken. Er is niet echt sprake van een actualiteit. Wij spreken zeer regelmatig over Tata Steel en doen dat ook in januari weer in de commissie NLG. Er was echter voldoende steun in de Staten om er nu over te spreken, dus ik wil er ook kort op ingaan.

3500 Ook de ChristenUnie vindt dat de lucht rondom Tata Steel zo snel mogelijk schoner moet worden. We hebben ook vertrouwen in de stappen die de provincie nu samen met het Rijk zet, waarbij de vergunningen worden aangescherpt. We hebben ook vertrouwen in de strategie die Tata heeft gekozen om versneld op DRI over te stappen. Het aanscherpen van die vergunningen is een noodzakelijke stap, maar uiteraard niet de enige. Tegelijkertijd denken we wel met de SP dat het sluiten van de kookgasfabriek op een kortere termijn dan 2028 een zinvolle stap zou kunnen

3505 zijn. Daarvoor hebben we eerder al aandacht gevraagd. We snappen ook dat een provincie niet kan ingrijpen in een bedrijf als daarvoor geen wettelijke normen zijn. Dat laat onverlet dat we wel graag zouden zien dat de Provincie daarover met Tata in gesprek gaat. Onze vraag aan de gedeputeerde is heel concreet. Kunt u met Tata bespreken of het extern aanvoeren van kooks haalbaar is in de tijd die resteert, totdat straks de DRI operationeel is?

3510 Mevrouw **ER** (GL): Ook wij vinden dat de uitstoot en overlast van Tata Steel zo snel mogelijk omlaag moet. De gezondheid van omwonenden staat voor GL hierbij voorop. Wat ons betreft is het onontkoombaar dat het meest vervuilende en verouderde onderdeel, namelijk kookfabriek 2 snel wordt gesloten. Dit neemt echter niet weg dat voor ons elke stap vooruit een stap in de

3515 goede richting is. De provincie heeft wat betreft handhaving en toezicht en de verscherpingen van de vergunningen al heel wat gedaan en is ook nog bezig met nog verdere aanscherping

3520 daarvan. Ook de aandacht vanuit het Rijk en de gesprekken die gevoerd worden, helpen om uiteindelijk het doel te behalen. Hiermee zeggen we echter niet dat we er nu al zijn. Het is overduidelijk dat er nog een hoop moet gebeuren, voordat er een schonere en gezondere IJmond zal zijn. Wel willen we erkennen en benadrukken dat er in de afgelopen twee jaar veel goede maatregelen zijn genomen en dat we deze lijn graag doorgezet zien worden. Wat ons betreft moeten we dit gesprek dus ook blijven voeren, maar niet op deze manier, met deze actualiteit.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van Statenlid Kostić.

3525

Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Wil GL ons dan steunen bij de inzet voor een deadline voor de sluiting van kooksfabriek 2? We hebben het nu al jaren over het feit dat die fabriek een keer dicht moet, maar wanneer dan? Wilt u met ons optrekken om dat mogelijk te maken?

3530

Mevrouw **ER** (GL): We willen zeker toewerken naar een zo snel mogelijke sluiting van kooksfabriek 2, maar om dan al gelijk een deadline te noemen, dat gaat GL te ver. Wat GL betreft gaan we eerst als Provincie en Rijk kijken naar welke aanscherpingen er nog kunnen plaatsvinden en wat er wettelijk gezien nodig is om dat überhaupt te kunnen doen.

3535

Mevrouw **GONGGRIJP** (D66): We hebben al eerder onze zorg geuit, net als veel andere partijen. We zijn dan ook verheugd dat het Rijk die zorg nu ook echt deelt en dat ook kenbaar maakt in een brief. Daarin staat duidelijk dat in de IJmond alleen maar plek is voor een duurzame staalfabriek met zorg voor de omgeving en de gezondheid van omwonenden. We vinden het ongemakkelijk dat nu deze actualiteit plaatsvindt, omdat er juist een planmatige aanpak moet

3540

zijn. We voeren elke keer al het inhoudelijke debat in de commissie. Ja, er moeten stappen gezet worden. Die worden gezet. We vinden dit niet de plek om het inhoudelijke debat nu te voeren.

De **VOORZITTER**: Een interruptie van mevrouw De Groot.

3545

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Vindt u dan niet dat er binnen een zo snel mogelijke termijn maatregelen genomen moeten worden, die ingrijpender zijn dan wat er nu gebeurt? De mensen die er last van hebben, ondervinden al jaren overlast. Hebben zij niet het recht om te weten wanneer zij verlost zullen zijn van allerlei nare gevolgen die Tata Steel voor hen heeft?

3550

Mevrouw **GONGGRIJP** (D66): Ik denk dat helder is dat we allemaal, ook D66, hebben gezegd dat er stappen gezet moeten worden, die zorgen voor een leefbare omgeving van Tata Steel en dat we stevig moeten handhaven en zorgen dat de uitstoot en schadelijke gevolgen zo min mogelijk zijn. Die plannen liggen er nu. Er worden stappen gezet. Dat moet zeker zo snel mogelijk, maar het moet ook zorgvuldig en met een goed inhoudelijk debat.

3555

De heer **MANTEL** (JA21): Namens de fractie van JA21 zal ik mijn betoog richten op een tweetal onderdelen. Ten eerste: de Omgevingsdienst en haar taken. Zoals vaker besproken in de commissie- en de Statenvergaderingen vindt JA21 dat de Omgevingsdienst haar werk optimaal zou moeten kunnen uitvoeren. Graag horen we van de gedeputeerde of de Omgevingsdienst op

- 3560 dit moment in staat is om haar wettelijke taak goed uit te voeren. Zo nee, kan de gedeputeerde aangeven wat wij vanuit Provinciale Staten kunnen doen om GS voldoende mogelijkheden te bieden?
- Ten tweede: De uitstoot van de Zeer Zorgwekkende Stoffen en andere voor de gezondheid zeer schadelijke stoffen. Het plan van aanpak dat ondanks werd aangekondigd, bevat een aantal
- 3565 goede handvatten. Tegelijkertijd maken we ons ook zorgen. Uit het RIVM-rapport dat in september 2021 verscheen, bleek dat de grenswaarden voor lood en PAK's overschreden werden. Dat is zorgwekkend. Uit de onderzoeken die zijn gedaan blijkt tevens dat in de grafietregens onder andere lood, vanadium en mangaan voorkwam in concentraties die ongewenst zijn voor de gezondheid van kinderen. Uit een RIVM depositie onderzoek van grof stof bleek dat lood en
- 3570 PAK's in Wijk aan Zee dusdanig veel voorkomen dat mond-handcontact bij kinderen leidt tot een ongewenste blootstelling voor de gezondheid. JA21 zou graag zien dat de vergunningen van Tata Steel worden aangescherpt, waar mogelijk, zodat de gezondheid van inwoners van de IJmond op de korte termijn niet langer bovenmatig geschaad worden.
- Ziet de gedeputeerde mogelijkheden om op korte termijn de vergunningen van Tata Steel verder
- 3575 aan te scherpen? In het plan van aanpak lasen we dat de OD Noordzeekanaalgebied zelf emissie metingen gaat (laten) uitvoeren bij kooksfabriek 2. Dat laten staat daarbij tussen haakjes. Kan de gedeputeerde aangeven wie deze metingen gaat uitvoeren? Heeft het college daar invloed op?
- Gedeputeerde **OLTHOF**: Wat uit de bijdragen blijkt is dat het belang van gezondheid in de IJmond
- 3580 voor alle partijen hier aanwezig hoog op de agenda staat. Daarover is geen enkele discussie, als ik kijk naar de bijdragen van de afgelopen anderhalf jaar. Nut en noodzaak van deze actualiteit om een verbetering naar 2030 te brengen, ontgaat mij in die zin. U heeft twee weken geleden van mij heel veel informatie gekregen over de inzet van de ministeries van EZK en I en W en onze inzet. We gaan daarover volgende maand praten. Ik vind dat een onderwerp als Tata de tijd
- 3585 verdient om er inhoudelijk goed met elkaar over te praten. U stelt mij u vragen, waardoor ik genoodzaakt ben om toch weer op de inhoud in te gaan. Dat vind ik jammer want dat doet geen recht aan het dossier Tata. Ik zal toch een poging wagen.
- De vraag van de SP zelf. Ik heb driekwart jaar geleden, bij de eerste onderzoeken, aangegeven dat het uiteindelijk het beste voor de gezondheid is, als kooksfabriek 2 dichtgaat. Daarover
- 3590 bestaat geen enkel misverstand. Om de grootste stap te zetten naar gezondheidswinst is het sluiten van Kooksfabriek 2 en hoogoven 6 noodzakelijk, maar ook van hoogoven 7 en een andere kooksfabriek. Die transitie kan niet snel genoeg plaatsvinden. We hebben uitvoerig met elkaar besproken dat in het Programma Tata Steel en de Uitvoeringsagenda, die daaraan is gekoppeld, het draait om het aanscherpen van de vergunningen. We kijken naar de vergunningen. Daar zien
- 3595 we mogelijkheden. Als het Rijk besluit om uiteindelijk grenzen scherper te stellen dan zouden we nog meer kunnen gaan doen. In ieder geval hebben we met elkaar twee trajecten afgesproken. We vonden met zijn allen dat het programma Tata Steel 2030-2050 veel te ver weg was. Dat hebben omarmd. We stelden dat er op korte termijn daadwerkelijk iets moet gaan gebeuren. Dat is vertaald in maatregelen die wij als Provincie opleggen. U wordt daarover geïnformeerd middels
- 3600 de vth-brief. Recent heeft u kunnen lezen wat er aan besluiten op het gebied van geur, stikstof en fijnstof is genomen voor het opleggen van maatregelen. Vervolgens heeft Tata gezegd daar bovenop nog maatregelen te zullen treffen. Dat is vertaald in een Roadmap-Plus met concrete m

maatregelen. U heeft zelf genoemd dat er in 2022 50% reductie van PAK's moet plaatsvinden. Is dat voldoende? Nee, dat is niet voldoende. We zullen altijd met elkaar stappen moeten blijven
3605 zetten. Tata heeft concreet per onderdeel aangegeven wat in 2022 en 2023 wordt gerealiseerd. Dat was in eerste instantie 2023-2025. Door de gevoerde gesprekken worden maatregelen naar voren gehaald. Dat vloeit ook voort uit het gesprek met de Staatssecretaris van I en W en met Tata om de druk op te voeren en het naar voren te halen. Dat doet Tata ook. Is het voldoende? Dat moeten we zien. Daarom hebben we voorgesteld om in 2022 nog een keer een
3610 depositiemeting te doen om te weten wat het effect is.

Voor de langere termijn wordt de weg richting groen staal gekozen. Kort geleden was er nog de route naar CCS, het afvangen van CO2 en het opslaan daarvan in de zeebodem. Daarvan hebben de Staten gezegd dat het niet de bedoeling kan zijn. Het plan van de Zeester, omarmd door Tata en vakbond, is wellicht een beter alternatief. Tata stopt met CCS en gaat de route van Zeester
3615 bewandelen. Is dat een makkelijke route? Nee. Is het een lange route? Ja. Groen staal is niet een-twee-drie gemaakt. Ik ben het eens met Statenlid Kostić dat ijzererts zoveel mogelijk vervangen moet worden door schroot en het recyclen daarvan. Daar is Tata ook mee bezig. Dat zou wat de gedeputeerde betreft meer kunnen zijn. Daarover geen misverstand. Over de weg naar groen staal in 2030 is twee weken geleden met het ministerie van EZK, het ministerie van I en W,
3620 gemeenten en Tata gesproken om zo snel mogelijk zicht te hebben op wanneer dat gaat gebeuren. Tata gaf eerder aan dat 2028 ook mogelijk moet zijn.

De Provincie kijkt wat nodig is om de vergunningverlening zo snel mogelijk te kunnen laten gaan. Tata kijkt naar de technische specificaties. EZK kijkt naar subsidies om dit mogelijk te maken. I en W gaat zodra de specificaties bekend zijn zo snel mogelijk aan RIVM een aanvullend
3625 onderzoek vragen over de gezondheidseffecten. We vinden met elkaar dat de investering in groen staal en subsidies verstrekt moeten worden. Dat kan niet alleen over CO2-uitstoot gaan, maar het gaat ook over gezondheid. De koppeling willen we graag maken en daar zullen we steeds op blijven aandringen. We zijn op veel vlakken bezig. Uiteindelijk kijken we of het nog sneller kan dan 2028 en 2030. Dan worden kooksfabriek 2 en hoogoven 6 gesloten. Dat is de grootste winst.
3630 We gaan niet wachten tot 2028. We gaan nu al die maatregelen treffen, die al leiden tot concrete significante verschillen. Die staan verwoord in de Roadmap. Daaraan zijn resultaten verbonden. We gaan ook meten of we dat effect kunnen zien.

De aanpassing waarnaar het CDA vraagt, daar zijn we mee bezig. We kijken of maatregelen sneller kunnen. Of de pakketten voldoende zijn? Dat zal blijken uit de metingen. We hopen dat de
3635 maatregelen in het kader van ZZS, maar ook het verzoek dat we hebben gedaan aan het Rijk om ons te helpen vergunningen beter en scherper te maken, voldoende zijn. We zullen steeds beoordelen of het scherper kan.

Een deadline ga ik nu niet geven. Ik heb wel aangegeven dat we met het proces bezig zijn om zicht te hebben op wanneer het voor elkaar kan zijn.
3640 Het gesprek met Tata over het importeren van kooks voer ik. Ik heb er vorige week nog met Tata over gesproken. Er is veel gedoe over kooks. We zouden kooksfabriek 2 zo snel mogelijk willen sluiten. Als ik meer informatie heb, dan zal ik dat met u delen.

Het uitvoeren van de wettelijke taak van de Omgevingsdienst is een terecht punt. We zien dat er veel gebeurt, bijvoorbeeld op het gebied van circulariteit. Tata Steel volgt enerzijds het traject
3645 naar groen staal. Daarvoor is capaciteit nodig. Ook op de gewone fabriek moet Toezicht en

Handhaving blijven. Ook de vergunningen moeten worden aangescherpt. Het college is in gesprek met de Omgevingsdienst en komt met informatie terug naar de Staten. De wettelijke taken worden uitgevoerd. Het is aan de Staten om te bepalen wat daar extra moet gebeuren. Die keuzes moeten met elkaar worden gemaakt. De Omgevingsdienst wil zelf de regie hebben over de metingen. Het kan zijn dat daarvoor een extern bureau wordt ingehuurd. Welke partij dat is, dat weet ik niet. Dat zou ik moeten navragen. Het kunnen meerdere partijen zijn die op verzoek en in opdracht van de Omgevingsdienst metingen gaan uitvoeren.

3655 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ik heb nog een vraag. Wanneer gaat kooksfabriek 2 sluiten? Wat kunnen we de bewoners vertellen? Dat is voor hen het grootste probleem. Er zou een deadline gesteld moeten worden, zodat bewoners daarop kunnen vertrouwen.

3660 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik kan geen datum geven. We zijn bezig om te kijken wat nodig is om dat proces van een overgang naar een DRI mogelijk te maken. Daarbij ben je afhankelijk van procedures. We kunnen een vergunning afgeven, maar op het moment dat er bezwaren komen tegen het bouwen van de DRI-fabriek, kan dat zomaar een of twee jaar vertraging opleveren. Ik sluit niet uit dat daarop bezwaren komen. De verwachting is dat ik begin volgend jaar kan schetsen welk proces is afgesproken en wat de termijnen daarin zijn. Een datum waarop de kooksfabriek 2 weg zal zijn, kan ik u niet geven.

3665

Tweede termijn:

3670 Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ik wil de gedeputeerde bedanken voor de antwoorden en de andere Statenleden voor het meedenken. De bewoners hebben erg veel behoefte aan een deadline en aan het sneller sluiten van de kooksfabriek. Niet alleen de bewoners, maar ook de werknemers zullen graag in een gezonde omgeving werken.

3675 Is het mogelijk om processen naast elkaar te laten lopen? Dus en een nieuwe installatie bestellen en de vergunningverlening tegelijkertijd op orde brengen en toewerken naar het sluiten van de kooksfabriek en het nog schoner worden van Tata Steel. Als het aan de bewoners ligt, gaat het morgen allemaal gebeuren. Het is heel moeilijk om na zoveel jaren vervuilende activiteiten van Tata Steel, maar het is wel wat absoluut nodig is voor de hele IJmond.

3680 De heer **ROSENDAAL** (VVD): Ik had de SP gevraagd om te reageren op mijn vraag. Dat zal er deze keer niet van komen. Gelukkig bespreken we dit onderwerp vaker. Ik ben in ieder geval blij dat de SP is opgeschoven van ook het veinzen van het sluiten van hoogoven 6. Volgens mij gaan we dit proces met elkaar in om te zorgen dat de capaciteit van de fabriek redelijk in stand kan blijven met vervanging door een DRI-installatie. Daarmee blijft de verdien capaciteit in stand. Dat betekent dat er nog een aantal jaren overheen gaat. Ik ben blij met de antwoorden van de gedeputeerde, maar die hadden we al eerder gehoord. Het is goed dat samen met Tata wordt gekeken hoe kooksfabriek 2 eerder zou kunnen sluiten, als er bijvoorbeeld kan worden ingekocht. De middelen vanuit de Provincie zijn wat dat betreft beperkt. Ik ben vol vertrouwen dat we met elkaar zorgen dat die vergunningen op orde komen en dat wat is afgesproken ook wordt nagekomen en dat dit wordt gehandhaafd. Ik heb daar alle vertrouwen in.

3690 Statenlid **KOSTIĆ** (PvdD): Waarom wij dit belangrijk wel vonden, is omdat het idee bestaat dat we nu een weg inlopen, en dat is die van de waterstofroute, zoals het is uitgestippeld. Dat willen we voorkomen. Er is hier in de Staten een motie aangenomen, die breder gaat dan alleen die weg. Ergens is het vastgelopen en gaan we alleen maar hier op inzetten. Het is dit, of de opslag van CO₂. Dat willen we voorkomen.

3695 We hebben gesproken over het voorzorgsbeginsel. Dat kan pas worden toegepast als de huidige middelen niet werken. In 2022 weten we dat, want dan gaan we evalueren, volgens het plan dat er nu ligt. Is de gedeputeerde bereid, als we de evaluatie hebben en weten of de ingezette middelen werken, om te kijken of het voorzorgsbeginsel dan wel kan worden toegepast?

3700 Gedeputeerde **OLTHOF**: Ik worstel met de vraag van Statenlid Kostić over CCS waterstof en dat er nog andere routes bewandeld moeten worden. Het is uiteindelijk aan Tata zelf om de keuze te maken van welke route bewandeld wordt. Met regelgeving en subsidies kan dat worden beïnvloed. Daar zijn we ook mee bezig. Ik heb niet op het netvlies staan wat er naast CCS, wat nu is af gereserveerd, en de waterstofroute verder nog is. Tenzij u zegt: De optie om Tata helemaal te sluiten en te laten verdwijnen. Ik zou niet weten wat er op dit moment voorhanden is wat we zouden moeten laten onderzoeken als nog een alternatief. Ik ben geen wetenschapper of specialist op dat vlak.

3705 Elke keer kijken we wat de instrumenten zijn die we tot onze beschikking hebben en die we kunnen inzetten. Op het moment dat die onderzoeken hebben plaatsgevonden en de resultaten bekend zijn, zullen we beoordelen welke mogelijkheden er zijn om stappen te kunnen zetten. Dat zullen we elke keer blijven doen. Wat mij betreft ligt het arsenaal aan maatregelen elke keer op tafel om te kijken wat mogelijk is om de omgeving gezond te laten worden. Ik neem nu geen voorschot op welk instrument dat gaat worden. We zullen er altijd scherp op zijn om te zorgen dat het beter kan.

3715 In antwoord op de vraag van mevrouw De Groot: Dit kun je alleen in parallelle routes doen. Anders zouden we in 2050 nog niet klaar zijn. We zijn bezig met subsidie, met de technische haalbaarheid en het vergunningentraject. Dat gaan we inzetten terwijl de fabriek open blijft.

De **VOORZITTER**: Daarmee is er een eind gekomen aan deze actualiteit.

3720

15. Indien aan de orde: stemming motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag

De **VOORZITTER**: We zijn toe aan de reactie van Gedeputeerde Staten op de moties Vreemd aan de Orde van de Dag (VOD). Er is een viertal moties ingediend.

3725 Voor motie VOD 228 'Tijdig nadenken over financiering Masterplan Wonen' geef ik het woord aan gedeputeerde Pels.

Gedeputeerde **PELS**: De motie vraagt om tijdig en grondig naar de financiering van het Masterplan Wonen te kijken. Ik kan u verzekeren dat wij dat voor alle voorstellen doen, die we u voorleggen. Als het op financiering aankomt dan is het betrekkelijk simpel. Of je gaat bezuinigen, of je vergroot je inkomsten. We hebben een indicatie gegeven dat wij verwachten

3730

ongeveer een miljoen euro nodig te hebben voor het Masterplan. Dat kunt u lezen in het overzicht over de moties bij de begroting. Ik kan u meegeven dat we dat bedrag niet in onze lopende begrotingen hebben. Er worden twee voorstellen gedaan, niet in de opdracht aan GS, maar wel in de overwegingen, voor twee bronnen van inkomsten. Daarover hebben we gesproken in de commissie EFB. We hebben van Provinciale Staten een duidelijke opdracht voor het Herstelfonds. Daarbij gaat het niet alleen over de bouwsector en economisch herstel, maar juist ook over de koppeling tussen de coronacrisis nu en de grote impact van klimaatverandering nu en straks. We zien ook dat het voor onze inwoners helemaal niet simpel is om bijvoorbeeld hun woning te verduurzamen, terwijl dat wel een belangrijk onderdeel is van dit fonds. Dat wordt alleen maar urgenter, niet alleen door klimaatverandering, maar ook door de oplopende gasprijzen. GS wil dat als dekkingsbron ontraden. PDNH wordt ook genoemd. Op dit moment is dat instrument nog wel nodig als aanvulling op de markt en werkt niet marktverstrend. Daarnaast is het fonds al grotendeels belegd. Natuurlijk zullen we aan u een grondig voorstel voorleggen. Daar wordt al aan gewerkt. Aan de tijdigheid wordt ook voldaan. Uiteindelijk wil ik u eraan helpen herinneren dat u als volksvertegenwoordigers gaat over het goedkeuren van het dekkingsvoorstel. Dus deze motie moet ik ontraden.

Motie VOD 231 'Red de Lange Jaap': De Lange Jaap is een zeer beeldbepalend monument en van groot belang voor de regio. Ik denk dat eenieder dit monument in Den Helder ook wel kent. Het is van groot belang dat wij als overheden het goede voorbeeld geven. Dat wij goed voor ons eigen erfgoed zorgen. Rijkswaterstaat heeft al te kennen geven dat zij daarin tekort heeft geschoten. Daarom is Rijkswaterstaat met de RCE een onderzoek aan het doen. De minister heeft aangegeven nogmaals te willen kijken naar de mogelijkheden. Het onderzoek wordt eind januari opgeleverd. Het belang van dit monument staat helder voor ogen bij het Rijk. Het Rijk stopt er veel energie in. Niet alleen het vervolgonderzoek wordt gedaan, er wordt ook gekeken naar veertien voorstellen die zijn gedaan, vanuit de regio en inwoners om bij te dragen aan het herstel van de Lange Jaap. Het lijkt me verstandig om deze motie aan te houden en het onderzoek af te wachten. Zoals u weet, houd ik wel van duidelijkheid. Om die duidelijkheid vast te geven: Op het moment dat de Provincie zich zou uitspreken over het behoud van een van onze veertienduizend Rijksmonumenten in onze provincie, dan moeten we ook wel nadenken over wat wij van plan zijn te doen. Hebben we er dan geld voor over? Daarvoor hebben we op dit moment niet de financiële ruimte. Dat zou ik u ook niet willen aanbevelen. Mijn verzoek is om de motie aan te houden en het onderzoek af te wachten.

Gedeputeerde **OLTHOF**: Motie VOD 229 'Beleid voor regionale luchthavens'. We hebben hierover gesproken in de commissie. Ten aanzien van de punten die zijn genoemd: we zijn bezig om het beleid te evalueren, met name over de RBML. Dat zal de komende tijd nog verder moeten gaan gebeuren. Ten aanzien van nieuw provinciaal beleid- en dat heeft u goed omschreven en daarom kan ik die toezegging ook doen-, kan ik melden dat we daar wel afhankelijk zijn van de Luchtvaartnota en de uitvoering daarvan. Daar zal over de netwerkkwaliteit gesproken worden. Dan willen we graag aanhaken bij de landelijke nieuwe Luchtvaartnota. Op basis daarvan kunnen we zeggen wat dat betekent voor onze regionale netwerkkwaliteit. Uiteraard zullen we daarin alle nieuwe ontwikkelingen op het gebied van luchtvaart meenemen, zoals elektrisch vliegen en het

3775 verduurzamen van de vliegvelden. De punten die in de motie zijn genoemd, die kan ik toezeggen. Als u de motie toch wilt indienen dan laat ik het graag aan de Staten over.

De **VOORZITTER**: Motie VOD 231 'Omgangsvormen in het kader van een transparante en open bestuurscultuur in eigen huis' is gericht aan Provinciale Staten. Als uw voorzitter hecht ik er wel
3780 aan dat ik me natuurlijk blijf inzetten voor het bewerkstelligen van een transparante en inclusieve bestuurscultuur binnen de Provincie Noord-Holland, maar over het eerste en tweede punt in het dictum verbaas ik me. Ik denk dat u uiteindelijk gaat over het vaststellen van de Belastingverordening en niet, als dat door een van de politieke partijen op welke manier dan ook gecommuniceerd wordt in een krant. Het is een beperking van de vrije meningsuiting als we hier
3785 iets gaan vinden over wat politieke partijen in kranten schrijven. Hier in deze zaal nemen we met elkaar het besluit. Volgens mij is dat tot op heden, tot op de dag van vandaag, en zolang ik uw voorzitter ben zeker gebruikt beleid. Ik wil u deze motie ontraden.

16. Sluiting

3790 De **VOORZITTER**: We zijn aan het einde gekomen van de beraadslagende vergadering. Straks sluit ik de beraadslagende vergadering. Vanavond om 20.00 uur zullen we online een besluitvormende vergadering openen, zodat we daarna met de stemmingen kunnen beginnen. Ik sluit de beraadslagende vergadering. Dank u wel.

3795 *Sluiting 17.02 uur*